Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 4.
Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

277. Rękopis do dziejów króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Manifest konfederacji barskiej 15 listopada 1769.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

98.

Львівська бібліотека
АН УРСР
ВІДДІЛ РУКОПИСІВ
Бав. 277

Smutny ale prawdziwy obraz.

Rękopism do dziejow czasu

Krola Stanisława Augusta
Poniatowskiego.

(Jest to Manifest Konfederacyi Barskiej)
15 listop. 1769 r.

Nr. 277. II. f. 53.

ZYGMUNT I.

III. E. 5.

Książkę tę otrzymałem z dara W. Konstantego Benoe, jako pamiątkę. Jest on synem ostatniego Wielkorządzcy Krak., — i Księga ta pochodzi z spadku po Oycu, Pawle Benoe.

Smutny, ale niestety!
prawdziwy obraz,
opłakanego stanu, w ja-
kim znaydowała się nieszczę-
śliwa Oyczyzna nasza, w cza-
sie panowania Stanisława Augę.

Wrogi kray ujarzmiły, nie siłą orężow,
Lecz nikczemnością i podłością mężow,
Zepsuciem niewiast i przez matek winy,
Że swey Oyczyznie dały takie syny.
Berwiński.

BIBLIOTEKA FUNDACYI W. HR. BAWOROWSKIEGO

Jest to Manifest Konfederacyi Barskiéj
z dnia 15 Listopada 1769 roku

który był drukowany po francuzku* i po niemiecku**

Przyłęski

*) Manifeste de la République confédérée de Pologne du quinze 9bre 1769; traduit du Polonois. 1770. 4. str. 293.

**) Manifest der confoederirten Republik von Pohlen vom 15ten 9br 1769. sine loco 1770. 4.°

My Stany Duchowne y Swieckie, Marszałkowie Konsyliarze y Całe Rycerstwo etc.

Wzruszenie wagi raz między stanami w Rzeczachppltych u miarkowaney; ktora wolnosć wewnętrzną utrzymuie, albo też zuchwałe targnienie się na Iey wszechwładztwo, ktore iey zewnętrzną niepodległosć utwierdza, były zawsze zrzodłem rozruchow y zamieszania. Zbytnia Obywatelow wyniosłosć, domowe wzniecita woyny, niepohamowana Sąsiadow rozszerzenia swych granic ządza do woien odpornych Rzeczypplte przynaglała. Nieprzyiaciele Oyczyzny Naszey, te obydwa nayokropnieysze u Nas zapaliły pożary. Ucisniony Narod Polski w skromnym długo znosząc milczeniu zgwałcenie Nayswiętszych Praw y Swobod swoich, Na Ow czas dopiero w Orężie szukał ratunku kiedy zupełnie upadł w Nadziei innym dzwignienia się Sposobem, acz sądziłby się nader szczęsliwym, gdy by tym szczegulnym y nieodbitym przedsiewzięciem, mogł Ewropeyskie Mocarstwa przekonać, nietylko o Wielkosci Uciemiężeń swoich, ale też y Oich własnym niebespieczeństwie. Nikt pewnie bez podziwienia y zadrzenia spoyrzeć niemoże na zazyte do zgnębienia Nas kroki, Nayszkodliwsze ułozenia uroczystemi pokryte deklaracyami, przez ktorą nayscisleyszą w Nas przyiaźń wmowić usiłowano. Woysko, ktorym Nas do zatarcia sladow Ambicyi wspierać Oswiadczano, teraz Nas niszczy y ciemięży. Forma rządow przez obce jednowładztwo wywrocona, Prawa dziwne mocą broni ustanowione. Traktat

sitą

siłą y Uciskiem spisany, ktory Wiarę Wolność y wszystkie Narodowe zniszczyły Swobodę, Członki Wszechwładztwo Rzeczypospolitey składaiące, iż dostoieństwa utrzymywać mieli odwagę, z łona własney porwani Oyczyzny, Poddaństwo do buntow poduszczone, Spustoszenie Wsiow Naszych, miast w popiół obrocenie, nayokropnieysze z Nami postępowanie, złamanie Praw Pokoiu y Woyny, Oczywiste zywałcenie Prawa Obywatelow y Prawa Narodow, zdeptanie naostatek tego wszystkiego cokolwiek iest między Państwami Nayswiętszym, Te to są skargi y Uzalenia Nasze, ktore przed całym Swiatem zanosiemy, Podbicie Polski było wyniosłości Celem zawsze y niebardziey nadwerężonego Wszechwładztwa Rzeczypltey Naszey niedowodzi iako potrzeba do ktorey przywiedzeni iestesmy zkrokow Naszych przed całą usprawiedliwić się Ewropą.

Przedświadczeni wewnętrznie iż Carowa Jmość wyprzesię niegodziwego Posła Jey z nami postępowania, Chęć odzyskania dawnych Praw y swobod Naszych drogą Ugody, wcza sie zwłaszcza, w ktorym własnym tylko losom zdaliśmy się bydź poruczonemi, przekonanie na ostatek, iż sama skromność y cierpliwość słuszności Sprawy Naszey dowodzić będą, wstrzymały Nas od ogłoszenia Swiatu wszystkich w szczegulności dotąd ponoszonych krzywd y Uciskow. Lecz dziś żaden iuż wzgląd zatamować krokow Naszych niemoże. Wydaie się otwarcie niewygasła w Sercach Obywatelow o Wiarę y Swobody gorliwość w usiłowaniach dążących do zrucenia jarzma nazbył wkarki nasze wpoionego. Juz Dwor Peterzburski nieprzyiacielskim a ustawicznym z Nami postępowaniem smiało utrzymuie

zamachy.

zamachy przez Posłow swoich na zgubę Naszą wielokrotnie przed
siewzięte zgoda wylaniem krwie Naszey umocnić skryte podeyscia
obłudne omawiania, y wyuzdane Xięcia Repnina przestępstwa
Już tych wszystkich Polakow: ktorzy woli tego Dworu przeciwni
szczegulnie z stanego Umysłu są u niego w podeyrzeniu: nietylko
buntownikami mianuie, ale nawet karze iak wzruszycielow Poko-
iu, wtasnie iakobysmy mu hołdownictwo poprzysięgli. Już Prze-
swietna Porta Ottomańska szczerą przyiazń y sprzymierzenia
swoie wiernie Nam dochowuiąca, tak przez Wzgląd Traktatow z
Rzeczapitą zawartych iako tez y z własnego swoiego dobra z
całością Praw y swobod Naszych ściśle związanego otwarcie ku
Naszey obronie przeciwko Nieprzyiaciołom Naszym swoy podniosła
Oręż. Wszystko więc Nas wzywa nagli y przymusza do łączenia
sił Naszych, okrzyknienia hasła Wolności y rzucenia się do broni
dla odzyskania swobod Naszych wewnętrznych y zewnętrznych
dla wystawienia obalonej z gruntu Rządow formy, dla wyuro-
zenia zniszczonych a naydroższych dostoieństw Szlacheckich dla
dźwignienia zgnębionych Praw, Wiarę Naszę Świętą utwierdzaią
cych. Jesteśmy przymuszeni wyiawić całemu Swiatu nayszkodliw
sze na Oyczyznę naszą zamachy, ktore będąc zdaleka przygoto
wane, a okazatym wzaiemney między dwiema Państwami przyia
zni pozorem \ okryte, staty Nam się tym niebespieczniysze y do Od
wrocenia trudniysze iz do wykonania onych dla dania im po
wierzoney przynaymniey prawności, własnych zażyto y przynaglo-
no Obywatelow. Nieiest chęć nasza zbyt obszernym uprzykrzyć
się roztrząsaniem iak Praw zniesionych, ktore wolności Naszą gro-
towały, iako tez nowych Ustaw, drogę Nieprzyiaciołom naszym

do

do zamierzonego celu toruiących, dosyć nam będzie dowieść. Nie rządne zroki tych, ktorzy chcąc na obalinach Praw naszych węgielny kamień swey wyniosłości zatozyć przyimowko własney wykroczyli Oyczyznie, z wszelkim staraniem y zupełną rzetelnością przełożemy iednowładne Dworu Moskiewskiego z Polską postępowania, chociaż ie we wszystkich pismach swoich wolną y niepodległą przemysłnie mianowali usiłował, do zaszłych odwołuiemy się skutkow, te za Nami mowić będą. Bo dostatecznym ich przeyrzeniu się, niech Europeyskie sądzą Mocarstwa, ktore z dwoch Państw zgwałcało Prawo Narodow y Wiarę Traktatow złamało, Im to sądzić przystoi, iezeli Obywatele, ktorzy zalą się na złamanie fundamentalnych Praw swoich, ktorzy włożony na siebie łancuch potargać staraią się; ktorzy dla przywrocenia Wiary y odzyskania Wolności, brać się do oręża są przymuszeni, mogą bydź obwinieni o Zgwałcenie Traktatow, o targnienie się na dobro publiczne y wzruszenie Spokoyności. Przynagleni dla uniknienia zemsty od własney stronić Oyczyzny y tułać się tylko na pograniczu, szukać raczey Oręża na obronę życia, niżeli zbierać Papiery na usprawiedliwienie się, Naszym było staraniem. Nie lękamy się iednak naymniey, iżby Nam kto fałsz zadał, dopiero dowiodł, lub Nas przekonał, o same słowy niedostatecznie o niedostatku dowodow; ztąd śmiało Nieprzyiaciół Naszych wyzywamy, niech przekonanemi a oczywistemi dowodami zbiiaią nasze Skargi y Uzalenia. Każda niemal Rzpplta w rownym umiarkowaniu Władzy między Stanami y dostoieństwy Narodowemi Wolności we Wnętrzną zaktadaiąca, a nauznanym y od

zadney

żadney Potęgi niesprzecznym Wszechwładztwie niepodległość gruntu-
iąca, doznała częstokroć zamieszania, ktorego prawdziwym było
zrzodłem zuchwałe na ieden z tych zaszczytow targnienie się. W
pierwszym przypadku te zamieszania w Woynę domową, w dru-
gim w Woynę obronną obrociły się. Narod Polski w nayswiętszych
Prawach swoich zdawna uciśniony podchlebiał sobie z milczenia
swego nieiakąś odnieść korzyść, lecz innego wprzeciągu czasu,
ratowania się niewidząc srodka, nieważył się otwartych iako szcze-
gulnych dzwigania wolnosci swoiey, chwycić się sposobow. Sądził
by się szczęsliwym, azeby patrzącym w spokoynosci na iego Nieszczę-
scia, dał poznać Stan swoy teraznieyszy; ieżeli dotąd Polacy
tak iawnego krzywdy ich ukazuiącego niewydali na widok Pi-
sma, ta nawet wstrzemięzliwość przychylne powszechnie ku
sprawiedliwey ich sprawie ziednać powinna mniemania, ieżeli
cierpliwie znosząc dalszemu odkładali to czasowi mieli przynay-
mniey pozorną Nadziei przyczynę, że Nayiaśnieysza Imperatoro-
wa Imcś Moskiewska, wszystkich Posła swego wielkiego zrzecze
się gwałtownosci, ieżeli na ostatek zwlekli oswiadczyć swoych krokow
pobudki, spodziewalismy się zagodzenia y przez Pokoy Praw swych
odzyskania. Tę drogę zawsze byli by byli nad inną przyłożyli, tym
bardziey wczasie, w ktorym Ewropeyskie Mocarstwa los nasz wła-
sny naszey zdały się powierzać doli, y nawet zapomnieć o Niebe-
spieczeństwie, w ktoreby ich samych Nasze podbicie wprowadzić mo-
gło. Teraz gdy rodzay Uciskow dobrym Obywatelom otworzył
oczy, a gorliwość ku wolnosci od wybicia się z iarzma Niewol-
niczego, wspaniałe ich wzrusza usiłowania. Teraz gdy Dwor

Peterzburski

Peterzburski przywłaszczone dawniey przez innych Posłow Jego, dzisiay przez Xięcia Repnina roznym potaiemnym y niesłusznym podeysciom łudzącemi pozorami, ktorych wczasie odkryto oboiętność podchlebnemi ugruntowania Dobra powszechnego obietnicami, ktore na odstąpieniu wplątanych w sidła Obywatelow zakończyły się, nieustannemi na ostatek gwałtownosciami wymuszone, iak prawne wdawania się w Interessa Nasze otwartą Mocą utrzymywać usiłuie; teraz gdy tenże Dwor z wzgardą nayuroczystszego wolnosci Prawa Obywatelow do strzeżenia naymnieyszey swobod swych skazy Obowiązanych, urazliwym buntownikow mianuie nazwiskiem, ktore tym iedynie Poddanym iest przyzwoite, ktorzy przeciwko wszechwładnemu Monarsze swemu powstaią, y ktorzy za skryte przeciwienia się Wyrokom iego za buntownikow są w Sądzie scigani. Teraz gdy Prześwietna Porta Sąsiad nasz nam wiernie sprzymierzona y na fundamencie wiążących ią z Rpptą Traktatow y przez własny interess na ocaleniu Praw naszych osadzony, nietylko bierze się za Nami do broni, lecz iuż nęka Nieprzyiaciół naszych. Czyliż się znaydą Sprawiedliwsze przyczyny do przydania Prawnosci przedsięwzięciom Naszym, czyliż bydź mogą mocnieysze podniety do łączenia sił y sposobnosci naszych na utrzymanie upadaiącey iuż niepodległosci na podniesienie zniszczonych naypierwszych Narodu Dostoynosci, na podzwignienie wywroconego zupełnie Rządu, y na przywrocenie zniesionych Wiary S. panuiącey Zaszczytow. Te zadane razy tym są dotkliwsze, tym niebezpiecznieysze, tym do ocalenia

trudnieysze.

trudnieysze, im wczesniey w umysle ułożone, nadal wymierzone y udatnym zawsze wzaiemney Państw obydwoch przyiazni y naturalnego Interessu dobrego Sąsiedztwa pozorem osłonione były, żeby zaś przed całą Ewropą y dobremi Obywatelami, łatwiey ukryć szkodliwe na Oyczyznę zamachy y własną ich zgubę nie iakąś utwierdzić prawnoscią tychże Obywatelow do wykonania zamysłow swych zażyto. Nie iest Mysl Nasza bynaymniey uprzykrzyć się Publico scisłym a tu niepotrzebnym wielu okolicznosci roztrząsaniem y przytaczaniem, tak zniesionych a wolność Naszę gruntuiących, iako też nowo ustanowionych Praw dla tym prędszego do zamierzonego celu doyscia, dosyć Nam będzie dowieść y co do Natury y co do potrzebnych a niezachowanych Uroczystosci nieprawność postempowania tych, ktorzy chcąc przez wyniosłość Systematyczną powagę y moc swoią na Obalinach Praw Naszych ugruntować przeciwko Rppltey przewinili. Zastanowiemy się potym na krotkim y rzetelnym okrysleniu krokow Dworu Peterzburskiego z Polską, mimo prozny lecz stateczney w słowach niepodległey Rzpplty przyznany Tytuł do otwartych czynow odwoływać się będziemy, ktore pewnie za nami mowić będą, z tey to znaiomosci powinny Nas sądzić Mocarstwa Ewropeyskie, niech uznaią kto z dwoch Państw? Rzpplta czy Moskwa zgwałciła Traktaty, zgwałciła Prawa Narodow, ieżeli chęć opierania się iawnemu y kilkokrotnemu Praw naykardynalnieyszych przestempstwie, ieżeli Usiłowanie zrucenia nieprzyzwoitego a iuż nadto w karki Nasze wpoionego

iarzma

iarzma, iezeli podniesienie broni, iuż niena podporę Wolności, bo ta zgruntu zniszczona, iuż nie na Obronę Wiary, bo ta oczywi ście poniżona, leż na odzyskanie y dźwignienie tych obydwoch zaszczytow, iezeli to mowię, wszystko iest wykroczeniem prze. ciwko Traktatom, zasłużyliśmy bez wątpienia na obmierzłe imie wzruszycielow Pokoiu Publicznego y Nieprzyiaciot Dobra powszechnego. Przydaymy iszcze iż chroniąc się przesla. dowania gwałtowności, przymuszeni własney unikać Oyczyzny y tułać się tylko po nadgraniczu, broni raczey do ocalenia życia na szego szukać byliśmy zniewoleni, a nizeli potrzebnych Papierow na gruntowne całey Europy przekonanie o tych wszystkich krzyw. dach Naszych, o ktorych mowić będziemy, Nielękamy się iednak naymnieyszego zarzutu, iakiey kolwiek nierzetelności, lub przy. datku w okrzyslonych wyrazeniu tu czynow y skutku naturalnie z nich wynikniongo, y owszem iestesmy pewni, ze ten Manifest w Oczach całey Europy, kroki nasze usprawiedliwi. Jezeli kto kolwiek znaydzie przeciwne tu przytoczonym dowody, niech Nam zarzuca smiało go wzywamy.

Seymiki przedkonwokacyine 26. Marca 1764.

Jest to wiadomo bez wątpienia, iż przed każdym Seymem Szla chta zgromadza się po Woiewodztwach na pewne Prawem wy. znaczone Seymikom Mieysce dla Obierania na Seym Posłow, Woyska Moskiewskie iuż po całey Polszcze y W. X. Litt. rozłożone z swoiey strony do większey części Miast tychże ściągnęły się,

inne zaś zbroynemi Partyi przemagaiącey y iuż na ten czas panować zaczynaiącey ludźmi napełnione były; tak dalece że Szlachta przymuszona była do obierania sprzyiaiących Posłow tey Partyi, ktorey przedsięwzięcia Woyskiem Moskiewskim były popierane y wykonywane, niezostały się gorliwym Obywatelom niektore chyba tylko mieysca, zbyt ludźmi zbroynemi nieopatrzone, do wybrania na tę Oyczyzny przysługę Cnotliwych Mężow. lecz na mało przydał się ten pożytek. Nathnieni duchem wyniosłosci odłączywszy się od dobrze myslących podwoyny złożyli Seymik, y do swego umysłu Posłow sobie podległych na mieyscu niezwyczaynym dobrali, wszystkie niemal ziazdom Seymikowym poswięcone Mieysca napełnione były Garnizonami. Znayduiący się w Grudziązu wszystkie bramy Miasta pozamykał, y chciał zniewolić Szlachtę Prowincyi Pruskiey do złożenia generału pod mocą broni Nieprzyiacielskiey. Obywatel tak iawną Praw y Dostoieństw swych wzgardą do gruntu serc przeięci, woleli roziechać się, po zaniesionym o ten gwałt Manifescie /: Manifest Obywatelow Prowincyi Pruskiey przeciwko gwałtownosciom na Generale ich popełnionym zdawał się przyzwoitszy :/ aniżeli slepemu Officyerow Moskiewskich y ich roboty spotecznikow /: ktorych Szefem Jmć. Poniatowski w Woiewodztwach Pruskich nieindygenowany, a przeto żadnego Pretextu procz samey chęci zamieszania niemaiący :/ podlegać posłuszeństwu. Tak napisawszy we wszystkich Prowincyach Prawa udały się, potym Regimenta Moskiewskie ku Warszawie, gdzie wyznaczonego dnia Seymu Kon

wokacyi

konwokacyi Miasto otoczyli, y nietylko po Ulicach do zamku prowadzących y na Kurytarzach onegoż, lecz y porożnych Ogrodach, Dziedzincach. Pałacach, kozakow swoich y innych ludzi zbroynych partyi iedno z niemi rozumieiącey porozstawiali, Partya przeciwna czuiąc się bydź tak skutecznie Woyskiem Moskiewskim wspartą, ważyła się wprowadzić, aż do jzby Poselskiey Swiątnicy Praw y Wolności własnych Zołnierzy. Poseł przeciwko tym gwałtownościąm protestuiący się bramą dobytą był attakowany (a.) O przykładzie dotąd w Rzpptey naszey niewidziany! JP. Małachowski Krayczy koronny ostatniego Seymu Marszałek a prawem do zagaienia Konwokacyinego na Ow czas obowiązany tylo przestępstwy Praw y Wolności dotknięty wyszedł z izby Poselskiey z Oswiadczeniem iż bez zagaienia niepodniesioną Laskę Marszałkowską wynosi (b.) Ten Krok iawnie ukazuie nieprawność odprawionego potym Seymu Konwokacyi y na nim rozpostartego jednowładztwa. Gdy bezpieczeństwo publiczne tym sposobem zgwałcone było, niezostała słabszym inna iak manifestowania się droga; jakoż wielka liczba Senatorow y Posłow

(a.) JmP. Mokronowski Sta Janowski Poseł ziemi Bielskiey,

(b.) Zapomniano podobno wtey okoliczności, iż Seym konwokacyiny w Rº 1696. lubo układaiący szczegulnie materye do wewnętrznego rządu y Elekcyi przyszłego Krola sciągaiące się, przecież zerwany został przez Podhorodyńskiego Posła Czerniechowskiego, a maiąc wzgląd /: chociaż pod Konfederacyą :/ na oppozycyą głosu wolnego stanowił tylko to coby

bezpieczeństwo

JP. Kasztelan Krakowski wraz Hetman W.K. y Część Ministerij odwołuiąc się do Publicznego Posła Protestacyi y Nayuroczystsze w Grodzie Warszawskim zaniesli uzalenia się (C.) niedosyć było tego, ale nieznayduiąc się w stanie dania odporu, tak zbyt przewyzszaiącey sile, ani chcąc bydź swiadkami powtorzonych tyle kroć nayswiętszym Prawom gwałtow oddalili się z Warszawy, dla dostatecznieyszego ieszcze przemocy swoiey w Radach ugruntowania Partya na Ow czas wszystkim rządząca przywłaszczyła sobie Prawo.

---

bespieczenstwo we wnętrzne utrzymać mogło; Nieiest to tayno iż w Rządzie naszym dawnieysze przykłady staią się Prawem, gdzie wyraznych nie mamy przepisow, ale ułozone na rok Systema wzgardzało Prawem odrzucało przykłady.

(C.) Pierwszy Manifest przez 19. Senatorow y 40. Posłow uczyniony dnia zaczynaiącey się konwokacyi 7go Maja sub Litt. B. przez JmP. Małachowskiego Krayczego koronnego Marszałka starey laski ię 3. Maij sub Litt. C. tegoż dnia uczyniony, trzeci przez 11. Posłow sub litera D. 10. maja, Czwarty zaniosło piąciu Senatorow sub litera E więc 24. Senatorow a Posłow 52. co wraz 76. protestuiących się przeciwko Seymowi Konwokacyi wynosi. Przydaymy do tego Senatorow, ministrow y Posłow pozostałych na Seymie aż Salwami podpisanych. Salvis ex Integro juribus antiquis et legibus Reipublicae, ktorych liczba przenie się 70. a zapewne wraz złączona pluralitas przewyzszyła, ktore stanowiła y oślep przyięła Prawa Konwokacyi, Recessa od tych Manifestow poczynione.

Prawo, rozrządzenia podwoynych Seymikow y zaprawnie obranych Posłow uznała, zupełnie sobie obowięzuiących Przyiaciół, tych zaś ktorzy się od gwałtownosci oddalili, niechcąc bydź onych uczestnikami, iakoby stanąć przed zgromadzonemi stanami smiałosci nie mieli ipsa tacti conscientia od funkcyi odsądziła. Te wszechwładney Powagi dzieła zuchwale sprawowane niezdawały się dostatecznie, chciano ieszcze oddalonych Obywatelow z Mieysca rady zniewolić do posłuszeństwa. Rożne czyniono im do złączenia się z mniemaną Rzpp^tą propozycye, lecz oni statecznie opierali się, podlegać przywłaszczoney Władzy, podawali przecież poprzednią Kondycyą, aby Woyska Moskiewskie z mieysca Radom poswięconego ustąpiły. Przełożenia takowe wzgardzone, gwałt wziął mieysce Ugody. Dano Ordynans Woysku obiema pod Kommendą Jmć. Branickiego, scigać Jmć. Hetmana WK^o wraz z woyskiem wiernie ieszcze na Owczas do niego przywiązanym, ktore zapędzona do Krosna o mil dwie od Granicy Węgierskiey leżącego.

poddać się

---

poczynione, nic więcey niedowodzą, tylko Moc cnotliwych Obywatelow przynie walaiącą, przewyzszaiącey Mocy oparcia się niesposobnosci, ale nieznoszą ani zacieraią gwałtownego na Seymie Konwokacyi postempowania, ktore uciskały wolnosci Narodową, gnębiło y niszczyło swobody Obywatelskie, y owszem te Recessa iawnym y dostatecznym same przez się są dowodem gwałtownosci iednostayney, a zatym y nieprawnosci Seymu Konwokacyi. Nad to ieszcze protestuiący się Obywatele nieprędzey do odstąpienia od Ma

nifestow

poddać się musiało, częścią przez zdradę, częścią przez moc przewyz szaiącą ścigaiących. Jm P. Kasztelan Krakowski Hetman W.K. wraz z wielu Senatorami y z znacznieyszemi ludźmi umknąć do Węgier przymuszonym został. W tym Prawie czasie podniesiona w Ziemi Halickiey Konfederacya pod Laską Maryana Potockiego * Woysko Moskiewskie rozpłoszyło, y kilku Potockich y innych Obywatelow teyże Ziemi wzięło w Niewolą. Po tych wszystkich zadatkach, byłoby pewnie trudno, a raczey iuż niepodobno tentować ieszcze oparcia się przewyzszaiącey nad zamiar sile, w krotce.

Od Manifestow swoich przystąpili, aż iuż w czasie samey Elekcyi, albo po Oney zakączeniu, już na Ow czas wszystka w nich upadła Nadzieia swych swobod odzyskania, Praw dawnych y wolności przywrocenia y Partyi nad rowność wygorowaney poniżenia; Nic bardziey przymuszenia od tych Recessow okazywać niemoże iak dawniey Konfederacyá Radomska, a teraz Barska Generalna, w iednymże zawsze celu y w iednym umyśle związane, lubo ta Ostatnia, że pomyślniey y skuteczniey przy tak mocnym postronnych Potencyi wsparciu doprowadzona będzie, ufać należy, Smiałe obrony Oyczystey z ofiarą co komu było naydroższym przedsięwzięciem iawniey nierownie chęci Narodu dowodzi, niżeli to cokolwiek do publicznego Ratunku etc etc.

* Akt tego Związku sub Litt T. Manifest sub litera G. przeciwko czynionym gwałtom Konwokacyi.

w krotce Pokoy powierzchowny był przywrocony, ale nieswobody spo
koynosci Obywatelskiey, Przymuszony Ziemianin Ziemianin
milczeć musiał, a milczenie /: szczegulny gwałtow skutek :/ wzię
to za znak zgodney iednomyslnosci, Strona panuiąca, nad wszy
stkie dotąd wyższe przeszkody, wzięła się szczerze do pracowania
nad zgubą poswięconych Oyczyznie y wolnosci Obywatelow, a
ktorzy naywspanialey y nayotwarciey deklarowali się za interes
sem Oyczyzny, ci nayostrzeyszey zemsty y ressentymentu pierwsi
stali się Ofiarą, Odebrano Dobra iednym, drugich od sprawo
wania Urzędow y Dostoieństw oddalono (.d.) z tych nayyorliw
szych za Nieprzyiaciół Oyczyzny ogłoszono (.e.) większa część
Ministrow ktorych powaga posredniczą między Maiestatem a
Narodem utrzymowała Władzą, z dawnych Praw y Dostoieństw
im przyzwoitych obnażeni zostali, słowem pierwiastkową for
mę Rządow y wagę między Władzami tenże Rząd utrzymuiącą
zgruntu.

/d./ Xże Karol Radziwiłł Wwda Wileński, JmPan Wołłowicz, JPan
Ciechanowski JP. Bohusz Miecznik y Podwoiewodzy y inni mieli Dobra skon
fiskowane, JmP. Bohusza obrocone były na fundacyą Cechtauzu w
Wilnie /: godne mieszkania dla formuiących tak złosliwe przeciwko
własney Oyczyznie y gorliwym Obywatelom Proiekta :/ Temuż Xciu Ra
dziwiłłowi odebrano Woiewodztwo, a JP. Bohuszowi Miecznikowstwo
y Podwoiewodztwo Wileńskie, JmP. Rzewuski Chorąży y Pai Podstoli W.
X. Litt ab Activitate na sześć lat odsądzeni byli.

/e./ Tenże Xże Radziwiłł y JmP. Bohusz za stoczoną z woyskiem Mo
skiewskim pod Słonimem bitwę, Nieprzyiaciołmi Oyczyzny deklarowani.

zgrontu wywrcono, na Ow czas Kommissye Skarbową y Woysko
wą postanowiono, tym nayniebespieczniejszą, ze Krolowi dano mo
mianowania Kommissarzow na mieysce zmarłych, lub na wyz-
szy Urząd podniesionych, byto to dwie nayistotniejsze w Rzpltey
powierzyć mu wtadze Rząd Skarbu y Woyska, w rozporządze-
niu Kommissyi Skarbowey, większość głosow we wszystkie ma
teryę Status wprowadzono, rozciągaiąc się na każde zdarzyć się
mogące okoliczności, tym ogolnym wyrazeno. Projekta Rzpltey
Skarbowe ku pożytkowi z iakieykolwiek okoliczności suiągaiące
się ete. Jak rozległym y cale obeiętnym okresleniem wszystkie
Materye Status nietylko pluralitati, iakosmy iuż rzekli podano,
ale nawet wdawanie się y wyszukiwanie onych zlecono Kommis-
sarzom, ktorych większa część Dworowi tylko iest obowiązana.
pod udatnym pozorem wybierania podatkow publicznych, wią
gniono pod ten Trybunał Ekonomiczny, Obywatelow każdego
Stanu y Kondycyi iako y ich Dobra, przymnażaiąc nieustan-
nie sposobow ktotni y prawnego prześladowania. Nieuspokoio
nosię na istotnych ale tylko wszczegulności wielu Obywatelom po
czynionych krzywdach, targniono się nawet y przywłaszczono
wtadzę na Prawa całey Prowincyi. Seym ten konwokacyiny bez
naymnieyszego względu na Prerogatywy Woiewodztwo Pruskich mię
dzy ktoremi wystanie na Seym Posłow y Senatorow, w liczbie, kto-
ra im przyzwoita y okolicznością bydź zdaie się naypierwszą, ktora
w Przywileiu iuż to Inkorporacyi, iak naysolenniey tymże Woiewod
twom od Rzpltey iest ubespieczoną wyznaczyt, Przeciw Konwoka
cyą, aby z każdego Powiatu z trzech Pruskich Woiewodztw po dwach
tylko

tylko na dalszy czas tameysi Obywatele wysyłali, Pozwolmy że ten zwyczay był przywłaszczony bez żadnego /: iak Konwokacya wyraża :/ fundamentu Prawa, owszem cum derogatione aequitati activitatis innych Woiewodztw. Ale iaką Władzą konwokacya bez przytomnosci Posłow y Senatorow całey Prowincyi, bezniesienia się z Niemi bez poprzedzaiącego Praw y Wolnosci iey roztrząsnienia, ktorych ucalenie przy złączeniu się tey Prowincyi do Korony Pactis subjectionis przez Rzpptłą iest ostrzeżone, przyrzeczone y ubespieczone: iaką więc Władzą mogła Konwokacya stanowić przeciwko tey Prowincyi y znosić Prawa sobie ieszcze nieznaiome, Konfederacya Generalna w Roku 1644. Vol. 5. Fol. 201. gdy skarżące się Woiewodztwa Pruskie od niezwykłego Granic pospolitym ruszeniem uwolniła przechodzenia. że to na nich abez nich było włożono. przyznaie, że to Iuri aequalitatis derogowało. Dyssydenci przeciwko Seymowi Roku 1717. dalszym za naymocnieyszy kładą instrument, iż przeciwko nim są stanowione Prawa bez nich zdawałoby się więc, że przywłaszczona przez Obywatelow Pruskich maxyma, rownie służyć by Dyssydentom powinna, ale rozność essencyalna między Niemi iest ta, że Obywatelem Pruskim Katolikom activitas seymowania iest Prawami solennie ostrzeżona, zaś Dyssydentom wyrazna Exclusia temiż Prawami solennie przepisana. Przypomnieymy sobie ieszcze Seym Rᵘ 1588. Vol: 12. Fol. 1245. Koronacyi Zygmunta III. lubo większą maiący władzę, bo z trzech Stanow złożony, dla nieprzytomnosci iednak Senatorow y niektorych Posłow tey Prowincyi /: chociaż wielu ich znaydowało się :/ niechciał wchodzić w zaiemnosć Praw y Przywi

lejow

lejow, owszem roztrząsnienie onych do przyszłego odłozył Seymu. Te dzieła niewłasciwey Mocy y powagi iawnie się wydaią ieszcze wpostępowaniu względem Kurlandyi y Semigaly, Seym Konwokacyi przysądza Kurlandyą Bironowi, izaliż niewiedział, że dwa Stany Krolestwa skonfederowane, niemiały mocy w to wchodzić, y że to wyraznie zupełney Rzpptłey iest zachowano in plenis ordinibus et non acephalo Statu, iasniey się to ieszcze wydaie w sposobie, ktorym to dzieło zaczęte. A że Xże Ernest Jan /: mowi Konwokacya :/ homagium nieosobiscie ale przez Plenipotenta w Roku 1739. wypełnił przeciwko wyraznemu Prawu Konstytucyi 1683. Przeto przywracaiąc uchylenie tego Prawa do swoiey mocy powtornie ten Seym nakazuie, Jnwestytura albo iest potrzebną do Jnfeudacyi Xięcia albo nie? gdyby niebyła potrzebną y gdyby bez niey iakokolwiek można było dać pozor infeudowaniu Birona pewnieby Konfederacya Warszawska tym samym /: iako wszystkim wiadomo :/ rządzona umysłem, ktory Jnwestyturę Birona w Senacie za dobrą publicznie sądził, nieznosłby iey był bez wątpienia powtorney naznaczeniem dla ukazania szczerey /: iak upewniano na ow czas :/ y zadnym prywatnym względem nieuwiedzioney Rady. Jezeli więc Jnwestytura koniecznie iest potrzebną, taką według wszystkich Praw Feudalnych uroczystością, sine qua non, toć Biron niewykonawszy iey zwzgardą y przestępstwem Prawa, co iest ieszcze gorzey nieobiął Feudu Xiąstwa Kurlandzkiego, albowiem nietylko na odebranie Diplomatis lecz szczegulniey naoddaniu prawnym powinnego hołdu, Samemu

naywyzszemu

Naywyższemu Panu, Jnfeudacya Xięzat zależy, Uważmy iakowe przeciwności tey Seymu Konwokacyi Ustawy, Przywraca niby u chylenie Prawa Konstytucyą Roku 1683. do swoiey mocy, a oczywiście przeciwko niemu wykracza, pozwalaiąc Synowi za Oyca y za Siebie samego oddania hołdu przyszłemu Krolowi yRzeczyppltey między Plenipotentem a Synem nabywaiącym dopiero spadkowe po Oycu do Xięstwa Prawo żadney niemasz roznicy, gdyż zawsze czyni imieniem Drugiego, Biron Oyciec pierwszy z Familij swoiey na Stolicę Kurlandzką wstępuiący y według Konstytucyi 1683. y według Prawa Feudalnego de homagijs (f.) niewprzod osiadac powinien byt Xięstwo Kurladzkie, pokiby pierwey Krolowi y Stanom Rzpptey, Osobisty niewykonał Przysięgi. Więc Seym Konwokacyiny bez złamania tych Praw nie mogł Oyca od osobistego uwolnic hołdu, a nakazac Synowi za Oyca y za Siebie, żadnego ieszcze prawnego niemaiącemu do Feodum wstępu, Zostaie nam ieszcze roztrząsnąć, iezeli Seym Konwokacyi, miał moc oddania Feudi Xtwa Kurladzkiego y Semigalskiego wiadomo wszystkim że Seym Konwokacyi z dwoch tylko y to skonfederowanych złożony Stanow, Kurlandya iest zapewne bezwątpienia Materyą Status, w ktorey iezeli Krolowi, tym bardziey dwom Stanom w Związku będącym in acephala Republica nic stanowic niegodzi się; Z tych wszystkich przytoczonych tu względow Kurlandyi Seymu Konwokacyi nie prawności y przywłaszczenia nienależytych, niezbitą wnosiemy Konsekwencyą. Jż iezeli Jnwestytura Birona zła, y zaniepra

una

wną przez Rzpplitą Warszawską uznana, ieżeli rzecz niewątpliwa /: ktorey pewnie nikt niesprzeczy :/ że konwokacya będąca in Acephala Republica niema władzy dyzponowania Xięstwem Kurlandzkim, ieżeli na Ostatek powtorna Jnwestytura Birona z pomienionych wyżey przyczyn, nieiest nad pierwszą prawnieysza idzie zatym, że Jnwestytura Xcia Jmci Karola Krolewicza Polskiego na fundamencie niedopełnioney na Bironie z wielu miar Konstytucyi 1736. za Radą iednomyslnego niemal Senatu uczyniona, była zawsze prawną, dla Oyczyzny użyteczną y dotąd w legalnosci swoiey niczym y w niczym niezostaie nadwerężoną. Zastanowmy się ieszcze na Artykule tegoż Seymu pod Tytułem Bespieczenstwo zewnętrzne, ktoż nieczuie że Konwokacya przez wyrazy swoie przypuszcza Gwarancyą Nay: Jmperatorowy Jmci Moskiewskiey y iey się poddaie, kiedy Wielki Poseł Dworu tego publikuiąc Deklaracyą swoię do Tytułu przyznania całey Rossyi /: ktorego Jmperatorowa od Rzpplitey wymagała :/ sciągaiącą się, temi w niey mowi słowy, /: obaczyć w Ustawach Konwokacyi Pag. 24. :/ Quin potius Serenissimae Reipublicae Guarantiam seu tuitionem jurium immunitatum aeque ac Ditionum et Terrarum ∪ quae de jure possidendae sunt, ∪ actu possidentur praestituram.

Zważmy nayprzod iż naypotrzebnieysze y w Deklaracyi Pruskiey wraz wydaney znayduie się słowo Libertatum tu iest opuszczone y słusznie, albowiem, ktorzy Wolnosci Nasze tak zuchwale deptać zaczynali, w samy ich wspomnieniu czuć wstyd musieli. Po wtore, kto nam wnieść zabroni, że poniewaz Dwor Peterzburski

Prawa.

Prawa otworzoney Gwarancyi swoiey tak mocno utrzymuie,
niechze podług wyrazenia vel quæ de jure possidendæ sunt, a
nafundamencie przepisaney Roku 1710. kondycyi, uprzyimowa
niu Traktatow Grzymułtowskiego R. 1686. y Dziatynskiego R.
1704. ktorym oddanie Nam Inflant uroczyscie iest ostrzeżono,
niechze mowią Dwor Peterżburski wroci te Inflanty, quæ de jure
possidendæ sunt od Rzpltey. Dodaymy tu iszcze przywtosz-
czenie przez Konwokacyą Prawa, potwierdzenie Traktatu Grzy.
mułtowskiego, albo tego niewiedziała, ze dwa Stany Rzpltey
ratyfikowania niemaią Mocy, y zeto trzeno tylko zgromadzo-
nym przystoi Stanom wraz Wszechwładztwo reprezentuiącym.
albo zapomniała pod iakiemi Warunkami Konfederacya San
domierska R. 1710. proponowała Ratyfikacyą Traktatu Grzy.
mułtowskiego, oto niemaiący tylko wkładaiąc na Cara Jmści
obowiązek dopełnienia Traktatu Dziatyńskiego, ktorym ś. ia
kośmy iuż wyżey rzekli ś. powrocenie Nam Inflant, było ube.
spieczone. kiedy więc ten Ostatni Traktat Grzymułtowskiego
ratyfikowała. Postępowania te iawnie dowodzą, ze bez zezwole-
nia działy się Narodu, ze Szczegulnie według ułożenia Sar.
tyi przemagaiącey Mocą y ukazem broni Moskiewskiey po-
zwolone były, Zarzucić wprawdzie można, ze dwa Stany
Rzpltey w czasie bez Krolewia złączone, zawieraią w Sobie isto-
tne Wszechwładztwo, ztąd są Panami stanowienia wszystkie-
go co im się podoba. Zgadzamy się chętnie nato, ze rzeczą sa-
mą w dwoch Stanach zawarta iest nayuyższa Władza ale
ograniczona razem iest przez Prawa y Ustawy Nasze, obowiąz-

zane są

zane są zgadzać się y bydź posłusznemi Prawom poprzedzonym y ieżeli co stanowią nowego, nowe żadne Ustawy niemogą mieć Powagi Prawa, ieżeli przez wszystkie stany Rzpp̄ttey na Seymie niesą utwierdzonemi, osobliwie gdy Rzpp̄tta nieodmienia kardynalney Rządu swoiego Formy.

Konfederacya nowa die 23. Junij zrobiona po zakączonym Seymie Konwokacyi, Nową skoiarzoną w izbie Senatorskiey Konfederacyą, bez poprzedzaiącego pierwszey rozwiązania, ziakiey kolwiek biorąc Strony tę powtorną konfederacyą y wiakimkolwiek zważaiąc ią Celu, zawsze ukaże się nieprawną y iedynie koncem zatrzymania przy sobie iak naydłużey naywyzszey nad zyciem y fortuną Obywatelow Władzy y Powagi, w krotce przed Seymem Elekcyi Rada Senatu deklarowała tych wszystkich y odsądziła od głosu wolnego na Elekcyi, ktorzy się protestowali y od Manifestow Recessu nieuczynili. Senat przywłaszczaiący moc decydowania wczasie trwaiącey Konfederacyi dopełnia nieprawność zwyczaiom Naszym zbliżaiącą się Elekcyą, ieżeli wolną godziło się spodziewać końca wszystkich Konfederacyi przez wyrazne Prawa Nasze wtym Artykule kardynalnym lecz y te były wzgardzone, iako łatwo widzieć z tego co następuie.

Ta przyniewalaiąca siła wszystko pod Swoie uciązliwe podbiła jarzmo, w czasie nawet Elekcyi według wyraznych Praw opisu, wszystkie Konfederacye rozwiązane iuż były bydź powinny, trwały też przecie rownie, iako y mniemana Generalna powtorna, a Pole

Elektoralne.

Elektoralne Woyskiem Moskiewskim y niektoremi Regimenta mi koronnemi zewszech stron zdawało się otoczone, Temi srodkami przywłaszczone wewnętrzne mimo wolny głos Wszechwładztwo, a iednymże spoione ogniwem z mocą obcego Oręża, pisało Pakta Conventa, Nayuroczystsze Narodu z Krolem przymierze. Tenże Duch panuiący pod Powagą Konfederacyi mnogość Praw dawną Wolność nadwerężaiących postanowił, Cztery Gwardyi Regimenta naypięknieysze y nayliczniey sze z Woyska komputowego pod Władzą Krolewską poddane, pozwoliwszy mieć ieszcze do 1200. własnego niepodlegaiącego wyrekrutować Żołnierza, Pozwolenie ktorym żaden u Nas z Krolow dotąd niezaszczycał się. Jeżeli dwoch W.P. Augustow otrzymali od Rzpptłey wolność zatrzymania w Polszcze kilku Saskich Regimentow, Rzpptła przecież miała ostrożność poddać ich władzy Jurysdykcyi Marszałkowskiey. Natymto Seymie powierzona Krolowi nad publicznemi Pocztami Zwierzchność, mimo sprzeciwiania się niektorych Senatorow y Posłow, ktorzy iuż na ow czas złe ztąd przewidywali. Prawo bicia Monety Rzpptłey tylko przyzwoite rownie Krolowi oddane było. Dozwolono mu nadtą nabycia Dobr dziedzicznych za 15. Milionow, zrzodło tysiącznych ałatwych zbogacenia się sposobow, rownie iako zwodzenia zepsucia Obywatelow, a przez to podbicia Narodu, zwłaszcza gdy zważemy moc od Tronu nierozdzielną rozdawania Wakansow Starostw y Urzędow. Te są Prerogatywy dzisieyszemu Krolowi przydane do ktorych przyłączmy istotę Skarbowey Kommissyi rządzenie, y przemagaiącą nad Trybunałami y wszystkiemi

sądowem.

sądowemi Iurysdykcyami Władzą, przedtym zawsze Paktami Conventami zabronioną, dzisiay zaś przez przydatek Instancyi przeciwko ukrzywdzonym dawać niebędziemy nieznacznie do zwolono, bo ktoż niewidzi przez ten obojętny przeciwko ukrzywdzonym termin, ze rozeznawaniu spraw y interessowaniu się za niemi nieograniczenie Władzy Krolewskiey oddano, mimo vzgląd ze dawnieysze wszystkie Pacta Conventa wyraznie zakazuią Krolom, iakiykolwiek bądź natury, wprywatne wdawać się sprawy, Zwazmy zadney strony wszystkie przez Krola nad Narodem zyskane pozytki, zdrugiey spoyrzeymy na zniszczone lub mocno nadwątlone Hetmanow, Marszatkow y Podskarbich Koronnych Władzy na zubożałą niezmiernie Szlachtę, iuż to przez wielokrotne w rożnym czasie powtarzane y odmieniane Monety redukcye iuż to nieustanne wynaydowania gatunkow ktotni prawnych, atatwo obaczemy iż moc Tronu oczywiście nad Narodową wygurowała, y ze rostropnie przez Przodkow Naszych ustanowiona, dotąd utrzymowana waga między dostoieństwy Krola y Prawami Wolności, teraz znayważszym niebespieczeństwem Naszym z Miysca swego iest poruszona, Niezapominaymy tu przydać nienależycie trwaiącą na ow czas iszcze Konfederacyą pod laską Xcia Jmci Wody Ruskiego, chociaż natymże Seymie Elekcyi, Xżu Jmci Adam Czartoryiski Generał Podolski z Laską swoią Konfederacyi generalney Konwokacyiney ukazał się, y Seym Elekcyi zagaiiwszy, oddał ią Jmci Sosnowskiemu nowo obranemu Marszatkowi. Przed nowym więc obraniem były dwoch generalney Konfederacyi Marszatkow, iedenw otwartym

y prawnym Urzędu swego Sprawowaniu /: gdyby Władza iego powtorną Konfederacyą zniesiona niebyła :/ drugi utaiony niby lecz istotnieyszą moc wykonywaiący, w czasie samym odprawu iącego się Seymu Elekcyi, ArcyBiskup Lwowski y inni nie ktorzy Obywatele przystępować do konfederacyi byli przymuszeni, więcey powiemy w Artykule Pactorum Conventuum o Gorach Olkuskich wyraznie napisano, że jus cudendi Monetae od przodka Naszego Zygmunta III. Trzem Stanom Rzpplej ustąpione tez Stany skonfederowane (g.) nam znowu powierzaią, idzie zatym naturalnie że konfederacya trwała pod czas Elekcyi, że Konfederacya Pacta Conventa spisywała, na Ostatek taz Konfederacya przeciwko wyraznym opisom Praw naykardynalnieyszych, Krola Nam dzisieyszego obrała. Własnie tu iest mieysce przywieść sobie napamięć przepomnione, a po konwokacyi odprawione Senatus Consilium, ktore wszystkich przeciwko Konwokacyi protestuiących się a voce activa na następuiący Seym odsądziło, iezeliby od swych Manifestow Recessa niepoczynili. nieszczupła to iest uyma głosu wolnego, zadnym dotąd Prawem zwłaszcza co do Elekcyi krolow nieokryslonego, byłyto poprzedzaiące przeszłą Elekcyą dość iawne zadatki, aby nastąpione potym gwałtowne wczesnie Nam w Oczach wystawili istnosci Seymu. Przystąpmy teraz do Seymu koronacyi, Woiewodztwa Pruskie zaliły się Stanom Zgromadzonym o wielorakie Praw swoich nadwerężenie, żądały onych potwierdzenia, stosuiąc

się do zwyczaiu

(g.) Pomiarkowano pewnie nieostrożność w Warszawie w tym Punkcie popełnioną y dla tego po ledniejsze Exemplarze słowa tego Skonfederowane niezamykaią.

się do zwyczaiu od inkorporacyi ich do Korony zachowywane-
go, lecz duch Wyniosłosci niedopuscił wniscia wznaiomość krzywd
tych Woiewodztw y uczynienia przyzwoitey sprawiedliwosci, wię-
kszy ieszcze na nie włozył ciężar, bez naymnieyszego względu
na powszechne Narodu narzekania, niezważaiąc na wyraźne
Traktatu Welawskiego przepisy, broniące wcale wprowadzone
onych nowych Cełł w Prussy Polskie, niezniozłszy się wprzod
wley Mierze z Elektorem Jmscią Brandeburskim. Ten Krok
smiały Rzpp̄ttey stałsię szkodliwym pociągnął za sobą
postanowienie Cła w Kwidzynie przez Krola Jmsci Pruskiego
prawem odpornym cło, ktore y handel w Ogulnosci y Oby-
watelow wszczegulnosci ukrzywdziło, Zniesiono Cło na Sey-
mie 1766. lecz Szkody przez Niego poniesione niczym niebyły
ani będą nadgrodzone. Wrocmy się do Seymu koronacyi, Try-
bunały Naywyzsze podzielone y pomnozone na nim zostały,
zkąd niezliczonym pieniactwom, nowe wypłynęły zrzodła,
Obywatel wroznych Prowincyach maiący Dobra, w dwoch
lub wetrzech Trybunałach w Sprawie personalitatem wyma-
gaiącey /: co łatwo trafić się może :/ wraz stanąć niemogąc
na iedney ztey Sprawie koniecznie upadać musi. Ta niesta-
wienia się na dwoch lub trzech mieyscach wiednymże czasie
niesposobnosć, czyliż niebędzie pobudką do pogrzebania y zroy-
nowania Obywatela, ktorego zguba zdałaby się Dworowi
uzyteczna. Przerwanie y czasem stracenie nieochybnie pou-
fałości między Obywatelami złączonych do Krolestwa

Prowincyi

Prowincyi, niemałe dowodzi w rozdzieleniu Trybunałow nieprzy
zwoitosci; Dawniey zebrane wieden Trybunał Prowincyo
przez ustawiczną między sobą wspołeczność, stwierdzały nie
iakoś swe pierwiastkowe na prawach ugruntowane Związki.
Postanowienie zaś naywyzszych Trybunałow w każdey zosobna
Prowincyi może łatwo sprawić w Rzpptey rozerwanie, kiedy
spoiaiąc ich wiedno ciało ogniwa są potargane, y w rzeczy
samey domyślać się można, że te przypadki, ktore w tych
nowosciach upatruiemy były istotną przyczyną te Prawa
piszącym, podzielić nas potrzeba było, izby tym łatwiey Nam
absolutnie panować, Postrzeżono bez wątpienia nieukontento
wanie Narodu z oddanych na Elekcyi Krolowi czterech Re-
gimentow Gwardyi dla ułagodzenia więc onego przywroco
no ich niby do dyzpozycyi Kommissyi, lecz ta subtelnosć nie
zwiodła Obywatelow, poznali oni, iż iedynie tylko co do
Zołdu poddano te Regimenta pod Kommissyą Woyskową
władzę zaś zupełną nad niemi iednostaynie przy Krolu
zostawiono. Niebędziemy tu wyliczać postanowionych nową
Kreaturą niemało Kasztellanij, y tak koronnych iako Ziem
skich Urzędow, ktore Obywatelom pałaiącym żądzą wy-
niesienia się zdaniem y umysłem Dworu etc: Uważmy ra
czey iż na tym Seymie koronacyi Jmć. Sosnowski Pisarz
W. X Litt. oddał łaskę JP. Małachowskiemu Referendarzowi
koronnemu obranemu iednomyslnie Marszałkowi, przecież
ten Seym lub zaczęty y odprawiony niby sposobem zachowa

nia wolnego

nia wolnego głosu, zakączony atoli pod konfederacyą. Azeby iawniey dać poznać osobliwie postronnym Potencyom nieprawność kroku tego, potrzeba rozciągnąć się trochy, nad wytłumaczeniem Natury Konfederacyi, Forma rządu naszego, dozwala Związku mysli y sił Obywatelow wprzykrych y trudnych Rzpp̃ttey okolicznosciach, aby teraz upłynione albo do dawnych należytych przywiedzione były, lub gwałtowny Stan nad Naturalney Rzpp̃ttey do dawney przywrociły formy. Ten sposob używany bywa zawsze w czasie bezkrolewia, ato dla zachowania spokoynosci y bezpieczenstwa publicznego, dla snadnieyszego większoscią głosow stanowienia wszystkiego cozkolwiek do przymierza między Narodem a przyszłym krolem sciągać się może dla wprawienia na ostatek w kluby należyte, wypadłe z swych karbow Prawa y doznie sienia nierządu, ieżeliby iaki zaprzesztego wsliznął się Panowania. Konfederacya wstrzymuie Sądy wszystkich zwyczaynych Juryzdykcyi y na ich Mieysce Sędziow wyznacza, ktorzy aż do rozwiązania Konfederacyi Urząd swoy własnych Woiewodztw sprawuią, w początkach zaraz bez Krolewia Prymas Cyrkularnemi listami z wiadomoscią przytomnych w Warszawie Sentatorow interregnum ogłasza, składa Senatus Consilium, za radą onego wydaie Uniwersały, w ktorych czas Seymikom y Seymowi przyszłemu Konwokacyi wyznacza. Ziezdza się przeto Szlachta na Mieysce Seymikom wyznaczone, Nayprzod obiera Marszałka Seymikowego. przystępuie potym do Elekcyi

Posłow

Posłow na Seym Konwokacyi y Sędziow, o ktorych iuż wyżey namienilismy w zbliżaiącym się czasie Konwokacyi, obiera Marszałka Generalnego, ktory prezyduie na Seymie Konwokacyinym mianowanym, powszechnie konfederacyą Generalną omnium Ordinum Regni et M. D. Litt. po odprawionych przyzwoitych Uroczystosciach Jzba Poselska łączy się z Senatorską y tam większoscią głosow wraz układaią porządek y Czas Elekcyi przyszłego Krola Stany zkonfederowane przed rozia chaniem się wyznaczaią Sędziow do Juryzdykcyi nazwaney Kaptury Generalne. Marszałek Seymowy y wspolnie Generalney Konfederacyi po Wyszłym czasie Seymom przepisanym zegna Senat y Posłow zgromadzonych, po ktorym po zegnaniu Posłowie tracą moc Instrukcyami daną sobie na Seym przez Woiewodztwa Ziemie y Powiaty, y szczegulnie sam tylko Marszałek generalny zachowuie sobie powagę podniesienia Laski y oddania iey nowo obranemu na Seym Elekcyi Marszałkowi. Ten Seym Elekcyi bydź powinien zawsze wolnym, to iest, że wszystko na Nim decydowanym bydź powinno przez Zgodę głosow, Essencyalna Kondycya, ktora z naturą konfederacyi nigdy ziednana bydź niemoże, y bez ktorey Elekcya bydź niemoże ani wolną ani prawną. Ta Marszałka

(h.) Marszałkowie konfederacyi partykularnych z zwyczaiu dotąd iescze nieprzełamanego zawsze Posłami obierani bywaią y powszechnie są mianowani Nuntij Nati, to się atoli ma rozumieć o tych Seymikach, co pod Konfederacyą stanęły.

f wszystkie Woiewodztwa Ziemie y Powiaty w Osobach (h.) Posłow swych stawaią w Warszawie, gdzie na pierwszy dzień zaczynaiącey się Konwokacyi — Obiera

Marszałka Seymu Elekcyi podniesiona laska, niszczy tym samym zupełnie Powagę, wszystkich tak partykularnych, iako y generalney Konfederacyi Marszałkow; Marszałek przeto y Seym Elekcyi iuż niepluralitte ale zgodnemi głosami, y cały ten Seym iuż niepodkonfederacyą lecz pod iednomyslnoscią od prawić się powinien.

Rozważmy teraz kroki Konfederacyi w Czasie nie bezkrolewia podnoszonych, iedenże maią postępowania Sposob, lub odmienne pobudki, wtym powtornym przypadku, iuż niena fundamencie Uniwersałow Prymasowskich, lecz z powodu znacznego jakiego nieukontentowania łączy się nayprzod Nayprzod po Woiewodztwach Ziemiach y Powiatach w Związek społecznosci, wyznacza potym Seym czas y mieysce ogolnemu Zgromadzeniu, y na nim Marszałka generalnego obiera, ktory na wszystkich /: poki trwa Władza iego:/ prezyduie Seymach wszystkim z przydanemi sobie Konsyliarzami w kraiu rządzi, zgoła w całym Krolewstwie bez iego wiadomosci, bez iego zezwolenia, nic się niedzieie, ani dziać powinno. Niechże teraz z przełożonych tu fundamentow w przykładach Przodkow naszych y dzieciach Krolestwa wyczerpanych sądzi, ktozkolwiek o krokach Konfederacyi pod czas Bezkrolewia y nastąpionych po nich Seymach przywiedzmy ie sobie na pamięć w krotkich słowach, Po skączonym Seymie Konwokacyi podniesiono powtorną Konfederacyą

generalną

generalną bez rozwiązania pierwszey żadnym publicznym a-
ktem, ktory choć by był y nastąpił iakikolwiek, nieutwierdzały
przeto powtorney, albowiem Posłowie na Seym tylko Konwoka-
cyi Instrukcyą maiący niemogli mieć władzy powtorney Kon-
federacyi generalney podnosić, y powtornego Generalnego Mar-
szałka obierać. Konfederacya generalna wczasie bezkrolewia
podniesiona formalnym aktem niebyła rozwiązaną, ustała co-
szem tym samym, ze się Seym Elekcyiny poczynał, prze
ciez drugiey Konfederacyi bez wyraznego rozwiązania pier-
wszey, czynić niemozna było, bytobyło bowiem rzeczą nay-
nieprzyzwoitszą ieżeliby w tym czasie trwać mogły dwie nayoyz
sze Zwierzchności iedna drugiey niepodległe; Pierwsza Konfedera
cya nieutraciła istoty swoiey, albowiem iey Marszałek zdawał
laskę Marszałkowi pretendowaney Wolney Elekcyi, więc było
dwoch Marszałkow, z ktorych ieden był in plena Activitate Urzę-
du, drugi z powagą tamtą, ale rownie istotną, z kąd wynika
ze trwaiąca na ten czas polityka iednego Ciała dwie głowy
mieć chciała y tegoż czasu, niepodległe sobie dwa Rzpltey
Seymy Elekcyi y Koronacyi, znatury Ustaw y nayuyraźniey
szych Praw Naszych koniecznie wolnemi bydź muszą, odpra-
wiły się atoli pod Konfederacyą. Na iedynie okoliczności zdolną
iest uczynić nieważnym, y kassować to wszystko co kolwiek
natych dwoch Seymach iest stanowione, Przytoczmy tu w
tym Mieyscu inne pominowszy Seymu Koronacyi: ktore

nieuiszczy.

niewięcey maią wagi iako y Seymu Elekcyi ustawy, że pod Konfederacyą udziałane / Artykuł pod tytułem Kommissya do traktowania z Dworem Rossyiskim czytamy w nim / Pap. 64.) Pozwolenie Jmc Panu Rzewuskiemu Pisarzowi Polnemu koronnemu do Zawarcia nowego Traktatu przyiazni y Soiuszu obrony na fundamencie Gwarancyi wzaiemney Possessyi Panstw obydwoch Praw Przywilejow Wolnosci (.K.) Z Odgłosu tylko dowiedzielismy się o nowozawartym przez tego Jmć. Rzewuskiego Traktacie, albowiem ani On, ani inni

---

(.K.) Lubo Seym Koronacyi pod Tytułem Kommissya do traktowania z Dworem Rossyiskim wyraża, że w Artykule 31. Traktatu Pokoiu Ru 1686. między Polską y Rossyą zawartego przepisano iest, iż tenże Traktat na początku każdego Panowania odnowiony bydź ma y potwierdzony zobopułnie, przecież ani wpoczątkach Panowania Augusta II. ani Augusta III. żadnego nieznaydziemy potwierdzenia, owszem widziemy w Konstytucyi Roku 1712. dwoma tylko latami posledniey szy od kondycyonalnego przez Konfederacyą Sandomirską przyięcia Traktatow 1686. y 1704. Traktatow mowię, ktorych Obowiązki są nierozdzielne, gdyż przyięcie y dotrzymanie pierwszego od wykonania drugiego zawisło było; Widziemy powtarzam w Konstytucyach R. 1712. Fol. 16. et 220. że wysyłaią Ablegata do Nayiaśnieyszego Cara Jmci Moskiewskiego cum ultima requisitione od Stanow Rpptey o Ewakuacyą Woysk Auxyliarnych z Granic Korony Polskiey y W. X. Litt. z Fortec, Elbląga, Torunia, Inflant, y innych

inni wystani do postronnych Dworow Posłowie, rachunku z Nego cyacyi swoich Stanom Rzpptey niedali, chociaż Ziemscy Posłowie na Seymie 1765. Relacyi wszystkich Poselstw z usilnoscią domagali się przecież czynione te niebyły, Dziwny obchodzenia się w wolney Rzpptey sposob, mimo tak skryte Dworu Warszawskiego czynienia, nieutaiły się iednak. Punkta wzwyż wspomnionego Traktatu, między ktoremi są nayprzednieysze, Gwarancya Panst Obydwoch przypuszczenia Dyssydentow do

wszystkich

---

y innych ad Corpus Rzpptey należących tudzież w inszych pretensyach y krzywdach Rzpptey przywrocenia y oddania Fortec, Rygi, Xiąg Kijowskich Ziemskich y Grodzkich w Monasterze Kijowskim będących tudzież ludzi z Kijowskiego Bracławskiego y innych Woiewodztw wziętych na Stolicę, w Oddaniu Armat po Fortecach tak koronnych, iako y W. X. Litt. zabranych, poniewaz Woysk auxyliarnych Rzpptta nie potrzebowała, a nawet z tych 12. Tysięcy Sociuszem deklarowanych cale dyzponuie, iako się iuz z tym in antecessum przez W. Posła swego Jmć. Marcyana Wołowskiego Marszałka W. X. Litt. oswiadczyła mieć chcemy, ktoremu Ablegatowie (: dalsze słowa tey Konstytucyi :) Kancellarya W. X. Litt. zywą y we wszystkim instrukcyą będzie formować, Uważyć tu niezawadzi, że W. P. August II. lubo pomocą broni Moskiewskiey na Tronie utrzymany, nieprzeciwił się żądaniom Rzpptey y owszem powagę Jey zupełną dostatecznie utrzymał, wiedząc dobrze że ten Traktat niemogł obowiązywać Rzpptey, niżeliby pierwey Moskwa dopełniła Traktatu Narewskiego w żądanym Punkcie nieuskutecznionego.

wszystkich Urzędow, Dostoieństw, y Prerogatyw, y włożony na Rzpltą Obowiązek, trzymania o swym Zołdzie y w Swoich Państwach pewną wyznaczoną Woyska Moskiewskiego liczbę Cier wszy Artykuł iawnie ukazuie, że nie Konfederacya Radomska pierwszą Gwarancyi byta przyczyną, iuż ta po przedniey y na Seymie Konwokacyi przyięta, y na Koronacyinym niby przy ięta byta. Jeżeli drugie dwa Artykuły nieznaydują się w Trakta cie, niech Nam tego kto dowodzi mamy zdanie nasze się Prawo wymagać przyrzenia się w zawartych przez ten Traktat obwią zkach utaione dotąd wspomnionego nieraz Traktatu y skryte weń wchodzenie usprawiedliwia dowodnie, wsparte na słuszności nasze o nim podeyrzenie.

Wspomnione wyżey nieprawności matym nadal byty zadatkiem Zamilczemy sposob roztrząsania Materyi na Seymie 1766. gdzie wprowadzonym na Seymie koronacyi zwyczaiem, Izbie Posel skiey dla układania wprzyzwoitym a Prawem przepisanym mieyscu Ustaw Seymowych od Izby Senatorskiey, w trakcie całego tego Seymu odłączyć się niepozwolono (.ł.) niebędziemy przypominać wszytkich podeyść y usiłności do zrudzania sobie Obywatelow, iuż to przez zwodzące Dworu Obietnice, iuż to prze mocne a dla zalęknienia ich powtarzane pogrozki. Niezatrzymuy my się

(ł.) Prawo Kardynalne wymaga, aby Postowie w Izbie swoiey w zupełney Wolności wszystkie Materye y Punkta, które Prawem bydź maią, roztrząsali, rozważali y decydowali. Tydniem zaś dopiero pod skazaniem Seymu Izba Poselska łączy się z Senatorską iuż –

my się nad nowowymyslonym wynalazkem wzywania do Tronu chcących mowić Posłow, aby ich niby przez prozby, lecz istotniey przez zywe w Oczach Stanow zgromadzonych upomnienie y grozby, od swego odciągnąć przedsiewzięcia. Niepowtarzaymy iz Marszałek tego Seymu przysięgał Rolą zwyczayną (M.) Seym iednak pod Konfederacyą był odprawiony. Przeciwnosci iawnie z sobą niezgadzaiącesię wszystkich Seymu tego Aktow nader dostateczne. Zastanowmy umysł nasz nad Interessem Dyssydentow, Stany Rzpp̄ttey wewnętrznie przeswiadczone o niesprawiedliwości Pretensyi Dyssydentow tak co do zupełnego porownania z Obywatelami Wiary panuiącey, iako tez co do wymaganego przez nich publicznego Nabozenstwa dla osob odmiennego wyznania

---

juz z ułozonemi y ugodzonemi Projektami y natymto fundamencie Izba Poselska nazywa się Officina cudendarum Legum.

(M.) Jmć Czaplic Podkomorzy Łucki Poseł Woiewodztwa Kijowskiego obrany iednomyslnie Koła Rycerskiego Marszałek wykonał jurament Konstytucyą R.u 1768. na Seymie Grodzienskim Val. 5. Fol. 546. przepisany. Iz zadney Konstytucyi na ktorąby iaka zaszła kontradykcya, o ktorą trzykroć spytać się powinien będę in Volumen legum niepodam y niewpiszę. Ten obowiązek tak uroczyście od Marszałka Seymowego wypełniony, niszczył całe sposob Seymowania pod konfederacyą pluralitate votorum. Przeto w warte wyroki tego Seymu większością głosow stanowione, każdy pewnie czyni.

wyznania, lubo złożone z przychylnych im większey części człon
kow, atoli iednak zwawo y iednomyslnie natężone ich usiłowa
nia odepchnęły, potwierdziwszy wszystkie Prawa poprzedniey y
dawniey przeciwko nim wydane, Maiąc zaś wzgląd winny
na interessowanie się za niemi postronnych Potencyi, Stany
zgromadzone szczegulnie przez uszanowanie tych Potencyi wzieli
przed się weyrzeć głębiey, coby dla nich bez naymnieyszego Wia
ry Panuiącey uszczerbku czynić można, w tym celu zlecił Seym
Collegio Episcoporum ułożenie Punktow sciągaiących się do uza
lenia Dyssydentow z przyczyny sprawowania ich obrządkow
wynikaiącego, roztrząsnąć ie, y gdy na Publiczney Sessyi czy
tane były, zezwoleniem powszechnym (.N.) onez stwierdził. Ten
krok Seymu iestże tak nieprawny iak Namgo w deklaracyi
swoiey (. Pag. 6.) Nayiaśnieysza Imperatorowa Imść wyrzuca
alboż Rzpptła niema Prawa mianowania według swego upo-
dobania Kommissarzow do kommissyi tego gatunku, alboż
się przeto wyzuła z Władzy Cywilney, że Biskupom powie
rzyła ułożenia Projektu sciągaiącego się iedynie do Obrządkow
Duchownych, iedynie y Właściwie tylko pod Juryzdykcyą Bi-
skupią podpadaiących. Konstytucya prawdziwie iest dość ciemna
względem.

(.N.) W Exemplarzu drukowanym Konstytucyi tego Seymu, ta nay-
pożytecznieysza okoliczność iest opuszczona, że ułożony przez Collegium
Biskupow Proiekt był iednomyslnością Stanow zgromadzonych stwierdzony.

względem tego Artykułu y zdaie się udzielać Biskupom Powagi, Prawodawczey, lecz iak tylko w zgromadzonych Stanach rzeczony Proiekt iest czytany y potwierdzony iawno iest, że Biskupom nic więcey zleconym niebyło, tylko iego roztrząsnienie. Abez rozwodzenia się nad niewywodami sprzecznego niegdy wszechwładney Rzpplitey Prawa /: widzieć Artykuły przez Kollegium Biskopow ustanowione :/ y podpisane, ciekawy niech zobaczy te Artykuły, przez szczegulny Wzgląd Dworow interessuiących się spisane, tymże Prawem ostrzeżone, a przyzna pewnie, że Dyssydenci, na otrzymanie przez Biskupow w Obrządkach swoich pozwolenia, zalić się bynaymniey niemogą, y niemaią przyczyny, lubo Deklaracya Nay: Imperatorowy Jmci XX. Biskupow Naszych cale przeciwną Dyssydentow nazywa Partyą. Gdyby była niezaslepiła ich zbytnia wyniosłość, uspokoić by się byli powinni bez wątpienia na decyzyi im cale przychilney, w ważności y decyzyą dawnieyszych Praw naszych. Gdyby byli tolleranciyi polityczney w Umysle swoim wystawili Naturę, ktorąby się cieszyć mogli w Polszcze, nigdyby się niewazyli nowe nieszczęśliwości swey Oyczyznie otwierać zrzodło. Xże Repnin Poseł W. Moskiewski dla snadnieyszego mysli swoich ukrycia, utaił na ten czas nieukontentowanie z szczupłego dla Dyssydentow /: według niego :/ uczynienia pochodzące, ato podobno, żeby niezrażaiąc dobrych Obywatelow tym łatwiey z niemi złączony, uderzyć mogł na większość głosow Seymem Konwokacyi postanowioną

większość tą

Większość ta głosow bitym gościńcem wiodła Nas do Jednowładztwa ktore Xże Repnin, w ten Moment dopiero zdawał się postrzegać, chcąc ażeby toż iednowładztwo od iego szczegulnie zawisło Władzy. Przeszedł niby wraz na stronę dobrych Obywatelow rzeczony wyżey Poseł W. zatrwożył się z założoney planty przedłużenia na dłuższy czas Konfederacyi, ktora iest Stanem nadnaturalnym y zawsze Rzpptey uciążliwym, lecz wyniosłości w okolicznościach czasu owego nader potrzebnym. Dlatym pewnieyszego rozwieżłych Proiektow swoich wykonania wiąże się Xże Repnin do Strony Patryotow, odnowienie Prawa liberi veto proponuie y swoie wdawanie się do rozwiązaniu tey nieznosney Konfederacyi przyrzeka. Obywatele po tak wielu a prożno przedsiebranych usilnościach zupełnie dźwignienia się utraciwszy Nadzieię a nadto tylu nieszczęśliwościami Oyczyzny uciśnieni, innego przyzwoitego do oparcia się wyniosłości y Mocy w owym Momencie nie widzieli srodka nad ten, ktory podawał Poseł Moskiewski. Stanęło więc Prawo liberi veto, iako szczegulne w Owym czasie lekarstwo do wstrzymania Jednowładztwa w zapędach swoich, Owa Konfederacya ktorey tak powstanie po skończoney Konwokacyi, iako też y trwałość w obraniu Krola y na Seymie Koronacyi nieprawne były, rozwiązaną na Ostatek została. Ale że w Akcie rozwiązania Oney przez podeyście pluralitem na wszystkich Seymach potwierdzona. Xże Jmć Repnin przypisuiąc to dzieło podeyściu Dworu Warszawskiego, wszelkie z Nim co do powszechności zerwał związki, a ścisłego z dobrzemyślącemi Obywatelami złączenia się zupełną na oko wziął postać.

W kilka potym miesięcy tenże Xże Repnin wysłał osoby godne y w

unędach

Urzędach koronnych będące, do dystygwowanych a na Rząd dzisieyszy utyskuiących Patryotow dla namowienia ich do do podniesienia nowey Konfederacyi, ktorey ogranicznie wtadzy ducha wyniostego y przywrocenia szczęsliwosci Oyczystey celem bydz miało, a dlatym prędszego ich naktonienia z tych własnych ieden /: Między temi był Jmć X. Podowski na ow czas Referendarz koronny :/ nietylko blask nadziei, ale nawet wszelkie podobieństwo do oddalenia pierwiastkowey nieszczęść naszych przyczyny przepowiedział y okazywał. Oswiadczył przytym że tak ci, ktorzy rzetelnie w intencye nowokonfederuiących się weydą, iako y ci, ktorzy wprowadzenia Rzpptłą w ostatnie /: w iakim zostaie teraz :/ nieszczęscie przyczyną byli, przypuszczeni do związku bydz niemieli. Upewniał ieszcze Jmieniem Posła Wielkiego Moskiewskiego y tego Dworu Ministra Hrabi Panina że przyszła Konfederacya wszystkie od czasu bezkrolewia stanowione, a dawną wolność niszczące Prawa zniesie, przeto życzył, aby wszystkie Narodu Gravamina dostatecznie spisane były, do ktorych zgładzenia skuteczną Nay: Jmperatorowy pomoc przyrzekał. Nakoniec swoich Propozycyi założył Kondycyą si negua non, sciągaiącą się do interessu Dyssydentow, upewnił iednak, że lubo Dyssydenci swoię zrobią Konfederacyą, przecież niewprzod aż Katolicy swoię pierwey podniesą, w iednym zawsze umysle, tak co do wolnosci iako y co do spokoynosci publiczney że do wniscia w Senat mnieysze Ministeria Status napierać się niebędą, że w dalszych żądaniach Rzpptła, to dla nich tylko uczy

co iey...

co iey samey zdawać się będzie nayprzyzwoitszego, y że Cele ich niezmierzaią, tylko szczegulnie cokolwiek do polepszenia niniey szego ich Stanu. Przydał na Ostatek ieżeliby gorliwi Obywa tele konfederuiąc się wzbraniali y z Dyzsydentami wchodzić w ugodę, krok po nich wyciągany iak szczegulnie z względu dla Nay: Imperatorowy Imści na Ow czas Xże Imć Repnin znaydzie sposob skonfederowania samych Dyssydentow, zostanie przymu szonym do poiednania się z Dworską partyą, od ktorey pewnie wszystko cokolwiek żądać będzie snadniey otrzymać potrafi. ale te iuż przywrocenie Wolnosci y Praw dawnych dotąd zupełnie interessować go niebędzie.

Tak trudne dla Wyboru Propozycye sprawiły w Umysle Patry otow, ieżeli z iedney Strony niepłonne boiazni powierzenia tak wielkiey wagi interessu, bo Interessu Wiary Partyi przeciwney, ktora zawsze prywatne nad inne przekładała względy. Jeżeli z drugiey podchle biciąca Nadzieia przywrocenia dawney Rządu formy, rozgrzewała ich do związku y dołączenia się z zdaniem Posła Wo pod tak powabnemi okazanego kolorami Konfederacya Dyssydentow Oy czystym Prawom przeciwna y ztąd niemogąca się chyba buntem nazywać, zawiesiła przedsięwzięcia y skwapliwe ich wstrzymała kroki. Niechcieli w zamianę naymnieyszego Wiary panuiącey uszczer bku, pozyskać swoią spokoyność, swoią Wolność y zatemi i dącą całego Narodu Szczęsliwość.

Ledwo w tey roboty Przywodzey wrocili się z Warszawy Konfede-

racye

racye Dyzydentow wybuchnęły Lutrow w Toruniu a Kalwinow y Grekow Nieunitow w Stuczku, iaki te na Umysle Obywatelow wpow szechnosci sprawiły skutek, niech każdy osądzi. Wzruszyły naypred Patryotow naprzeciwko ich Adherentom, potym rozniecyły prawdziwe Rossowi Moskiewskiemu niedowierzanie, ktory nieczekaiąc dostatecznej od traktuiących z Nimi rezolucyi napodane przez Siebie Propozycyi stawanie już wspierać postępek Dyssydentow; Bogday bysmy byli zaw sze w Sercach naszych tey nadto na stuszney pobudkach wsparte za chowali niedowierzania, Czemu tak pozno zastawione na Nas po strzegalismy Sidła, Czyliż poprzednie z Nami postępowania niepo winny nam były otworzyć oczow naprzyszłe azdaleka nam przygo towane nieszczęścia. Atoli iakimsi wyrokow przeznaczeniem wielo krotne obietnice y powtarzane upewnienia w odzyskaniu bliskim utraconey wolnosci wzniecały w Sercach gorliwych, w sercach Pa tryotycznych dosyć iawney Nadziei promyki, a Wroczysta Nayiaśnie szey Imperatorowey Jmci Deklaracya 26. Martij 1767. y list Jey Mi nistra Hrabi Panina zgładziły zupełnie y zatarły wszystkie gwa towności podczas bezkrolewia w działanych pochodzące Narodu za ciężenia, wierne tych dwoch Skryptow wypisanie y wytłuczenia iawnie ukazuią y to co wzpędziło niedowierzanie y boiazn naszą względem Interessu Dyssydentow y to naszym zasadziliśmy na dzieię względem odzyskania Praw naszych y przywrocenia Swo bod wolnosci w sposobie dawną formą Rządu przepisanym.

Roztrząśnieymy z iakich Powodow Nay: Imperatorowa Jmść proponowała Rzpltey interessa Dyssydentow iakimi Sposobami aby był traktowany życzyła, y czego na Ostatek dla nich po nas

wyiągała.

wyciągała, lecz wraz sądziliśmy rzeczą nader potrzebną y nieodbitą do tych dwoch Deklaracyi publicznych przydania niektorych uwag, ale dla nieprzerwania osnowy dzieiow tu opisuiących się w Notatach położemy, z tych iedne obiaśnią zataiwne lub przeciwne Nay: Imperatorowy Jmci przekładane Okoliczności, ktore przecież nieznosiły gruntuiącey się Nadziei na Ofiarowanym Nam dobrowolnie tey Monarchini wsparciu: Drugie przyrownywać będę poslednieysze Xcia Repnina kroki, z Obowiązkami z przeyrzeniem Nay: Imperatorowy Jmci iako tez Jey Ministra Hrabi Panina, iawnie w nich widzieć będzie można idące posobie następnie przeciwności, ktorych obrotu pewnie Nam niepodobna było na Ow czas przewidzieć, tez same iednak Nam służyć będą y do Usprawiedliwienia zaufania naszego w Czasie wysztych Deklaracyi y do ukazania tak nieprawnych krokow Xcia Repnina iako tez nieprzyzwoitości sposobow, ktoremi cały Narod uwiodł.

Na kilkakrotne powtarzane przez Dyssydentow Praw y krzywd swych /: mniemanych :/ przekładania Imperatorowa Jmć sądziła /: ze Część iedna /: mowiąc o Katolikach :/ liczniejszą będąc dokazała swego, gdy Prawem kilkakroć powtarzanym ex authoritate abusiva pochodzącym drugą z wszelkiego zysku Obywatelstwa obnażyła y w stanie osadziła służebniczym (.p.) w poprzedniey wydanym

Deklaracya Pag. 1mo

(.p.) Jezeli niebydź Uczesnikiem y nieprzykładać się do wewnętrznego Krolestwa Rządu, iest to bydź w Stanie służebniczym, wyznaymy, że Dyssydenci w nim zostaią, lecz procz tego niech dowodzą Rzpptey Zaliż niemieli w Domach swoich wolnego Nabożeństwa, albo przy czyt im

wydanym przez Dwor Peterzburski Memoryale R.^u 1766. usprawiedli-
wić żądała Imperatorowa Jmć przyczyny te dla ktorych do przy-
wrocenia Dyssydentow tak scisle się interessuie, w Deklaracyi swo-
iey upewnia Dwor Peterzburski, ze całey Europie Oswiadczył, iako
sam w sobie iest przekonany o sprawiedliwey Sprawie, ktorą Mo-
narchini Jego pokilkakroć razy zalecała, y do ktorey zastępowania
Deklaracya Pag. 3tio teraz iest obligowaną. Ta Monarchini nieprzeczy ze Dyssydenci pod
Jey udali się Protekcyą, ktora im Virtute Traktatu Anni 1686. (q.)
ludziom swoiey Religii iednym interessem y iednakową z Dyssy-
dentami złączonych potrzebę winna.

Deklaracya Pag. 4to. Nay: Imperatorowa Jmć niemoze się zapatrywać bez politowania
na fundamentalne nadwerężenie miłego dla Siebie Polskiego kraju
szczęscie zależące w gwałtownym odłączeniu szostey Części Obywa-
telow.

---

czyl im kto Prawa trzymania Dobr dziedzicznych, ich znaczna liczba nie
iestże Officyerami, alboż wielu z nich nieiestże w wysokiey dotąd ieszcze w Woy-
sku Randze? alboż niektorzy własnych a znacznieyszych w Woysku Rzpltey
niemaią Regimentow? czyliż ich mało ktorzy Krolewszczyzny y znaczniey-
sze trzymaią Starostwa, słowem, niebyli wyłączeni tylko od Dostoieństwa
y Urzędow z Legislacyi lub Praw Exekucyą złączonych, poiąć więc niemo-
zna z iedney Strony iak bezwstydnym Czołem smieli przekładać Dyssydenci
Imperatorowy Jmci Stan swoy służebniczy, a z drugiey Strony, iak można
było udawać Portowi Rossyi: iż podobnym serca wierzyli zażaleniom.

(q.) Dyssydentow Jmieniem niezowią y w Polszcze tylko Lutrow y Kalwinow
Traktat 1686. nic o nich nieiwspomina, przeto y Imperatorowa Jmć pod-
ciąga

telow. (r.) od Ciała Rzpp̄ttey, ktore niepotrzebną y niepomyslną za sobą pociągną Konsekwencyą. (s.)

Dwor Peterzburski daie poznać Narodowi Polskiemu iż między innemi w dawania się Jego za interessem Dyssydentow pobudkami, przywrocenia Całości Dyssydentom iest podobno samym Katolikom nad własne ich rozumienie potrzebnieyszym (t.) dla odzywienia

rownosci

---

podciąga ich szczegulnie pod wspólność interessu, ktory łączy Dyssydentow z Grekami Nieunitami. Ale Traktat 1686. nieobowięzuie Polski, niebędąc nigdy przez Nią przyięty y ratyfikowany. 2do Nigdy go nieprzestąpiono w naymnieyszym Artykule Grekow nieunitow tyczącym się. 3tio kto w interessie szuka przyczyny podeyrzaną ma Sprawę nigdy cudzy interess drugiemu niebył powinnością y Prawem.

(r.) Obaczyć akta Związku Toruńskiego y Słuckiego, gdzie więcey znaleść niemożna, nad 573. podpisow, Czemu tym bardziey trudno sprzeczyć iż mnogość Dyssydentow o 50. y 60. mil od tych Miast będących między temi podpisami znayduie się, ktorzy bez wątpienia niespodziewali się nigdy, aby imiona ich na tak uroczystych Aktach figurowały, Liczba 573. iest pewnie daleka od Szostey części Narodu całego, ktorzy naymniey w Osmiu Milionach Obywatelow zawieraiąc wielką w rzeczy samey w rachunku pokazuie omyłkę.

(s.) Zdawał się na Ow czas Dwor Peterzburgski rozumieć że Interess Dyssydentow, całemu Narodowi Generalnym głosi zamieszaniem.

(t.) Dostrzec ieszcze tego nikt niemogł, aby przywrocenie całości Dyssydentom

rownosci, ktora nieznacznie zgasnie, iezeli się Duch ten, ktory na ostatnim gorował Seymie niezniszczy, y iezeli na wszystkie Zamachi Wolnosci istotna niewystawi się zastona, Nay: Imperatorowa Jmć wynurza Mysli swoie /: mowi Graff Panin w Liscie swoim Pag 17. :/ a do wynurzenia Onychze ma Prawo y iest Authoryzowana przez Samą Rzpptłą, aby temu zabiegła. (U.)

Nayiaśniey.

---

tom było dla katolikow uzyteczne, owszem z nastąpionych skutkow, iawno całemu Swiatu widzieć mozna było, ze roznych ich wyznaniem, takich Praw takich dostoynosci pozwolono. ktoremi sama panuiąca w Polszcze niezaszczyca się Wiara, Ubespieczaiące ich Swobody Prawo niezdaie się pochodzić z łagodnego tolleranciy umysłu, ale raczey z pobudki wystawienie w Narodzie naszym takiey Partyi, ktoraby zupełnie protegującemu ią Dworowi była obowiązana.

(U.) Partya w czasie bez Krolewia gwałcąca Wolnosci nasze dokazała tego ze kilku Senatorow Nay: Imperatorowy listem o posiłki upraszali, ale kilku Senatorow niesktadaią Rzpptłey. Deklaracya w wielu mieyscach popełnione gwałty przez tych, ktorzy tak despotycznie Seym 1766. gani, a chwali tych, ktorzy się od Interessow oddalili, umieszcza ich w Randze naylepszych Obywatelow, gdy zowie Drugich Duchami wyniostemi, szukaiącemi wyniesienia, Systema Panowania swego na obalinach Oyczystych Wolnosci zakładaiących. Awszakze list ten na ktorym się Imperatorowa Jmć gruntuie pisany był przez tych, ktorych postępowania od Początku bez Krolewia głośno y wyraznie przez tęż Imperatorową Jmć zganione, więc Sama zupełnie poznawa y niewierzy, izby ani kiedykolwiek Rzpptłą składali lub reprezentowali. Przez iaki więc imaginacyi Obrot Jmć Panin

twierdzi

Nayiasnieysza Imperatorowa Jmć będąc obligowaną do ocalenia obowiązkow tak solennie zawartych (W.) niemoze odmowić posiłkow u Siebie wtym punkcie szukanych, lecz udzielaiąc ich czyni to ztym względem, ztą bacznoscią y przezornoscią iakowych własnosci od szczerey a w wielu okazyach przez Rzpptłą doznaney Przyiaciołki (X.) oświadczałaz Monarchini, ze bardziey

---

JmćPan Panin twierdzic moze, ze Monarchini Jego autoryzowaną iest przez Rzpptłą mieszać się w iey interessa. Powrociemy ieszcze w swoim mieyscu do tego Artykułu y dowiedziemy nayuidoczniey szym Sposobem, ze wtargnienie Woysk Moskiewskich wPolskę iest aktualną Sąsiedzkiego Narodu inwazyą.

(W.) Naczymze się funduią, te tak solennie zawarte obowiązki nie na Traktatach Prawnych y wiadomych, albowiem onich y oinnych zadnych Konfederacya ani wie. ani ich uznaie.

(X.) Pamiętamy dobrze y wnaypoznieysze Czasy zapomnieć trudno będzie, iakie wCzasie bezkrolewia y pozniey zPomocą Woyska Moskiewskiego, znieslismy gwałty y uciemiężenia. Ministerium Dworu Peterzburgskiego poznało to bez wątpienia, kiedy usprawiedliwiaią wtym poniekąd liscie Graffa Panina.

ze bardziey Sąsiedzkich y Przyiacielskich, ktore w niey szacownieysze zazywała sposobow, chcąc dać dowody, ze łagodność y umysłow ziednoczenie nad scistą y ostrą Obowiązkow (y.) dostoienstwa swego przekłada exekucyą Nay: Imperatorowa /: mowi daley Deklaracya Pag. 7. :/ inszego dla Siebie niema Celu, tylko aby wszystkich rozroznionych do pożądaney przyprowadzić iedności (Z.) nie chce bydź konsyderowaną iako Potencya tylko ktora żąda aby

(Y.) Wszystkie te Obowiązki są nam tayne y nic o nich niewiemy, Imperatorowy własnym y przez Wzgląd całey Europy winnym iest interessem dowieść jawnie y wyraznie, Artykułow Traktatu tego, mocą ktorego iest Autoryzowaną, wszakże ten sposob zawsze między Potencyami sobie niepodległemi iest zachowany. Mówić ustawicznie o włozonych na Koronę swoią obowiązkach, a niedowodzić ich gruntownie, iest iedno; co uyznać taiemnie ze zadnych niema.

(Z.) Droga iednania y łagodności ile nader utrzymywana była przez Jey rozkazy pełniących. Xże Repnin tysiąc w Polszcze popełnił gwałtow, ktorych niewazyłby się dopuścić nayuięcey w Kraju Nieprzyiacielskim. Zgwałcił powinności swego Charakteru, Prawa Narodow, Niepodległość wolnego Kraiu, wziąść w Niewolą trzech Senatora y Posła, zaliż pozostał sposob zatrzeć y wymowić to Crimen Status. Jakie pytam się mieli Prawo Moskale prześladować Nas zbroyno, ogłosić Nas buntownikami, traktować iako przestępnych Obywatelow uciekaiących się do Sposobow przez Prawa nasze przepisanych, dla ubespieczenia wiary y wolności, szerzy się Konfederacya po całey Polszcze, ktoż widział, aby Narod cały

aby iey Gwarancya była uszanowaną (a.) bo starania iey o Godność swą nieprzeważa ią w Sercu iey tych powinności, ktore swiątobliwym ludzkości prawem poswięciła (b.)

Nay: Jmperatorowa Jmć /: opiewa niżey tak deklaracya :/ Krolowi Jmści Rzpptey y każdemu partykularnemu proponuie Szlachcicowi ażeby w rowney z Nay: Jmperatorową Jmcią szczerość y Sercem Patryotycznym, ktore każdego czasu Narod Polski dystyngwował, ktory nazadne niedbaiąc przeciwności /: insze Narody od stateczności odrażaiące :/ wolność swą ubespieczał y wydoskonalał, serosissime rozważyć raczyli, Stan teraznieyszy Oyczyzny y potrzebę zniesienia

---

Narod cały czerniącym buntownikow był nazwany imieniem. Wzdryga się Natura na wspomnienie okrucieństw przez Majora Drewicza wykonanych, mimo Prawa honoru y woyny, więzniowie przez Kapitulacyą zwyraznym zycia ostrzeżeniem w Niewolą wzięci, zimną Krwią w igrzyskach iego spisami skłoci

(a) Jezeli ta Gwarancya iuż była przed Konfederacyą Radomską, na coż przymuszać Narod do przyimowania y domagania się powtorney, ieżeli zaś niebyła za co ią kłaść za gront tak uroczystey Deklaracyi.

(b.) Jezeliby Dyssydenci spokoynie cieszyli się lub nie? z publicznego Religionis exercitium gdzie maią Kościoły swoie, gdzie ich niemaią z wolnego w domach własnych Ceremonij zażywania lub nie? Jezeli nigdy żaden niebył z nich Ministrem Status, ani Senatorem, dlaczegoby przeto obrażone były Prawa ludzkości? doyrzeć trudno, Wolność Człowieka wszystkiemu temu co się rzekło, iest nader niepodległą? y na ten myslenia sposob cała prawie zgadza się Europa To szkodliwe ludzkości Prawo nader rodzaiowi ludzkiemu stałoby się Cnotą ieżeliby

BIBLIOTEKA W.B.

nia raz na zawsze tych zawad wolności, rowności et per consequem szczęśliwosci Obywatelskiey utozywszy zgodnie, iak się między Bracią należy sprawiedliwe sposoby w pokrzywdzeniu Dyssydentow. Dopominała się y dopomina /: dalsze iey słowa :/ Nay: Imperatorowa Jmć dla ubespieczenia tandem Dyssydentow per liberum Exertitium Religionis od nieustannych persekucyi y przez ułozenie dzieła tego, ktoryby im in administratione status iako y w pozytkach należał od Rzpptey (c.)

Graff - - -

---

iezeliby panuiącym służyć mogło za Pretext wypowiadania sobie wzaiemney woyny, Niemozna wierzyć aby Imperatorowa Jmć Ross: ten swiątobliwy ludzkości Obowiązek zaprawą przyięła racyą, wtenczas gdyby obce Potencye wkroczyły z woyskiem w Jey Kraie dla wywrocenia panuiącego tam iednowładztwa, y w rzeczy samey, iezeli zakazane publiczne Kosciuły, iezeli odmowione w Senacie mieysca więcey daleko ludzkosci obrazuiącego etc.

(c.) Z tego Artykułu Deklaracyi dwie naturalnie wypływaią uwagi, pierwsza sciągaiąca się ad liberum Exertitium Religij względem ktorego przeczytać uprzod Punkta przez Biskupow ułozone a potym wyznać będzie potrzeba, ze dostateczną według Praw naszych, według opisu nawet Traktatow upewniaią Dyssydentom co do Obrządkow Duchownych tolleranciyą. Druga quo ad Administrationem status y pozytku Rzpptey, wszystkie Prawa przeciwko nim w kazdym czasie stanowione oddaliły ich od uczesnictwa rządu wewnętrznego, ktore przez wzgląd wdawania się za niemi Imperatorowy Jmć choćby w iakiey części były zmiękczone, przecież nigdyby to nienastąpiło, tylko za poprzedzaiącym Xcia Repnina upewnieniem, ze Dyssydenci

ani do

Graff Panin w artykule listu swego Pag. 17. dostatecznie ukazuie że nienadto rozciągać mysl potrzeba, ktorą podaie z pierwszego weyrzenia ten wyraz Liberum Exercitium Religionis, Religia /: mowi on/ ktorą Krol ktorą pierwsi in Statu, ktorą część nayznacznieysza Narodu wyznaie, iest dla Nay: Imperatorowy Jmci harakter panuiącey Religij od każdego innego wyznania zbioru dystyngwować się

---

ani do Senatu, ani ad Ministerium wniść napierać się niebędą, Sam Graff Panin, mowi imieniem Monarchini swoiey, że będzie umiała dystyngwować Harakter Regligij panuiącey od każdego innego wyznania zbioru. więc biorąc nawet wtym tłumaczeniu Dyssydentskie wyznania niemogą bydź położone w rownosci z Wiarą w całym kraju panuiącą. o iakośmy się mocno wtey okolicznosci zawiedli, Dyssydenci przez Traktat Warszawski nietylko wyiednali sobie Prawo posiadania Senatorskich y Ministrowskich godności, te Prerogatywy, te Dostoynosci otrzymały, ktoremi Wiara Katolicka niezaszczyca się, Wiemy nadto przez Edykt pozwalaiący Katolikom w Rydze Exercitium ich Wiary iak Dwor Peterzburski to tłumaczył wyrażenie Dostoynosci Katolikom w Rydze pozwolone, mało co odtych są odmienne, ktorych Dyssydenci w Roku 1717. u Nas zażywali, z tą iednak roznicą, iż Tollerancya ubespieczona iest traktatami w Inflantach, w Polszcze zaś te sciągaią się tylko co do Miast Pruskich Krolewskich.

się maiącey (d.) niechcąc azeby iakowy ponosiła uszczerbek tak swoiey Władzy, iako y iednostaynosci swych Obrządkow, ktoryby przez Kommunikacyą rozniących się od Niey wyniknąć mogł Sentymentow. Więc Nay: Imperatorowa Imć gdyby na nię nastempowano, pierwszą byłaby do Jeyze Obrony. Jezeli Religia iest prawnym punktem Status, ktorego naymnieysza odmiana całą może wzruszyć Machinę (e.). Ztego cośmy tu przytoczyli wnieść można, że Nay: Imperatorowa Imć niewdawała się za Dyssydentami, tylko rozumieiąc bydź ich uciśnionemi. Ministerium Moskiewskie niepracowało dla nich, tylko mniemaiąc bydź sprawiedliwemi ich krzywdy y Uzalenia, sądziło przytym że wsparcie Dyssydentow Polskich przez Dwor Petersburski gronto wało się

(d.) Trzeba więc Wierze panuiącey iakieyś dystynkcyi iakowych szczegulnych Prerogatyw, y pozytkow, ktoreby ią nad inne wyznania wywyższały, Niepotrzeba więc było zrownać zmieszać ie wszystkie, a co więcey pozwolić Dyssydentom Przywilejow, ktorych panuiąca nawet Religia sobie danych niema.

(e.) Religia bez wątpienia iest Essencyalnym Punktem Status, y iednym Krajowego Rządu fundamentem, trzeba więc rownie y źle rozumieiącym y złym Politykiem izby okrzeić fanatyzm, usiłowania nasze na ubespieczenie Oyczystey Religiy poświęcone widzieć łatwo można będzie w dalszym ciągu ninieyszey Expozycyi, że wzruszenia Ciała Rpltey przeciw Sposob iest iedno z nayokropnieyszych co za Spor. między słow nam mniących łagodnością a sposobem o Krutnego przeciwko nam postępowania.

wałosię na Traktatach. Ta Monarchini zdawała na Rzpp^tą jako na Państwo wolne y niepodległe rozeznania tego Interessu podawała tylko sposoby do zakączenia onego przez zgodę y traktowania sposoby bez wątpienia słuszne y przyzwoite, Na Ostatek mimo tak żywe Imperatorowy Jmci zatym Interessem wdawanie się, daleka była na ow czas chcieć go przywieść do skutku z uszczerbkiem Wiary naszey panuiącey z wzgardą Praw y wywróceniem Wolności naszych, ktorych y owszem bronić przeciwko każdemu attakuiącemu gotowa iest zawsze, lękać się bynaymniey nietrzeba, izby Imperatorowa Jmć wstawiaiąc się za Dyssydentami Narodowe chciała wywrocić Ustawy. Prawa y Wolność Rzpp^tey, ktorych odzyskania szczegulnie szuka. Do dostatecznego więc wszelkiey nieufności zgładzenia, iasniey daleko tak Sama, iako y Jey Minister oswiadcza się w Słowach „Wielki Onęż żal przenika, widząc, że nietylko Punkt Dyssydentow rozdwaia Oyczyznę, ale że iuż od niektorego czasu zagrzebione w sercach Obywatelow znayduią się niezgody, przyczyny, ktore codziennie niemal spokoyności grożą publiczney. Deklaracya Pag. 4.

Podczas bezkrolewia /: w ktorym tylko rządy do czasu ustanowione :/ będąc y ten zwyczay, że pewne Prawa sine activitte zostaią, że się odmieniaią y nowe wprowadzaią, takowy mowię zwyczay ustaiąc przed Elekcyą Pana w Rzpp^tey, więc naturalna Konsekwencya, aby wszystko do dawnego wro- Deklaracya Pag. 4.

cił się

citosię porządku, y dawniey poddawszy się formie aby Rzpptta na pierwszych swych spoczęła fundamentach; Jmperatorowa Jmć niemniey była wiadoma, że nietak się działo podczas bez krolewia, Duchy ktorym smaczne były pod konfederacyą Rządy, oto starały się, aby wtey extraordynaryiney aprawem fundamentalnym sprzeciwiaiącey się iak naydłużey zostawać formie, Prawdziwi Patryotowie nad takowym narzekali scisnieniem, ale z drugiey Strony nad tym cieszyli się, że przecie tey konfederacyi na uszczerbek wolnosci nieużywano. lecz podczas Seymu, że cel przedłużenia Konfederacyi do tego się sciągał, aby wzruszyć Rząd fundamentalny y głos wolny skrępować, wprowadzaiąc pluralitatem w Punkta iak nayistotniysze mianowicie fortuny Szlacheckie w Materyą Woyska Rzpptley. Nayznacznieysi z Narodu nieprzytomni temu Seymowi przewidzieli zaiste umysł y Proiekta decydowanego w Kraiu wolnym iednowładztwa, y obrali raczey umknąć się od interessu, niżeli bydź swiadkami sposobow na wywrocenie ich Wolności zażytych.

Po tak iawnym upewnieniu, czyliż niepowinna by się zdawać, że Partya Seymem 1764. władaiąca bez wiadomosci Nay: Jmperatorowy Jmci użyła Woyska Moskiewskiego pomocy, do powstania większości głosow bardzo na Ow czas niebezpiecznych y szczegulnie do wykonania podeyrzanych y

pełnych

y pełnych ambicyi Proiektow zgodnych. Czyliż na ow czas gdy Deklaracye wydane były nieprzystało Narodowi zupełney położyć ufności w wspaniałych Jmperatorowy Jmci oswiadczeniach Czyliż nienależało się łączyć z nią przez Związanie nowey Konfederacyi do zgładzenia Praw mocą y podeyściem ustanowionych. tym bardziey ieszcze gdy w Deklaracyi /: Pag. 8:/ wystawia to Nay: Jmperatorowa całemu Narodowi do Uwagi, Że nayznacznieysze członki in Statu są oddalonemi, że rozroznienie Rzpptłey iest widomym, że to rozroznienie przez zamachy ostatniego Seymu tym więcey się wzmogło, że konsekwencye ztego niepomyslne ieżeli się im wcześnie niezabieży, y nieprzestrzygnie się tym, ktorzy Moc y gorowanie swoie na ruinach Rzpptłey wolnosci chcą wystawić.

Nay: Jmperatorowa /: dodaie daley:/ że polega zupełnie na czystych swych myslach y intencyach, ufa przytym y tey Sprawiedliwosci, ktora iey od każdego należy y niespodziewam się że by krok iey teraznieyszy był miany za cel jakowy przez ktoryby cokolwiek przeciwnego Prawu y Naturze Rządow Polskich autoryzowała (f.) dla odięcia iakiegozkolwiek, ieżelibysię ieszcze znaleść mogło kuczystym Jey intentyom podeyrzenia.

ministerium

(f.) Zdaie się iż Xże Repnin niewszedł dobrze w mysl tego wyrażenia, a to sądziliśmy przyrownywaiąc ie do Artykułow Traktatu Gwarancyi y do Aktu osobnego sciągaiącego się do Praw kardynalnych y do materyi status, będzie to Swiatłem okazuiącym nam znayduiące się przeciwnosci, między wielokrotnym dworu Petersburskiego podeyrzeniem

Ministerium Peterzburskie iawnie mowi, ze nie zinney racyi, tylko z obfitey przychilności y dogadzaiąc delikatnosci wolney Rzpp̃tłey to czyni Oswiadczenie, ze niczego od Rzpp̃tłey nieżąda, ze zadney od niey nieformuie sobie pretensyi, że zamiast szukania iakowego własnego zysku y powiększenia wtym zamieszaniu wktorym się znayduie nieżyczy sobie, tylko aby te zakączyć niepokoie wtym samym momencie, wktorym się bydź zdadzą nieuchronne.

Konczy na ostatek Jmperatorowa Jmć Deklaracyą swoię Oswiadczaiąc, ze dotego wszystkiego zazyie starania, zeby wewnątrz takowe dla kazdego Obywatela z iednać szczęscie iakowe wolnemu y zadney podległosci nieznaiącemu służy Stanowi (g.) Deklaracya.

Podeyrzeniem, ktore do konfederowania się Narod skłoniło, y między poslednieyszemi czynami iarzmo na Niego wkładaiącemi, ktore teraz zrucić usiłuie zczego wnosić by się powinno, ze teraz Xże Repnin rownie iest winnym za przestąpienie rozkazow swoiey Monarchini iako zgwałcenie Wolności Rzpp̃tłey, (g.) Ogulne Narodu przeciwko mniemanemu wewnętrznemu porządkowi powstało Narzekanie, a zuchwały absolutnego z nami traktowania sposob, w oczach całego Swiata cz Prerogatywy Krolewstwa wolnego y niepodległego są tylko prozne słowa Dworu Peterzburskiego, wszystkie więc starania nasze niesą winnym zamierzone Celu, tylko do przywrocenia wewnętrznego Rzpp̃tłey porządku tak niebespiecznie zakłuconego do odzyskania niepodległosci zwolnosci przez Moskwę iuz nam wydartych.

Deklaracya ta wbranym przez Nas przed Konfederacyą Radomską rozumieniu zdawatasię dostateczną do przytłumienia trwozliwosci, a ugrontowania natychmiast Patryotow Nadziei, przecież ieszcze Graff Panin dla wciągnienia ich tym pewniey w Związek Konfederacyi, nic im niezostawił czegoby więc żądać mogli, tak względem przywrocenia Praw, iako tez y formy Rządow, Proiekt, /: mowi On :/ wyraznie do zniesienia aequilibrium w Rządach, na ktorym wolność spoczywa przez Ducha panowaniem tchnącego uformowany wydał się iawnie takze od kazdego dobrze myslącego mogł bydź doscigniony Polaka, juz podczas przesztego bezkrolewia do tego fundamenta założone były, osobliwie przez ustawienie Kommissyi Skarbowey y Woyskowey, kształtnego do tego zazywszy pretextu ograniczenia amianowicie Authoritatis iedney Osoby wkazdey w czterech Nayznacznieyszych Urzędow Status (h.) iezeliby rzecz ta w swoich

została

(h.) Poniewaz Graff Panin poznaie y sam ukazuie iawnie niebespieczenstwo dla Wolnosci z Ustanowienia Kommissyi Skarbowey y Woyskowey, azacoz Konfederacya Radomska podniesiona zapowodem Nay: Imperatorowey Jmci Moskiewskiey do iey Deklaracyi stosuiąca się a w celu przywrocenia dawney Rządu formy uczyniona mocą Rossyiską przez cały czas rządzenia niezniesła na Seymie pod Powagą iey odprawionym, te Kommissye ktore pod kształtnym pretextem ograniczenia mianowicie iedney Osoby wkazdey wczterech nayznacnieyszych Urzędow Status były ustanowione. Moc y mieć wszystko, a nieczynić iest to dowod ukrytey Sztuki, nakoniec y chociażby podobne Władzy Ministrow ograniczenie z Siebie byłoby pozytecznym, gwałtowny w dopełnieniu tego sposob zawsze przecie niemniey iest nagannym y rozszerzona nadto, a Krolowi nad temiż Kommissyami w ręce oddana władza nieiest dlatego mniey niebezpieczna.

została granicach, prawdziwi Obywatele mieliby przyczynę za lęknąć się nowoscią w Naturze Kardynalnych Konstytucyi naszych nieznoszoną."

Ale proponuiąc większość głosow w dwoch nayessencyonalnieyszych punktach, przez ktore każda Rzpp^ta rozni się od Monarchi pod Pta szczem wolnego iak chcąc tłumaczenia Konstytucyi owspomnionych Kommissyach odważono się proponować Narodowi nayistotnieysze Rządu Naszego wzruszenie iako rzecz iuż przyiętą y utwierdzoną. Jeżeli wyniosłość tak sobie podchlebną była, że cały omamić Narod w Oyczystym Praw iego zgwałceniu spodziewała się. Coż zostało w czas przyszły, czegoby się lękać niemieli, dzielność z Interessem złączona Oyczyzny zmieszała wprawdzie ich żądania y zabiegi w czasie nawet Seymu niedosyć dooparcia się wygodnego. Widzieliśmy atoli z Strony teyże wzrost szczęśliwszy na Seymikach y uczyniony krok ostatni do powiększania Władzy swoiey, przez wprowadzenie większosci głosów w Obraniu Kommissarzow y Posłow.

Minister ten skączywszy mowić o Dyssydentach wyraża, że Nay: Jmperatorowa Jmć przytym y to uznaie, iako wielka znayduie się potrzeba do zachowania Rzpp^tey do nagle zbliżaiącego się przewrocenia iey wewnętrznego ułożenia y postanowienia iednosci między Obywatelami, nawet między temi, ktorzy Nadzieię swoię w nowosciach przez Siebie utrzymywanych zakładaią, atemi ktorzy się iako kolwiek opieraią Patryotowie, mocy iednak do skutecznego

swych

swych Sentymentow utrzymania niemaią, Przyczyna rozu-
mienia tego oczywiscie z Bezkrolewia wypływa (1.) były iuż
natenczas Nay: Imperatorowy Jmci assystencyi Materyi Rzpplej
in omni forma zalecone (k.) ktore też do szczęsliwego obowiązała
doprowadzić końca. Obietnica Jey iest związkiem, ktorego żadne
niemogą rozwiązac względy, y ktorego zapowinność liczyć sobie
będzie dopoty, dokąd cała Rzpplta uspokoiwszy się wewnątrz nie
okaże Nay. Imperatorowy Jmci przez Szczęscie y Pokoy swoy między
wszystkiemi Obywatelami iako iuż niepozostaie czegoby daley
Rzpplta od Posiłkow Nay: Imperatorowy Jmci żądac miała, Tru-
dno zaiste było Patryotom na ow czas pogodzić dawnieysze kro-
ki Dworu Peterburskiego z celem, ktorym tenże Dwor dla
zagrzania ich do Konfederacyi Radomskiey ukazywał, aże
tak nagła

(1.) Kiedy Ministerium Moskiewskie wyznaie, iż przyczyna bezkrolewia wypływa roz-
rożnienia, y że był bezprzestannie spor zawsze między wyniosłemi y rożność wprowadzaiącemi
agorliwemi wszystkim innowacyom zastawiaiącemi się Obywatelami, znosi więc wszystko
nayprzod y chełpioną we wszystkich Pismach iednomyslność y to wszystko cokolwiek
siłą zwyłączeniem Obywatelow czynom wielowładnym opieraiących się ustanowio-
no. Dowodzi powtore iż to rozrożnienie trwało ieszcze w czasie w ktorym Deklaracye
wydane były, Na Ostatek uznawać zrzodło tego rozrożnienia, iest niemal uznawać
że zaspokoienie bydź niemoże aż z uodalenieniem pierwiastkowey onego przyczyny.

(k.) O innym zaleceniu Imperatorowy Jmci Assystencyi w Materyach Rzpplty
niewiemy iak szczegulnie o listownym przez kilku Senatorow pod czas bez
Krolewia

tak nagła, tak niespodziana, tak im przychilna planty odmia na zadziwienie w umysle sprawiła, tak dalece iż prawdziwie lękać się było potrzeba, azeby zniesione y wycierpiane złe dotąd nie uczyniło trwozliwych wprzyięciu ofiarowaney łaski, Ministerium Moskiewskie w liscie Graffa Panina starasię usprawiedliwić y naymnieyszą ktoraby urość miała, zaspokoić wątpliwość (1.) że podcieniem iey pomocy zuchwałe przeciwko formie Rządu uknowane były przedsięwzięcia do zgładzenia ktorych y zatarcia nawet ich sladu wsparcie swoie Nay: Imperatorowa Rzpptłey oswiadcza y tym tylko iedynie.

---

krolewia uczynionym, za usilnym nalegania partyi wszystkim na ow czas rządzącey, ktora iakosmy iuz wyzey rzekli Rzpptłey nie składa, a zatym to zalecenie za prawe uznanym bydź nie może tym bardziey kiedy y Deklaracya Imperatorowy Jmci y list Ministra Jey Graffa Panina otwarcie postępowania tey Partyi nayania brać więc list kilku Senatorow za Rekwizycyą Rzpptłey, iest to brać część naydrobnieyszą za całe Ciało.

(1.) Że wtym mieyscu nierzetelne iest tłumaczenie z Francuskiego na Polskie dla tego niewypisuię tu słowo w Słowo, ten Punkt listu Graffa Panina wraz z Deklaracyą po Francusku y po Polsku drukowaną, kto doyść zechce tego prawdy, niech przyrowna do Francuskiego wciągnione tu wyłozenie, a przyczyna bez wątpienia że iest rzetelnieysze.

iedynie sposobem wtak delikatnym punkcie, wolną od wszystkich zarzutow sądzić się będzie.

Nay: Jmperatorowa Jmć iasniey mowi w dalszych Deklaracyi słowach /: Pag. 19:/ wytyka pierwiastkową nieszczęść naszych przyczynę y sposoby do wydzwignienia się podaie, a ieżeli ambicya tak daleko wzięła gorę, żeby ziazdowi takowemu perspeklywom iey przeciwnemu /: to iest Seymowi Pacifikacyi:/ oprzeć się y bydź na zawadzie potrafiła. Więc Nay: Jmperatorowa Jmć każdego całość swey wolnosci kochaiącego wzywa Szlachcica, do złączenia się z nią przez Związek, w ktorym gorliwość Patryotyczna y przywiązanie do Praw fundamentalnych, mogą prócz żadney dependencyi obmyslić y ułożyć sposoby, do zaradzenia teraznieyszemu zapobieżeniu y przyszłemu w Oyczyznie złemu.

Nay: Jmperatorowa Jmć dozwala całemu Narodowi, bydz Sędzią Jntencyi swoich tego będąc pewną, że duch niezgody nie przełamie miłosci Oyczyzny, żeby kroki iey wspacznie tłumaczonemi były. Do Rzpptłey to należy, ażeby pokazała czy swoie poważa Prawa, y żeby uznała co dla niey nayniebespieczniey szego, czy ambicyi podlegać zamachom, czyteż udać się z ufnością do sposobow oparcia się oneyże, do czego drogę pokazuie Monarchini y przyiazna y w posiłkach dla Przyiacioł swych wspaniała.

Niemasz w Polszcze nikogo, ktoryby niewiedział iż żaden Seym złożony bydź niemoże bez poprzedzaiącey Senatu Rady wiadomo każdemu kto ma Prawo onęż składać, sposoby y większość

głosow

głosow sobie w niey ubezpieczyć. Łatwo więc z żywego ambicyi przez Deklaracyą odmalowania poznać było osobę, ktorą Ministerium Moskiewskie wyobrazić usiłowało y na kogo Jmperatowa Jmć obrocić oczy nasze chciała, lecz zostawmy ieszcze wyrok nasz na koniec listu Graffa Panina wiernego Mysli y chęci Jmperatorowy Jmci tłumacza, rozpędził do reszty podeyrzenia, ktore by ieszcze z Oswiadczoney przyiazni y posiłkow Dworu Peterzburskiego w sercach Obywatelow znaydować się mogły. A gdy tego okoliczności wyciągały oddaię władzy W. X. Mci ogłosić List ninieyszy y w nim zawarte wyrażenia, Upewniamy, że żaden Krok Monarchini Naszey nieżmyli, ani w przyrzeczeniu istoty y treści ani w słowach uczynionego oswiadczenia.

Niebyło się chwiać nad czym, ten tak wyraźny oświadczenia się sposob brać potrzeba było, albo iako nayskrytszą szkodliwey Polityki sztukę, albo iako naypewnieyszą dobrey wiary y otwartego z nami postępowania rękomią. Ale y Deklaracya Jmperatorowy Jmci y list Graffa Panina, tak iasno tłumaczy nadwerężenia wolności Naszych złomanie wagi, co do władzy posredniczey szkodliwe Kommissyi Skarbowey y woienney ustanowienie przedsięwzięcia prywatney Ambicyi przeciwko Prawu y formie Rządow. Jntencye ktore Jmperatorowa Jmć zawsze miała, izby woyska iey do gwałtow zażytemi niebyły. To uciskow Naszych rozwinienie naywaznieyszemi wspieraią Nas obietnicami wsparte niedopuszczały naymnieyszego powątpiwania o szczerości intencyi Dworu Peter

burskiego

Petersburskiego, y sądzilismy ze naymnieysza wtey mierze wątpliwość bytaby grzechem„

Czyliż można było życzliwszy ku wolności widzieć umysł, nad ten który Deklaracya Jmperatorowy Jmci okazywała, mogłże iaśniey Dwor Peterburski mowić o ustanowienie Kommissyi Skarb y woysko władzy Krolewskiey poddaiących zniesionym zupełnie w Rządach aquilibrium y o własnym celu do autoryzowania smiałych przeciwko formie Rządow podczas bezkrolewia przedsię wziąść nigdy niezmierzaiących.

Po tak dostatecznych upewnieniach po Deklaracyach tak uroczystych, po tyle dobrowolnych uczynionych Oświadczeniach, które nam się, tak wspaniałe, tak przychylności pełno y z wszelkiego na siebie oglądania się wyzute zdawały, azaliż było przyzwoicie onych nieprzyimować, zwłaszcza gdy te podług rodzącey w nas na Ow czas Nadziei do przywrocenia Praw dawnych do Odzyskania pierwiastkowey Rządu formy, do obalenia dzieła ambicyi do oparcia się y wstrzymania dalszych iey zamachow szczegulnie dążyły, Obywatele ktorzy u Jmperatorowy Jmci dobrych Patryotow ziednali sobie imie przeto ze niechcieli bydź świadkami gwałtowności, o które taż Monarchini ducha ambicyą tchnącego obwinia, czyliż niepowinni byli skłonić chęci swoie do tak powabnych y tak przychylnych mysli tey Monarchini, która innego dla siebie pożytku ztąd wyciągnąć niezaktadała, iak tylko wdzięczną satysfakcyą zdobroczynności, iż tey stawy, która nayuyż

sza

sza iest, widzieć Narod Sąsiedzki przyiazny własną szczęśliwość
o nieiakiey sobie części winną powazenia całey Europy widzą-
cey. Nay: Jmperatorową Jmć wiernie przywiązaną do maxymy
za przepis y regułę wszystkim swoim actyom wziętey. Na osta-
tek powszechne zaufanie, które niezli wszystkie zdobycze każdey
potencyi nierownie iest pożyteczniieyszym (K.). Na Ostatek ci do-
brzy Patryotowie mogli tak szczęśliwą: iakim się na ow czas
zdawała: opuścić porę, dla zgładzenia razow wolności zadanych
yią niszczących. Przeto znich niektorzy na usilne y kilkokrotne
Xcia Repnina nalegania podchlebną dla Oyczyzny, a z Dekla-
racyi Jmperatorowey Jmci y listu Ministra iey Grafa Panina
wyczerpaną napoieni Nadzieią ziechali do Warszawy, lecz
iak słusznym zastali przerażeni podziwieniem, y iak prędko
ten stodki nadziei zniknął obraz, gdy wszystkie przez Xcia
Repnina wygotowane znalezli Projekta do Partykularnych Kon-
federacyi y generalney W. X. Lit. znalezli iuż podpisane, czas
do wykonania onych iuż wyznaczony, y kopie onych do wo-
iewodztw

(K) Ustawy Seymu 1767. od tey Deklaracyi posledniieysze, są prze-
ciwne zupełnie y zawieraiącym się w niey myslom, y Jey
wyrazeniom przeciwne dawnym przyrzeczeniom Grafa Panina
czego twierdzić niewazylismy się, gdybysmy w dalszym ciągu
tego Manifestu dowieść niebyli pełni.

Woiewodztw Prowincyi iuz porozsyłane, ato wszystko umowione utozone y do Skutku przywiedzione bez wiadomości wezwanych /:iak upewniano:/ do Warszawy na Radę Patryotow, ale natych obostronnych y cale sobie przeciwnych niezakączyłosię czynnosciach pomnozyło ich zadziwienia czytanie Proiektow, gdzie swobody pozwolić się maiące Dyssydentom obszerniey daleko pozwolone były, nizeli mniemanie y słuszność, ktorę sama Imperatorowa Jmć w Deklaracyi swoiey do Prawa ich przywiązała. srodki nieprzyzwoite /:niechcieć własciwego wyrazeniom Xcia Repnina uzyć słowa:/ ktoremi do przyięcia Proiektow swoich prawdziwych chciał naktonić Obywatelow, serca ich łatwieyszym do poięcia, nizeli do zniesienia przeraził zalem. Poźno nadto obszernym y nieprzynalezytym interessu Dyssydentow okrysleniu iakieykolwiek domagali się odmiany, proźno chcąc wszystkie zachować Artykuły sposob tylko opisania onych zmiękczyć starali się, proźno przekładali, ze Gwarancya sciągać się tylko powinna szczegulnie do Dyssydentow, ze Patryotom bydź ich Patronami nieprzystoi, ze na Gwarancyą Rządu wewnętrznego, ktora z istoty swoiey stałaby się Aktem poddawaiącym Moskwie Rzpptta zadnym kształtem zezwolić niemogą, Prozno /: widząc się iuz bydź z drugiey podchlebnie ukazaney sprowadzonemi :/ starali się uchylić y swych odstąpić zamysłow, wszystkie te nadaremne były usiłowania. Poseł wielki na zadne skłonić się niechciał uwagi. Poseł cudzoziemskiey Potencyi

w

w srodku wolnego Narodu nienagięty, Despota, hardo odrzucał wszelkie podawane umiarkowania, nayprosciey szego w obrębach swoich niezachował opisania, zapominaiąc na ostatek o powinnych względach Osob z nim wchodzących y ufaiąc podobną w Potęgę, ktorą mu Prawo Narodow ubespieczało, wywarł impet swoy na zadziwionych Patryotow, Oswiadczył, że ani jota w Proiektach swoich odmienić niedozwolił, a naymocnieyszym odgrazaniem do przyięcia wcałosci ułozonych Projektow, gwałtem przymusił.

Odmiana tak niespodziana Obywatelom oczy otwierać zaczęła y okazywać sidła, ktore na nich były zastawione, Na ow czas więc, iuz pozornym Dworu Moskiewskiego obietnicom niedowierzać y dorozumiewać się zaczęli, ze zPomocą tey Konfederacyi, ktorey cel iuz nietak pożądany dla Oyczyzny, iak w początkach obiecywał skutek, chciano wziętość y Powagę ich w Narodzie osłabić, a przezto samo Moc Tronu powiększyć, iednak ze rostropne rozwazenie tresci tak uroczystych, y tak autentycznych Dworu Peterburskiego Deklaracyi, niemania pozor podobieństwa maiące, iz Poseł wielki, albo za przepisaną sobie wykraczał granicę, albo z utajonych iakichsi powodow przeciwko myslom swey Monarchini postępował, ze taz w dalszym czasie krokow iego pewnie wyrzecze się. Boiaźń na Ostatek azeby przezodstąpienie tak walney Wagi interessow, nieoddać się zupełnie w ręce Osob, w ktorych zapoprzedzaiących swieżo przykładow, sprawiedliwa nieufnosci przyczyna była, zniewoliły

szczerych

szczerych Oyczyznie Obywatelow, osobiste uchylić względy, dla miłosci Dobra powszechnego, ktore przywrocić ieszcze mieli Nadzieię. Nadto słabi sami przez się do oparcia się zostali przymuszeni ulegać pod ciężarem broni Moskiewskiey, zwłaszcza gdy za odezwaniem się niektórych Obywatelow do Potencyi Katolickich, zadna na ow czas wspierać Nas nieprzyrzekła, oprocz obowiązaney Warownictwem przez Traktat Oliwski szczegulnie wdawania się swego w dalszym czasie czyniła Nadzieię, Trzeba więc było dla uniknienia słow urazliwych Xcia Repnina zachować milczenie w przyimowaniu Proiektow wszech władztwa, spodziewaiąc się przynaymniey iż w Radomiu Akt Konfederacyi w swych wyrzeczeniach będzie umiarkowany, Przed oddaleniem się z Warszawy, przymuszono ieszcze obywatelow do ułożenia z Xciem Repninem Marszałkow Woiewodztw, Ziem y Powiatow, a po zezwoleniu na wiele zaleconych od niego mysli, ktorych Poseł wielki łaskawie upewnić raczył, roziachano się do wiązania * Partykularnych Konfederacyi, mimo to przeciwko zbroyney mocy, każdy upor byłby prozny, Uniknąć iuż odtąd prozno było y słow ostrych y pogrozek Xcia Repnina, z drugiey zas strony gwałtow y przesladowania Woyska Rossyiskiego, ktore w tymże czasie do roznych rozeszło się Woiewodztw. Tam gdzie Szlachta rownie mieli zaufanie y w Osobie skłaniaiącey się do Konfederacyi y w przyszłym maiącym bydź obranym Marszałku, skromnie toż Woysko obeyszło się, tam zaś

gdzie

* Widzieć w tym mieyscu akt Konfederacyi Wiel. Pol: sub litt. K. — NB. nierozni się od innych tylko przez niektore szczegulnieysze artykuły.

gdzie obydwom lub iednemu z nich niedowierzano z ostatnią postępowano sobie gwałtownoscią, y po obranych partykularnych Konfederacyi Marszałkach, sciągneto się woysko pod Radom rownie iak y drudzy obywatele.

Tam złączeni wszystkie obrocili starania do otrzymania przez drogę perswazyi Modyfikacyi czyli odmiany nieprzyzwoitych wyrazeń, w konfederacyi generalney zawartych, do ktorego odlanego zupełnie na formę Konfederacyi Litt gwałtem przyniewoloną. Obywatele niechcąc urazić tey Potęgi, ktora im tak wiele pozytku w przyszłey Konfederacyi ukazywała wszystkich srodkow, ktore im się tylko do uskutecznienia żądan swoich zdawały bydź sposobne, użyć niezaniedbali, wszystko z ostatnią wzgardą odrzucone było, przez Karra Pułkownika Woyska Moskiewskiego, Radom na około otaczaiącego, ktory nad nim miał Kommędę, y tam przez Xcia Repnina dla pilnowania czynow Konfederaickich umyslnie był zesłany. Obywatele niemogąc iuż bynaymniey powątpiwać, aby niebyli zwiedzeni uchylić się żądali y partykularnych odstąpić Konfederacyi. Karr dostateczną pewnie do wykonania zleconey mu Sprawy opatrzony instrukcyą oswiadczył, iż choćby y szesciu tylko miał ochoczo z nim łączących się Marszałkow /: ktorych iuż był pewien :/ zrobi Konfederacyą generalną przydaiąc, ze wszyscy inni Marszałkowie rownie iako y Obywatele skonfederowani, ktorzyby do tego nieprzystąpili Związku za Buntownikow y wzruszycielow spokoynosci publiczney uznani

będą

będą. Jawne y nadto przerazaiące przeciwnosci, ktore wraz y zapraszania Posła Wielkiego y Uroczyste Dworu Petersburskie go znosiły przyrzeczenia.

Mimo przemoc JP. Karra siłą y gwałtem wszystkie zdania niewolącego Obywatele opierali się ieszcze przystąpić do Aktu Konfederacyi Generalney, słowo w słowo z Litewskiey wypisanego. Jmć. Pułkownik zaś z Swoiey Strony upewniał, że na żadną niepozwoli odmianę, Znaleziono na ostatek srodek y skłonienie Obywatelow do podpisow y uczynienia zadosyć danym przez Xcia Repnina Jmć. Karrowi Instrukcyom, spisano pod iedną datą Manifest, wyłuszczaiący oboiętne araczey nadto przychilne Dyssydentom w Akcie Konfederacyi Generalney wyrazenia. Ograniczał on stosuiąc się szczegulnie do Swobod Dyssydentom pozwolić się maiącym nadto rozciągłe Gwarancyi wtymże Akcie Konfederacyi okryslenia ogolnie do wewnętrzney Rządu formy stosowane, tamował Sądy wszystkich Jurysdykcyi, według zachowanego we wszystkich konfederacyach zwyczaiu y przynależytey ich istoty zawieszał Powagę Kommissyi Skarbowey y Woyskowey do dalszego Rzpp̄ttey w Stanach Zgromadzonych uznania.

Przymuszeni do Konfederacyi Obywatele innego niewidząc sposobu, tego chwycili się, ten podali iako szczegulny iako iedyny do wyiawienia prawdziwego ich Związania się Celu y powodu, ale te nawet ich mysli usprawiedliwie

nia

nia przez JmcP. Karra odrzucone, ate nawet ich mysli y dal sze Konfederacyi kroki utrzymane zostały, Przez ten czas wysłał Kuryera do Xcia Repnina iego w tym Punkcie szukaiąc zdania y Ukazu„

Ten ledwie stanął na powrot kiedy Obywatele na nowe znie woleni bydź się postrzegli rozne w tym Manifescie czynić odmiany * Nayprzod wymazano Artykuł Gwarancyi, ktorą Obywatele według swego mniemania obiaśnić starali się nieprzywięzuiąc iey bynaymniey do Praw, Ustaw Oyczystych y formy Rządu wewnętrznego, uwiedziono Powagę wszelkich Sądow zwyczaynych, a Prawem Konfederacyi uwłaszczoną co iey naywiększą sciskało władzę, Zostawiono rownie Kommissyom Skarbowey y Woyskowey moc nieprzyzwoitą chociaż ią z Prawa y wszelkiey przynależytosci, do następuiącego przynaymniey Seymu Konfederacya zawiesić chciała ieden tylko żądania Dyssydentow okryslaiący Artykuł całkem w Opisie swoim iest przyięty. Dwor Petersburski dozwalaiąc nieiakos umiarkowania Praw, przyszłe swobody Dyssydentow nadaiących, a zabraniaiąc koniecznie ustanowienia prawdziwey Natury Gwarancyi, przez co do rozciągnienia iey na wszystkie ogulnie Materye drogę sobie ułatwił, iedynie odkrył swe mysli y dał poznać, że utrzymanie Dyssydentow okazałym tylko było pozorem, do wdawania się w Rząd nasz wewnętrzny, lecz że stały cel onego był utwierdzić

* Widnieć Manifest tłumaczący Akt Konfederacyi Radomskiey względem Dyssydentow sub Litt. L.

y rozciągnąć

y rozciągnąć Gwarrancyą, ktory Seym Konwokacyi y ko-
ronacyi pierwsze iuz był wzniecił fundamenta.
Widzieli iawnie zgubę swoią dobrzy Obywatele, atoli woy-
skem ze wszech stron opasani, cofnąć się iuz w ich niebyło
mocy, Przecież ieszcze Jmć. Pułkownik karr dla Ubespiecze-
nia się dostatecznieyszego, kilku Szwadronom Kawaleryi w
Miasto wniść kazał, uszykował ich przed Ratuszem, gdzie
Zgromadzenie Konfederatow bydź miało, wszystkie warty po-
wzmacniał, Piechotę zaś pod Stancyami znacznieyszych Mar-
szałkow y Obywatelow porozstawiał, Armaty w Okna Ra-
tuszne y w Domy, te, Gdzie partykularne Prowincyi Wielko-
polskiey y Małopolskiey odprawiały się Sessye wyrychtować
rozkazał, tak okrutny Widok niedoznanych nigdy w wolnym
y niepodległym kraiu gwałtownosci niezostawił Obywatelom
tylko wydział poniewolnego posłuszeństwa, będąc sami Swia-
dkami tak niesłychanego Jednowładztwa, poznali aż nadto
poźno, że stali się ofiarą zbytniego zaufania y swoiey szczero-
sci. Te im były iedynie pobudką do spuszczenia się na Uro-
czyste Dworu Moskiewskiego przyrzeczenia, tak dalece, iż
nawet o sprowadzeniu w większey liczbie Szlachty nawspolną
powszechney Wolnosci obronę niepomyslili, Jmć. karr niemiał
dosyć na przymuszeniu do podpisow Aktu chęciom Narodu
przeciwnego, czego dowodzą na przeciw szessciu 172. z salvami
sciągaiącemi się w szczegulnosci do zachowania Praw Panuią-
cey

cey Religij, formy dawney rządu y swobod wolnosci. Wyznawał ieszcze iednowładnie tenże Pułkownik Karr nietylko Osoby ktore Woiewodztwa Ziemi y Powiaty za konsyliarzow do Generalney Konfederacyi obierać zwykły, ale nawet liczbę tych Konsyliarzow przepisywał, bez naymnieyszego względu na ustanowioną iuż raz, a moc Prawa maiącą między Woiewodztwami proporcyą. Na Ostatek zuchwałość iego do tego przyprowadziła Stopnia, iż niby ieszcze przez zachowanie uszanowania, przestrzec zalecił, iednego z nayzacnieyszych Obywatelow, iż ieżeliby dłużey Prowincyi swoiey Prawa miał utrzymować, ustąpić z mieysca Rady mocą będzie przymuszony (1.) z kąd gwałtownych początkow łatwo domyslić się, iakiemi srodkami Obywatele przymuszeni byli, do dokonania ostatnich związkow generalnych Uroczystosci, Gwałt takowy dzieło całe niszczący, Nadzieia, iż tego gatunku robota trwałą bydź niemoże skłoniło ich do zezwolenia na wszystko, natenczas tylko, ani tracąc podchlebney ufności układali sobie całe to wszczęsliwey porze przewrocić dzieło (1.) Przeto wszystkie nieużyteczne wstrzymali sprzeciwienia się, Akt Konfederacyi generalney podpisali.*

Widzieć Akt Konfederacyi Radomskiey sub Litt. M.

Należy tu ieszcze zważyć przeciąg czasu od dnia 23. Czerwca w ktorym

(1.) Prowincya Wielkopolska unikaiąc sporow o Pierwszeństwo z Prowincyą Małopolską ustąpiła Zagaienie Marszałkowi Krakowę, lecz wraz domagała się, aby Poselstwo do Dworu Petersburskiego przez Prowincyę wysłane było, y na to osoby wybrała

w ktory ten Akt uczyniony do wypadłego 11. Lipca, rozporządze
nia względem dalszych Konfederacyi krokow, ałatwo każdy
osądzi, iż trzeba było czekać pozwolenia y Approbacyi Xcia
Repnina przed ogłoszeniem Wyroku iakiegożkolwiek, aby bę
dąc do Akt Konfederacyi iuż raz wypisanym y przyiętym
niebył ze wstydem wydarty y zniesiony.

Na Ostatek Poseł wielki dla sposobnieyszego rządzenia iedy
nowładnie Krokami Konfederacyi, przeniesienie iey do Warsza
wy postanowił, iżby tym łatwiey absolutnie sam przez Siebie
wydawał rozkazy tym chętniey z naszego w niewoli pogrą
zenia napast oczy, prozne były Xcia Radziwiłła y innych
Patryotow usilnosci do wyperswadowania Xciu Repnino
wi, aby od swego odstąpił przedsięwzięcia, prozno było zalić
się, prożno stękać, stanął był dekret przymuszono do posłuszeń
stwa, Nieptonnie Obywatele przezwali, iż natym znayduiąc się
mieyscu większą ieszcze przemagaiąca siła nad umysłami we
zmie gorę, Jakoż stanowszy w Warszawie przeswiadczeni w swo
im zostali mniemaniu, Odtego albowiem momentu nieoszczędał
cioz

Ten krok niebył do upodobania Imć. Karro, ktory miał od Xcia Repni
na instrukcyą względem wyznaczenia Osob na to Poselstwo zdarzyć się
maiących, y dawno iuż przez Siebie uproiektowanych sobie y dworowi
swemu szczegulnie obowiązanych.

(1.) Ten cel Konfederacyi naszey teraznieyszey.

iuz nic daley Xże Repnin, groził zuchwale wszystkim, ktory by
był dość smiały zastawiać się celom iego. Dał Rozkaz Pułko-
wnikowi Karrowi znaydować się na wszystkich bądź naysekre-
tnieyszych radach, pilnie donosić wszystko, nietylko co postanowio-
nym będzie, ale y ktoby się ważył otworzyć usta na Obronę Oyczy-
stey wolnosci, wstydzić się powinnibysmy przykrą odnawiac pa-
mięć niegodnego traktowania z Strony W. Posła przez udanie Kar-
ra na nayzacnieyszych Obywatelow sciągnionego, lecz każdy cenę
wolności znaiący poymuie łatwo, iak nieznośnym y okrutnym
bydź musi wolney Rzpplitey w sposobie niewolniczym bydz tra-
ktowaney„

Odkładał czasem Repnin gwałtowne srodki chytrego częstokroć
zażywaiąc obrotu, Sprowadzić chciał Hetmana Kº izby przy-
siągł Konfederacyi, do czego izby łatwiey skłonił, przyrzekł wro-
cić Kommendę Woyska z Władzą przed Seymem Konwoka-
cyi Hetmanom zwyczayną. Ale Pułkownik Jlgiestron te
zlecenia exekwuiący był otwartszym y nieukrył przed Hetmanem
że Konfederacya, czyli raczey Poseł W. iuż postanowili, aby ta
przysięga złożona była Krolowi y Konfederacyi w szczegulnym
Prezydenta Kommissyi Woyskowey Charakterze, więc Proiekt
upadł, Jmć. Hetman Branicki zbronił się uczynić kroku, kto-
rego od początku nowego Panowania wspaniale ustrzegł się„
Poseł skutecznieysze ieszcze wymyslił drogi, izby nie mogł bydź

w czym kolwiek

wczymkolwiek hamowanym przez Konfederacyą, ktora iak tylko prędko czterech Posłow do Dworu Petersburskiego naznaczyła, widziała się przymuszoną przyiąć dwoch przez Xcia Repnina od dawnego iuż czasu wybranych, on sam układał instrukcye, ktore ze niemogły bydź zdrożne intencyom Dworu tego, ktoż niewidzi.

Zastanowić się tu moglibysmy dłużey nad okropnym podobnych uciskow wyliczaniem, lecz czas iuż wzrucić oko na Seym fatalny pod związkiem tyrze Konfederacyi odprawiony. Uwidzemy tam też same drogi złomania Praw naszych, wzgardę świątobliwie dotąd zachowanych zwyczaiow, tak nayiawnieyszy nieporządek nayswawolę gwałty przygotowany y dokonany wstydliwy Traktat, czerniący Religią, strącaiący z Stopnia swego Oyczyznę, Obaczemy kaydany wolnosci naszych y ostatnie znaki naszego upodlenia. Teraz zaś mowmy o popełnionych w Uniwersałach na Seym wydanych przeciwnosciach, z ktorych niezarzucone ieszcze dotąd pytanie naturalnie wynika, Czyli w czasie Konfederacyi wydanie Uniwersałow na Seym iest szczegulnie Prawem Krolewskim, albo Marszałka Generalnego wspolnie tych dwoch Rzeczy wiedno złączonych, zawiktane w tey okolicznosci postępowania by naymniey nas w tym zarzucie nieobiaśniaią, lecz tylko dowiodą nieprawność Seymu temi Uniwersałami odprawdziwego co iest teraz iedynym celem naszym.

Jeżeli

Jezeli wydanie Uniwersałow iest Prawem Dostoieństwa Tronu /: czemu nikt nieprzeczy :/ zacoż Xże Radziwił marszałek generalny, wydał powtornie Uniwersały poprawuiące Krolewskie. Do poprawienia iudzych błędow w Materyach statystycznych naywyższą mieć potrzeba Władzę. Przyznana była tym kroku Marszałkowi nad dostoieństwem Tronu, przeto iezeli Marszałek generalny miał moc poprawić Uniwersały Krolewskie miał moc onez y znieść, iako niezgadzaiące się z daniem Narodu, y owszem iako całe zamilczaiące Związek powszechny, przeto y Seymiki odprawiły się według wyznaczenia czasu w Uniwersałach Krolewskich y sam Xże Radziwiłł do nich odwoływał się. Tu więc dwie całe sobie przeciwne okazuią się rzeczy, Nayiwyższa Władza poprawienia błędow Tronu y temuż podległemie od woływania się od Jego Uniwersałow. Jezeli na ostatek wydanie Uniwersałow iest wspolnym Prawem Dostoieństwa Tronu y Powagi Marszałka Generalnego, iak by sądzić potrzeba z podwoynych Uniwersałow, toć wnosić by koniecznie należało, ze ta wspolność iednę chęci serca y umysłu związana bydź powinna. Aze wiemy iaka była przychilność Tronu do Konfederacyi Radomskiey zwłaszcza w iey pierwiastkach nietayno nikomu, ze Dwor Warszawski do przeszkodzenia temu Związkowi użył usilności. Uniwersały Krolewskie

związania

związania Narodu milczące wydawały iawnie mysli Krola z Narodem skonfederowanym niezgadzaiącesię, Nic innego wnieść ztych wszystkich zamieszanych krokow niemozna, iako ze ten Seym, czyli to za Uniwersałami Krolewskim nie dostatecznym, czyli za Uniwersałem Xcia Radziwiłła do Uniwersału Krolewskiego odwołuiącym się, czyli za Obydwoma Uniwersałami wspolnie ieden drugi znoszącemi, zgromadzony zawsze niewazny, zawsze zadney niema prawnosci, Wroćmy się ieszcze do Uniwersałow Krolewskich y powtorzmy niektore okolicznosci dla mocnieyszego dowodow naszych stwierdzenia, Dnia 3º Lipca w Roku 1767. wraz z Instrukcyami na Seymiki przedSeymowe Uniwersały Krolewskie wydane były, ale tylko o Toruńskim y Słuckim mowią Spisku, lubo wiele natym Narodowi należało, aby w nich Konfederacya Generalna wspomniona była, Xże Repnin tey roboty Przewodca czuć to był powinien, iż opuszczenie tak wielkiey Wagi Artykułu nieczyniło zadosyć przynalezytey uroczystosci Uniwersałem Seym poprzedzaiącym, dla tego zwlec Radę Senatu nalezało, azeby Uniwersały przez Krola wydane czas Seymowi przysztemu wyznaczaiące y Skargi Narodu y przyczyny Związku iego, y powody na Ostatek, dla ktorych zadał Zgromadzenia Stanow dostatecznie były okrysliły. Przeciwne tym przynalezytosciom postempowania, wzruszyły

Obywatelow

Obywatelow, przekładali, że Król przed wydaniem Uniwersałow na Seym pod konfederacyą odprawiać się maiący, powinien był przykładem Krola Michała pod czas Gołembiowskiey Konfederacyi do ich związku przystąpić. Mały statek sprawiły w Umyśle Posła W^o te uwagi, który rozumieiąc poprawić ten błąd, nakłonił Xcia Radziwiłła Marszałka Generalnego do wydania innych Uniwersałow, gdzie usprawiedliwia poniekąd Krola z opuszczenia Uciskow Narodowych, tak w Akcie Konfederacyi Generalney wyrażonych, iako też y partykularnych Woiewodztw, Ziem y Powiatow, z przyczyny, /: mowi Xże Radziwiłł :/ że Uniwersały Krolewskie wydane były przed uformowaną Konfederacyą Xże Radziwiłł wymawia omyłki Uniwersałow Krolewskich z przyczyny, że publikowane były przed Związkiem Generalney Konfederacyi.

NB. Konfederacya stanęła 23. Junij, Uniwersały Krolewskie 3. Julij, Radom od Warszawy o 16. mil leży, to w iedno zniosłszy łatwo nader wiedzieć ważność, Przyrownawszy z iedney strony Datę aktu tey Konfederacyi Generalney dnia 23. Czerwca uczynionego do daty Uniwersałow Krolewskich y Instrukcyi do Woiewodztw na Seymiki dnia 3. lipca wydanych, z drugiey zważywszy tak bliskie Radomia od Warszawy położenie, ktoż nieprzyzna słabego gruntu tego usprawiedliwienia, albo Król dzisieyszy y przez Xcia Repnina y przez wypadłe publiczne Imperatorowy Jmci Deklaracye piąciu wprzod Miesiącami o

natąpić

nastąpić maiących Konfederacyach niebył uwiadomnionym, chciał niby poprawić ten błąd, pewnie umyslnie popełniony wydaniem powtornym lecz pod iedną datą * do Woiewodztw Instrukcyi * cz. 3. Lipca w ktorym cokolwiek o skonfederowanym namienił Narodzie, Czemuż z tychże samych powodow, ztychże przynależytosci powtornych według żądania Konfederacyi niewydał na Seym Uniwersałow. Powtorne instrukcye dowodzą niedostateczność pierwszych, ktore ze się zupełnie do Uniwersałow stosowały, wraz dowodzą niedostateczność tych Uniwersałow. A iako każdy Seym naypierwszą bierze prawność od Uniwersałow y poprzedzaiącey Senatu Rady, tak choćby tey większość zdań do złożenia Seymu, skłaniała się była /: co ieszcze wątpliwością bydź może :/ to niezachowanie powinnych w Uniwersałach Uroczystości, ten Seym zupełnie czyni nieprawnym; Nadto ieszcze Uniwersały Krolewskie szczegulnie o Toruńskich y Słuckich mowią Spiskach więc Seym pod Konfederacyą odprawiony, niepowinno było bydź Koronney lub litewskiey Konfederacyi * Generalnych Marszałkow w Uniwersale niewzmiankowanych, ale pod Laską * JP. Grabowskiego, lub Golcza * iako marszałkow Spiskow Dyssydentskich * w nim iedynie wyrazonych. Niewiększeby było z Seymu tym kształtem odprawionego wynikneło Monstrum, Coż Na Ostatek ztych przeciwnych sobie czynow naymnieyszych niezachowuiących Uroczystosci wypływa, Oto sama nieprawność wszystkie

* JmP. Brzozowski marszałek Gliny Koronny Litt.

* marszałek Spisku Kalwinskiego w Słucku uczynionego.

* marszałek Spisku Luterskiego w Toruniu.

Seymu

Seymu tego niszczaca ustawy, Xże Repnin chcąc pomnożyć swoie Wszechwładne Prawom Naszym swoie przeciwne kroki do popełnienia ieszcze inney nieprawności y Xcia Radziwiłła y Konfederacyą zniewolił. Między innemi Punktami przez Xcia Repnina Woiewodztwom do Instrukcyi na przyszły Seym przystanemi, przydał y ten, aby Xże Radziwiłł niebędąc Posłem, mogł piastować na przyszłym Seymie Laskę Marszałkowską, ale żadna moc nieważnego z Siebie przez się kroku utwierdzić niepotrafi.

Zastanowmysię teraz na opisaniu Przedseymowych Seymikow, ktorych rodzay z niewidzianego czasow dawnieyszych w Wolnym Narodzie przykładu, dosyć iest do okrzyknienia trudny. Szlachta na wyznaczone mieysca y dzien Uniwersałom Krolewskim Seymikom przepisany ziachawszy się przymuszeni byli od Woyska Moskiewskiego wciągnionym iuż od kilku lat zwyczaiem po całym Państwie roztrzonego, do przyięcia Punktow przez Xcia Repnina Woiewodztwom, Ziemiom, y Powiatom postanych do Instrukcyi na Seym przyszły. Niemieli z przynależytey Prawa Wolności Obywatele, ani Posłow według swoich chęci obierania, ani roztrząśnienia Uniwersałami podanych Materyi, ani nawet uczynienia roznicy między Krolewskim a Marszałka Generalnego Uniwersałem. I tak przynależytą Seymikom własciwość y Cel ustanowienia onych niebył zachowany. Istota y własciwość Seymikow Konfederackich wymaga ieszcze koniecznie, aby tego gatunku Rady, szczegulnie z Osob.

wzięte

węztem iednosci spoionych y składane pod rządem Marszał
ka Konfederacyi odprawione były, Gdy więc w takowym cza
sie trafi się Obywatel wzwiązku ieszcze niebędący, ieżeli chce mieć
głos na Seymiku y Prawo wotowania, lub Kandydacyi na
Poselstwo powinien podług używanego od Przodkow naszych zwy
czaiu przystąpić do Konfederacyi, albowiem bez tey powszechney
iednosci cel sprzymierzenia się wykonany bydz by niemogł. Wszy
stkie członki Rzpp̄ltey iednym przysięgi łącząc się obowiązkiem
przeciwnych sobie w żądaniu lub chęciach mianować za Obywa
telow niepowinni, lecz y ta powtorna Seymikow kondycya nie
więcey iak pierwsza była zachowana. Wsparte od Dworu War
szawskiego osoby niebędąc węztem konfederacyi związane (1.)
nietylko

(1.) Niech nikt nierozumie, aby interess Dyssydentow w Akcie Konfedera
cyi Radomskiey z oczywistym Wiary panuiącey uszczerbkiem y przeciw
ko mysli całego Narodu poniewolnie przyięty, Partyi duchem panowania
tchnącey /: jak się w Deklaracyi Imperatorowy Imci wytknęło :/ miał być
łączenia się do Konfederacyi wstrętem, Taż partya na Seymie Konwoka
cyi y Koronacyi sama naypierwey z interessem wypadła Dyssydentow.
Instrukcya Halicka Posłom na Seym 1766. dana iawnie ukazuie iak wielkiego
przykładała starania do spisania przychilney Dyssydentom na Seym Instrukcyi
Rzecz więc oczywista że przez uniknienie przyłożenia się do zadosyć uczynienia
skargom y żądaniom Dyssydentow, Partya ta przystąpienie swoie do Konfederacyi
zwlekła, ale raczey, że Związek ten zmierzał do zniesienia Praw uciążliwych
pod czas

nietylko weszli na Seymikach in activitatem, ale ieszcze Obywatelow do obrania sobie za Postow przymusili.

Niebędziemy tu wyliczać wszczegulnosci gwałtow broni Moskiewskiey, zamilczemy o wyrychtowanych do Kosciołá Armatach, gdzie Szlachta na Seymiki zgromadzać się zwykła, co Swobodną radzenia we Wszystkich Woiewodztwach odieło wolność, a sprawiło zniewolenie do spisania Instrukcyi według przysłanych od Xcia Repnina Projektow, w ktorych tegoż Woyska Officyerowie

zdoskazu

Pod czas bez Krolewia poniewolnie ustanowionych y do założenia tamy zuchwałym Ducha wyniosłości przedsiewzięciom, Czyli można było mieć podeyrzenie, aby Biskupi zpowołania swego do czuwania o całość Praw Kosciołá obowiązani przystępowali do Konfederacyi, gdyby ta związana była na Uszczerbek Wiary S. ktorey Oni są Pasterzami, czyliż niewidziano tychże Samych Obywatelow w Radomiu skonfederowanych na Seymie 1766. pozniey na Legislacyi 1767. męznie opieraiących się niesłusznym Dyssydentow Żądaniom, Czyliż na ostatek nieznayduie się znaczna tychże samych liczba, wteraznieyszych Konfederacyach podniesionych, przeciwko wymuszonym przez mniemany Traktat z Moskwą obowiązkom, A zatym Naturalnie niewątpliwy ztąd wypływa dowod, Iż Narod wpowszechnosci zawsze miał cel ieden, iż od niego nigdy nieoddalił się, yże przeciwna Partya umysłem wyniosłosci napoiona nieprzez wstręt mieszania się w Interess Dyssydencki, lecz szczegulnym y utaionym powodem tey sprzeciwiała się Konfederacyi. Niebezfundamentu namienić było można, iż przypuszczenie rożnego wyznania obywatelow do zupełney zwiarą panuiącą rownosci, było ieszcze za Życia Sp. Augusta III. umowione y ułożone, Przydaymy nad to, iż ci, ktorzy winę przyszłego Jarzma

Gwarancyi

z Rozkazu Posła W. ani jota odmienić niedopuścili; To tylko dla sławy niektorych Obywatelow wyznamy, iż mimo tak usilne Jednowładztwo Szlachta na kilku mieyscach mniey bronią obcą opatrzonych męznie stanęła, y stosuiąc się do Umysłu Patryoty cznego J: ktory duszą wszystkich dzieł bydź zawsze powinien: spi sała instrukcye, lecz te lubo chwalebne milczane iednak przykłady dostatecznie nibyły, moc przewyszała na większey daleko części Sey mikach, tak w Koronie jako y W.x Lit. kilka tylko ztak wielkiey liczby wziętych dla proby dowodu y proporcyi innych przetoczemy tu Seymikow.

W Chełmie gdy Szlachta Elekcyi Jmć. Sosnowskiego Pisarza W.x. Litt sprzeciwiała się, z przyczyny, że niebyć w Związku Patryotycznym y gdy Posłami Marszałka y Konsyliarzow Konfederacyi swoiey obrać chciała, Officyer Moskiewski zbroynym zaraz Kościoł y Miasto opasał żołnierzem, Warty po wszystkich prawie Obywatelskich Mieszkaniach powzstawiał, z Miasta nikogo wypuścić niedozwolił, y tym sposobem J: zabroniwszy nawet do wrzenia żywności przez dni kilka w oblężeniu trzymał Obywatelow, poki na ostatek in ny złożyć Seymik, Jmć. Sosnowskiego Posłem obrać y Instrukcye przez Officyera Moskiewskiego przyiąć niebyli przymuszeni.

W Oświecimiu gdy Obywatele stosuiąc się do prawdziwey Konfe deracyi Radomskiey myśli Instrukcyą na Seym następuiący utożyli

Gwarancyi na Konfederacyą Radomską zwalaią zapomnieli, czyli zdaią się niewiedzieć, że Seym Konwokacyi y koronacyi, dostateczny tego Poddań stwo grunt zarumił, jakosmy iuż oczywiście ukazali.

Jmć. Małachowski Marszałek y tego Xięstwa Starosta z Assessorami swemi przez Woysko Moskiewskie był wzięty y w niewoli trzymany poki aż Jnstrukcya przemieniona y z kopij od Posła W. przysłaney zupełnie przepisana niebyła.

Na Wołyniu JmPan Czacki Podczaszy Koronny za uczynienie akcessu do Konfederacyi Radomskiey, w ktorym że dostatecznie Oyczyste przeciwko Dyssydentom Prawa opisał, myśl wtey mierze Konfederacyi Radomskiey obiasnił; przez Officyera Moskiewskiego, z kilkadziesiąt kozakami, dnia wyiazdu swego do Łucka na Seymik w domu własnym był wzięty, zkąd potym do Brodow, a nareszcie do Połonnego został przeniesionym, gdzie dotąd Niewolnicze nosi pęta, dobra zaś Jego są zupełnie zniszczone. W Łucku gdy Obywatele przez dostateczne gorliwosci Jego Patryotyczney zaufanie, Posłem lubo nie przytomnego obrać chcieli, Officyer Moskiewski zwawo temu opart się przedsięwzięciu y Szlachte do wypisania Jnstrukcyi przymusił.

W Wiszni na Generale Ruskim Woysko Moskiewskie zabroniło nawet wniscia do Kosciola Kilku Senatorom Urzędnikom y naznaczniey szym tego Woiewodztwa Obywatelom, przymuszaiąc rownie iak indziey Szlachtę do przyięcia oslep Jnstrukcyi Xcia Repnina, wzruszeni przeciwko tym gwałtownosciom, Obywatele, zaniesli Manifest * przeciwko dziełom Jednowładztwa, Moskale wydarli go z Protokułu, a wielorakie prześladowanie y przez Żołnierza uciśnienie Obywatelow tego Woiewodztwa zemsty ich nader iawnym iest swiadkiem.

* Obaczyc Manifest w Grodzie Sanockim przez 59. Szlachty podpisany 29. Aug. 1767.

Na Podolu Komendant Fortecy Kamienieckiey miał Ordynans od

Dworu

Dworu Warszawskiego wpuscić Moskalow do Fortecy, a lubo JmPan Potocki Starosta Smotrycki Marszałek Woiewodztwa Podolskiego żądał przez Sztafetę odmiany tego Ordynansu, przecież Officyerowie Moskiewscy natym Seymiku prezydowali y przymusili Szlachtę do Spisania Instrukcyi według mysli Xcia Repnina a wraz JP. Dzieduszyckiego y Alexandrowicza za Posłow podawali. Ale że ci Jchmęć w powszechnym Konfederacyi Związku nieznaydowali się, Szlachta na Obranie ich zezwolić niechciała. Xże Repnin zapowzięciem tey wiadomosci, powtorny Seymik w Latyczewie, dotąd ieszcze bez przykładu złożyć zamyslał, co przecie skutku niewzieło.

Powtorny p. 30. Szlachty Eoq. tt. w ktorym zalą się na Instrukcye p. gwałt narzucone y na odmienienie Posłow obranych

Kilku Turkow temu Seymikowi przytomnych, rzecz sobie wytłumaczoną na zgwałcenie naydelikatnieyszego Prawa swobod y wolnosci Polskich zpodziwieniem zapatrywali się.

W Krakowskim Kosciół w ktorym Seymiki odprawiać się zwykły, Zołnierzami y harmatami Moskiewskiemi był otoczony, gdzie 30. tylko Szlachty przyimuiących poniewolne rozkazy rachowano.

Sroda /: Mieysce Seymikom Woiewodztw Wielkopolskich właściwe/ Moskiewskim Zołnierzem było napełnione, gdzie zastanawiaiących się przy Prawie Obywatelow, bagnetami rozpędzano. Innych zaś mocą do zezwolenia na Instrukcyą Xcia Repnina przymuszano. Sandomirski, Lubelski, y Mazowiecki Seymiki, rowny gwałt, rowną absolutność znieść musieli,

Wywarte po Woiewodztwach gwałtownosci, ktorych to setną ledwie

część namienilismy nienasyciły zuchwałego Xcia Repnina umysłu, Oznaczywszy wszystkie Prowincye przez zabranych w Kaydany Obywatelow, przez plondrowania y Rabunki, przez niesłychane, wroznym rodzaiu gwałty Woyska Moskiewskiego, drociły Marsz swoy do Warszawy, ktora nowy, lecz daleko nieznośnieyszy gotowała widok,

Jmć. Kozuchowski Konsyliarz y Poseł Wwdztwa Kaliskiego, gorliwy o Wiarę y wolność Obywatel za niepozwalanie na podane od Xcia Repnina sancita zwyczaiom y Prawom naszym sprzeciwiaiące się 2. Pazdziernika w R. 1767. wyiezdzaiąc z Rady Konfederackiey przez Jmć. Karra Pułkownika Moskiewskiego na Ulicy publiczney zatrzymany z Karety wywleczony, y piechotą do Pałacu Posła W. Moskiewskiego pod wartę zaprowadził. gdzie bez zadnego, ani na Uczciwość, ani na Charakter iego Względu przez dni kilka trzymany, wypuszczony na Ostatek z ukazem nieodwłocznego z Warszawy wyiazdu,

Tak gwałtowne Xcia Repnina kroki na pierwszym do Konfederacyi wstępie, wczasie trwaiącey teyże Konfederacyi y działaniu swoie ku dobru powszechnemu kierować chcącey na Seymikach przed Seymowych, y przed zaczęciem Seymu niepomyslnego y wdalszy czas Obrad zbliżaiących się Stanow Zgromadzonych rokować niemogły y wrzeczy samey wszystkie nastąpionego Seymu 1767. czynności przeciw zachowanym powszechnie w Konfederacyach zwyczaiom przeciw Prawom Narodow zostatnim Obywatelow uciskiem działane y Sprawowane były,

w Dzien

W dzień zaczynaiącego się Seymu znaydował się Król dzisieyszy na Sessyi, łączenie się swoie do Konfederacyi Generalney oswiadczył że Laska Seymowa Xciw Radziwiłłowi Marszałkowi Konfederacyi należy determinował. Przystąpienie Krolewskie do związkow niebędąc tylko słownym, było zawsze niedostatecznym. Zaproszonym on był wprawdzie do akcessu, ale godziło się spodziewać, zego uczyni czyli przykładem Krola Michała 1672 do Gołembiowskiey Konfederacyi przystempuiącego * przez przysięgę czyli przez inny akt publiczny a przynaymniey przez podpis swoy, niezachowana zadna z tych formalnosci Kondycya broniła tym samym Krolowi na Radach przytomnosci iako niesprzymierzonemu.

* Obaczyć akt Konfederacyi Gołembiowskiey obłatowany w Lublinie w wigilią S. Martina. 1672.

Rozność w zdaniach, odmienne chęci y Obowiązki nieiednym węzłem wszystkich wiążące znoszą wcale własciwą sprzymierzenia się istotę.

Sposob Obrad y Ustaw tak był nowy iak niezwyczayny y tak nieprawny iak y inne postępowania, czyliż należało w tak trudnych okolicznosciach od utorowaney przez Przodkow Naszych oddalać się drogi, Całość wiary S. panuiącey Prawa swobody y wolność naszę lepiey zachowane, dostateczniey utwierdzone, y mocniey byłyby obronione, gdyby Konfederacya generalna w Osobach Marszałkow y Konsyliarzow z dobrych Katolikow y gorliwych Obywatelow po większey części złożona była przygotowała y ułożyła była Proiekta tak co do Interessu Dyssydentow

tow, z ktoremi według opiewania nawet Akta Konfederacyi Generalney traktować mogłaby była, iako też co do Praw z karbow swoich wypadłych, co potym Rzpptta naywyzszym Wyrokiem swoim wzgromadzonych Stanach stwierdzićby była mogła, Ten był szczegulny srodek prawnego uskutecznienia prawdziwych sprzymierzonego Narodu żądań w roznych sciągaiących względow. Lecz trudna była Dworowi Warszawskiemu y Obcey Potędze Nas podbiiaiącym tak Rzpptta uwikłać, aby się nigdy z własnych niby czynow swoich niemogła wyplątać y włozone nań jarzmo zawsze dzwigać było przymuszoną. Xże Repnin niemogąc sprzymierzonym w Radomiu przy Wierze y Wolnosci dostatecznie ufać Obywatelom a raczey widząc iuz oczywiscie, że mu się powodować niedadzą wymysla Kommissyą Legislacyi dla Ubespieczenia skutku ułozeń swoich y dwa Proiekta limity Seymu * y Plenipotencyi * * Komissarzom iako Prawodawcom podać nakazuie. Nieprawność ułozenia y wyrazeń wspomnionych Proiektow, gdy w Mowie Xcia Biskupa Krakowskiego *** dość iuz oczywiscie iest dowiedziona, my przywięzuiemy się tu szczegulnie do Ukazania włozonych przez te dwa Akta na Krola y Stany Zgromadzone opacznych cale Obowiązkow, w Akcie Limity Seymu Stany Zgromadzone przyrzekaią to wszystko, co będzie przez Delegatow ustanowiono akceptować y ratyfikować in tantum

* widzieć akt Limity.

** widzieć akt Plenipotencyi

*** widzieć mowę Xcia Biskupa Krakowskiego

in quantum

in quantum według tenoru tego Aktu y znayduiącego się w nim wyrazenia sobie postąpią. Ten Akt oprocz Gwarancyi w nim po niewolnie przyięty wyraza, aby wszystkie abuzy według potrzeby Rzpptey naprawione były, tudzież aby Prawa forma rządow y Wolność Narodowa nazawsze utwierdzonemi były, Grekom zas Nieunitom y Dyssydentom, aby zupełna stała się Satysfakcya, według Traktatow y według Sprawiedliwości onymże winney sine Praejudicio Religij Rzymskiey Katolickiey panuiącey et ad tenorem Nay. Jmperatorowy Jmci Deklaracyi, W Akcie zaś Plenipotencyi Stany Zgromadzone mowią, będą mieli nadto moc y Władzę, tak czynić y stanowić wszystko wspomnieni Plenipotenci nasi, iakobyśmy to sami, robili, czynili lub stanowili, obiecuiąc y przyrzekaiąc słowem naszym Krolewskim zapozwoleniem wszystkich Stanow, iż cokolwiek mianowani Plenipotenci Nasi uczynią y postanowią to my nietylko przyiąć y ratyfikować, aletez y do skutku przywieść obowięzuiemy się. Nieodbite do skutku przywiedzenia tego wszystkiego, Cokolwiek Plenipotenci uczynią y postanowią wkłada na Rzpptą nowy, a w Akcie limity nieznayduiący się Obowiązek Akt Plenipotencyi, ani olegalney formie Rządu Rzpptey, ani o naprawie abusuum, ani o Ucaleniu Wiary Rzymskiey panuiącey nic niewzmiankuie, ktoż nieczuie, iż Obowiązki przez te dwa Akty wkładane całe się między sobą roznią, w Pierwszym Stany Pod pewnemi Warunkami akceptować y ratyfikować ułożenia

Delegatow

Delegatow obiecuią, w drugim bez zadnego ostrzezenia naywal nieyszych ządań y ucaleń swoich, wszystko nietylko przyiąć ale y do Skutku przywieść przyrzekaią. Zadość uczynienie Zą daniom Narodu było nayistotnieysze do złozeniu gruntu Trakta towi, o ktorym nizey mowić będziemy, ale teraz wrocmy się do opisania krokow Xcia Repnina y dosprzeciwienia się w zna czney liczbie Obywatelom (M) nowey abez przykładu ieszcze tego gatunku Kommissyi moc prawodawczą bez naymnieyszego okry slenia w sobie zawieraiącey.

Sessye Seymowe przez dni kilkanaście zwlekane w nadziei zmiękczenia tych dwoch wyzey wyrazonych Proiektow, lecz kiedy Xże Repnin usilnie o podpisaniu onych nalegał, wysłano z izby Senatorskiey do niego Delegatow z Propozycyami na Pismie na Pismie podanemi, iuz niedowspolnego traktowania, iakby dwom Państwom rownie sobie niepodległym przynalezało, ale /: co wstyd wolnym wymowić ustom :/ do upraszania iedynie zmię kczenia tych dwoch Proiektow. Jaką W. Poseł dał na te Punkta odpowiedź dla uniknienia hanby Narodu utaić przystałoby;

atoli iednak

Obaczyć Manifest JP. Chreptowicza uczyniony w Grodnie 26. 8bris 1767. przeciwko Seymowi w tym Roku odprawionemu.

(M) Sierakowski Arcy Biskup Lwowski, Sołtyk Xże Biskup Krakowski Załuski Kijowski, Turski Chełmski Biskupi, Rzewuski Wda Krakowski Het: Pol. kor. Rzewuski Sta Dolinski, Golejowski Podolski, Bohomulec Witebski, Chreptowicz Grodzieński Posłowie y innych wielu

atoli iednak zesmy postanowili w okryśleniu nayuciążliwszych krzywd Naszych bydź rzetelnemi, większą na stawę w podłym milczeniu y cierpliwym jarzma Niewolniczego znoszeniu zakta daiąc, anizeli w otwartym całey zakazaniu zuchwałego na Swobody y niepodległość naszę targnienia się, łączmy tu te Punkta wraz z odpowiedzią Xcia Repnina w Obecności wszystkich Zgromadzonych Stanow czytane.

Xmo Proponuie Seym, to iest Naród w trzech Stanach złączony, aby Gwarancya Nay: Imperatorowey Jmci stosowała się szczegulnie do Praw Kardynalnych y do interessu Niemitow y Dyssydentow.

Odpowiada Xże Repnin że nay: Imperatorowa Jmć Gwarancyi nie żądała, ale cały Naród skonfederowany o nią prosił, tak przez Akt Konfederacyi, iako y przez Posłow do niey wysłanych, tudzież do Jmperatorowey list pisany. Ta zaś Gwarrancya rozciągać się ma do Praw Swobod Wolności y Prerogatyw każdego, tudzież formy legalney Rządu y Punktu Dyssydentow y Dyzunitow y tę Gwarrancyą utrzymować będzie Nay: Imperatorowa Jmć zawsze zadosyć czyniąc swoim Obowiązkom.

Zastanowmy się nadym pierwszym Punkcie zapomnieymy na czas, cośmy wyżey rzekli iakim sposobem Naród skonfederowany w Radomiu prosił o Gwarrancyą, przyznamy że o nią prosił bez przymusu, bez żadney gwałtowności, y że tak ią rozciągnąć żądał, iak Xże Poset wyraża, ale że Seym przepisać pewne granice tey Gwarancyi dopraszał się od Xcia Repnina, toć się ukazuie,

ze Seym inaczey myslał iak Konfederacya, a iezeli niebył z myslą złączony z Konfederacyą, toć Seym niebył z Narodu skonfederowanego w Radomiu złożony, a iezeli niebył złozony z Skonfederowanego Narodu, iakiz był Seym y pod iakąz się odprawiał Konfederacyą, stosować Gwarrancyą choćby szczegulnie do Praw Kardynalnych, byłoto poddać całą Rzpptłą panowaniu Moskiewskiemu co wmowić w Narod byłoby trudno, Łatwiey było przypuscić go do przyięcia Gwarrancyi Aktem publicznym, ktory nawet wtym iak Xze Repnin tłumaczył branym bydź niemogł rozumieniu. Wytuszcza niby tenże Poseł mysl Konfederacyi Radomskiey względem Gwarrancyi y w akcie Generalnym y w Instrukcyi Posłom daney do Moskwy, y w liscie do Nay: Imperatorowy Imci wyrażoną. Ale ze tenże Xze Repnin zpomocą Artylerji y Woyska Moskiewskiego tę mysl wpoił wObywatelow, nikt lepiey, nikt dostateczniey pewnie nad Xcia Repnina, Narod w Radomiu skonfederowany, względem tych okolicznosci usprawiedliwić niepotrafi, dowiedzmy teraz ze lubo wymuszona Gwarrancya, inaczey przecież w Akcie Radomskim nizeli Xze Repnin chce nam wyperswadować iest okryslona.

Łączemy się zatym /: mowi Akt:/ wiązemy y konfederuiemy przy Wierze S. Rzymskiey Panuiącey y całosci oney nieskazitelney, przy Prawach, Wolnosciach etc. obiecuiąc y przyrzekaiąc sobie wzaiemnie pod Wiarą, Sumieniem honorem y podsciwością ze się dotąd nierozwiązemy, dokąd Nam Seym Extraordynaryiny Gwarrancyi, Protekcyi y wsparciu Nay: Imperatorowy Imci, o

ktore się

ktore się dotąd iako nayusilniey dopraszamy, dla utrzymania Praw y Wolnosci naszych wieczyscie, dawney formy Rządow Rzeczypltey, Nieprzywroci dawnych swobod, Prerogatyw y Praw Naszych, iako węgielnego Kamienia Ustaw Rzpptey, Praw bespieczenstwo Kazdemu Obywatelowi sprawuiących, Praw krwią Przodkow Naszych nabytych, a miłą Oyczyznę po porzę dostatkow, pokoiu y zupełney szczęsliwosci dotąd utrzymuiących, Podciągniona tu iesto pewna Gwarrancya dla Utrzymania Praw y Wolnosci Naszych wieczyscie, tudziez formę Rządow, ale nieformy Rządow nowey, ktorą Xże Repnin w Odpowiedzi swoiey legalną mianuie, Dała to poznać Konfederacya Radomska, lub w czynach swoich niewolna, ze chciała koniecznie przywrocenia dawnych Swobod, Wolnosci, Prerogatyw etc. Praw krwią Przodkow swoich nabytych, toć niechciała nowey Rządu formy, tym mniey ieszcze na niewiadome iey Ustawy mogła żądać Gwarrancya. Taż sama Instrukcya * ktorą Xże Poseł dowodzić usiłuie, iznie Imperatorowa Jmć żądała Gwarancyi, ale Narod iawnie ukazuie ze ią sama Imperatorowa Jmć ofiaruie, To więc /: mowi Instrukcya w drugim Punkcie :/ iak wielkiey Łaski Protekcyi y ofiarowaney Gwarrancyi Nay: Imperatorowy Jmci dowody etc. idzie więc za tym ze Gwarrancya y proponowana y ofiarowana była Narodowi. Powtorzę, ze wiele należało Narodowi Moskiewskiemu te uskutecznić Propozycye. Potrzecie, ze ieszcze Polska przymuszona była do uczynienia kroku względem tey Gwarrancyi, zkąd wynika na Ostatek, ze ta cała robota iest tylko Posła W. Moskiewskiego.

* widzieć Instrukcyą sub Lit. D.

skiego, a Nie Rzpltey, ktora za niepodległą przez tyle wiekow u-
znana byta, y ktora do tey nieszczesliwosci pory, zupełne wszechwła
dztwo swoie utrzymowała. Na koniec odpowiedź ta zdaie się bydź
przeciwko wszystkim zdrowego rozsądku Maxymom, wierzyć al-
bowiem niepodobna, iżby Dwor Rossyiski mogł samemu sobie
przynaymniey wyperswadowaĉ, ze Gwarrancya proszona y przy
rzeczona, oddaie Narod proszący pod wszystkie Kondycye, ktore tyl-
ko zda się wtenczas Potencyi potrzebuiącey.

2do Drugie pytanie Delegatow iezeli niemozna odmienic słowa Woysk
auxyliarnych.

Odpowiedziec Wolno nazwać przyiacielskim y iuż dawne Dekla
racye od Konfederacyi Generalney powtorny ubespieczyć wszystkich
Obywatelow, ze Imperatorowa Jmć żadney nadgrody zato woysko u
pominać się niebędzie.

Na iakim fundamencie, to zaufanie mogło bydź wymagane, kie
dy iuż wszyscy na Ow czas Obywatele, Obietnicom y Deklaracyom
Imperatorowey przeciwne Kąd Repnina iawnie przestrzegali czyn
nosci, Zdaie się Narodowi przykro, zeby Plenipotenci mogli mieć
moc decydującą.

Nienależało mowić, iż zdaie się Narodowi przykro, lecz zeto iest
przeciwko essencyalney formie Rządu naszego, aby na kilka osob
zdawać moc Prawodawstwa, przyzwoiciey było przypomnieć, ze
na Imperatorowey Jmści porządek, ktorym Konstytucye stanowio-
ne bydź zwykły. Mowiąc o Biskupach, ktorym Seym 1766. dał

tylko

tylko moc rozsbrząśnienia Skarg Dyssydentow, y polepszenia ich Stanu w do Obrządkow Duchownych, Oświadcza tu Monarchini w Deklaracyi swoiey Pag. 6. Niebędzie Jmperatorowa Jmć obszerniey explikowała tego niebespieczeństwa, ktoremu się Rzpta expo nuie, przez krok takowy y zupełnie przypisowy y stanowieniu Prawa sprzeczny. A ieżeli Biskupi według zdania tey Monar chini niemogli układać tego szczegulnie, co się ściąga do Obrząd kow powszechney Wiary, co tyczy Jurium Stolle y gdzie Refe rencya do Stanow iak naywyraźniey była ostrzeżona. A iakże de legaci według Ukazu Posła Jey W. mogą stanowić w kilku lub kilkunastu Osobach Prawa Kardynalne, Prawa Swobody y Wolności Nasze grontuiące lub ie niszczące. Prawa nareszcie takie, ktorych iednomyślność nawet zwieść, przemienić, lub umiar kować niemiałaby iuż mocy, daley, ale nieszczęściem Rzpptey przy prowadzona była do tego Stanu, niemnieć iuż w wolnościach swoich podziału, tylko pokorne rozkazom Posła posłuszeństwo, *.

Wyrzymy w odpowiedzi Xcia Repnina. Nato będzie przytoczona ta Klauzula w aktach limity Salva approbatione Rzpptey Nay. Jmperatorowa Jmć reprezentowana w moiey Osobie, niemoże tra ktować z osobami, ktoreby nieprezentowały zlaney na Siebie mo cy y Powagi Rzpptey, ani traktować chce Interessow na Części z poiedyncze roztrzonych tylko ogolnie zebrane maią bydź trakto wane, układane y konkludowane.

Nic słuszniyszego, aby tam gdzie idzie o Interess wspolny dwoch Monarchow traktuiących, atraktuiących w Mieyscu,

gdzie

gdzie naywyzsza moc y Powaga przeniesć się niemoze, aby Pleni-
potenci mieli Moc zupełną, ale gdzie idzie o zniesienie y iednego
tylko Państwa Praw dawnych, albo o ich Modyfikacyą, albo o
ustanowienie nowych, forma Rządu Naszego niepozwala, aby kil-
ku lub kilkanascie Osob. mieli moc Prawodawczą, tam gdzie przy-
tomne wszystkie Stany, mogą rozwazyć, mogą stwierdzić, lub odrzu-
cić. Plenipotentow ułożenia wielka iest roznosć między Posłem Mo-
narchyni Jednowładney, ktorey ukazy od JEy własney zawisły
Woli, a między Plenipotentem wolnego y niepodległego przynaymniey
z Prawa nikomu Narodu, wielka iest roznosć wchodzić w cudze Inte-
ressa powodem przychilnosci, lub celem zyskania naywyzszey Wła-
dzy, a chodzić w Własnym na ktorym całosć uszczęsliwienia po-
wszechnego y kazdego Obywatela wszczegulnosci, lub Oyczyzny
y wszystkich wraz zguba zalezy. W Interessie iedynie Dyssyden-
tow y Nieunitow z Posłem W. iako za Niemi wdawaiącym się, tra-
ktować mozna było, przeciez zawsze z odwoływaniem do Stanow
Zgromadzonych, forma zaś Rządow Wolnosci swobody. Prawa Na-
sze od Narodu własnego szczegulnie bez wdawania się zadney obcey
Potęgi układane y stanowione bydź były powinny. Jezeli uszczę-
sliwienia Narodu Naszego celem Gwarrancya ofiarowana była,
iezeli ią Narod dobrowolnie /: czego przeciez nigdy niebyło :/ przyimo-
wał, toć iego to mocy bydź było powinno ustanowić Prawa ułozyć
formę Rządow y to coby chciał, czyli wszystko fundować Gwar-
rancyi *

Jezeliby

4to Jezeliby niemozna dołozyć Salva approbatione et reprobatione Rzpptley,

Odpowiedź to słowo iest urazaiące, y byłoby tylko przeciwko Godnosci Jmperatorowy Jmci, zeby to co się traktuie Ambassaderem Jey przez Delegatow Rzpptley miało bydź tak odrzuconym, bez tego tak terminu urazliwego dla Jmperatorowy Jmsci, wszakze kto ma moc approbowania moze y reprobować,

Sprawiedliwa Xcia Repnina wtym odpowiedź, ze kto ma moc przyięcia ma moc y odrzucenia, lecz wyzey zakłada uwłoczenie godnosci Jmperatorowy Jmci, zeby to co się traktuie z Ambassaderem Jey miało bydź odrzuconym, Zkąd widać iawnie, ze konie aby to wszystko co się z nim ułozy o slep przyięte y stwierdzone było. Gdyby Xże Poseł nienarzucał był iednowładnych wyrokow, lecz szczegulnie układał był z Kommissarzami Proiekta do rozstrząsnienia y stwierdzenia Stanom Zgromadzonym podać się maiące, niebyło było pewnie z uwłoczeniem Powagi Monarchyni Jego, choćby lez y Narod szukaiąc swego uszczęsliwienia /: ktore tyle razy iest wspomnione w Deklaracyi Jmperatorowy Jmci :/ niepozyteczne Modyfikował, odmienił lub odrzucił ułozenia. Lecz wiele natym Xciu Repninowi nalezało, aby raczey z delegowanemi nizeli z całym traktować Narodem, bo nad mnieyszą Osob liczbą łatwieysze Absolutnosci rozciągnienie. Nadto wszystkie Potencye wzaiemney respektywie niepodległości są sobie rowne. Więc Pełnomocni Rzpptley traktuiąc z Xciem Repninem rownie Posłem Rossyi

skim

skim Pełnomocnym niemogli obrazać Powagi Jmperatorowey Jmci, ale w rzeczy samey, ieszcze kto temu powazonemu mogł uwłoczyć Charakterowi, to Xże Repnin, ktory mimo solenne y wyrazne Monarchini swoiey przyrzeczenia uciśnął Naród wolny, Naród Państwo Rossyiskiemu w niczym nieprzeciwny.

5to Kara y rygor na koncu limity wyrazone zdaią się bydź obwiętnemi y siągać się do tych, ktorzyby byli przeciwnego zdania. Odpowiedz, ta kara iey srogość y rygor nieciąga się tylko do tych ktorzy własną wolą uniknąć y absentować się zechcą, zkąd Punkt ten wolno sobie obiasnić iak się podoba.

Słowa Aktu Limity tak opiewaią, Gdyby zaś z gwałtowney potrzeby musiał kto odiechać, albo oddalić się od Konfederacyi, ma wziąść pozwolenie od Nay: Krola na pismie, a na naznaczony sobie w pozwoleniu czas powracać, y na naypierwszym zasiadaniu swoim Artykuły Traktatu iak będą Unanimitate v pluralitate ułożone podpisać bez żadney wymowki. Ktgdyby się trafiło: dalsze słowa Aktu Limity: / żeby kilka Osob lub kilkanaście odiechało za pozwoleniem, pozostali na mieyscu w liczbie 14. Osob przez Xiążęcy masa etc: będą mieli zupełną moc wszystko stanowić w niebytnosci drugich, ktorzy za powrotem swoim iako się wyżey rzekło to wszystko podpiszą. Jeżeliby zaś ktory sobie przeciw niniejszey z absentuiących się Ustawie postąpić odważył się, Osoba iego od sądzeniu od wszystkich Urzędow y ab Activitate podpadać będzie etc. Nietrzeba tu iaśnieyszego tłumaczenia, że Osoby tych, ktorzyby się bez pozwolenia Krolewskiego oddalili, ktorzyby powracaiąc podpisać

Artykułow

Artykułow utrzonych niechcieli, popadnienie odsądzenia od wszystkich Urzędow y ab Activitate rozciągaią się.

Ale ztąd nowa wypływa ciekawość, że pod czas tego Seymu, musiał bydź oprzeż Xcia Repnina inny iakiś y pewnie rownie wsparty Dyktator, ktory ten Akt limity układał, ktory przywłaszczył sobie moc y władzę dawania Biletow nasądalenie się od Konfederacyi w Narodzie naszym dotąd nieznaiomych, y ktory zabronił odmienić, czyli Obiasnić ten Punkt, lub Posła Moskiewskiego zaszło nato zezwolenie, iako widzieny w odpowiedzi następuiącey.

Odpowiedź, Ta kara niema się ściągać, tylko natych ktorzyby się ad Stum.
propria Authoritate absentowali y wolno ten Punkt obiasnić iak się podoba.

6to Jeżeliby niemożna Seymu przedłużać od dwoch do dwoch Niedziel aż do Terminu zakończenia całego Interessu.

Odpowiedź. Zdarzyć się może, że po zeyściu dwoch Niedziel pierwszych, chciano by aby się Seym rozszedł, y żeby się Posłowie roziechali: ale ia upewniam, iż ztąd niewypuszcze żadnego z Senatorow y Posłow. Przeto na podobną Prorogacyą pozwolić niemogę. Imperatorowa Jmć iest Obligowana utrzymywać obowiązki swoie, w ktore weszła z Konfederacyą całego Narodu y Instrukcye po Woiewodztwach zaszły Konformiter do Aktu Konfederacyi. A zatym ktokolwiek się temu sprzeciwia, czyni w brew Narodowi skonfederowanemu, ktoremu reprezentuiący tu Powagę Nay: Imperatorowey Jmci Posłowie, upewniam, że wszystkiemi siłami domagać będę, y proszę, wszystkich Urzędnikow y każdego z Osobna, aby nieprzymuszano udawać się do ostatnich y gwałtownych sposobow, przeciwko tym, ktorzy by się żądaniom y

obowiązkom

obowiązkom Jmperatorowy Jmci sprzeciwili. Powtarzam to, że Monarchyni moia ma moc y prawo utrzymywać Obowiązki swoie y upewniam, że ie utrzymywać zdoła, przeciwko każdemu, ktokolwiek będzie przeciwny Nayi skonfederowaney, stanie się przez to Nieprzyiacielem Dobra powszechnego, y Jmperatorowy Jmci, y iako takowy traktowany będzie, użyć Nam trzeba będzie, ieżeli niektore iuż wyżey wspomnione rzeczy powtorzemy. Okoliczności zprzypadkow nowych wynikaiące, do tego Nas przynaglą, ale dostatecznie na stopnie posobie idące obiasnią y iawnie spodziewamy się ukażą, iż Same postępowania Xcia Repnina nieprzyiacielskie Seym znoszą y nasze utwierdzaią dowody.

Okim to Poseł W. chce mowić, że chcianoby może, aby się Seym rozszedł, iżby się Posłowie roziechali, y komu odpowiedzi grozi. ktokolwiek będzie przeciwny Nayi skonfederowaney, stanie się przez to Nieprzyiacielem Dobra powszechnego y Jmperatorowy Jmci Czyliż nie iest iawno, że gdyby się było to wszystko według myśli y żądań tego Narodu odprawiło, nietrzebaby się obawiać rozyścia Seymu, albowiem przysięgą stwierdzony obowiązek konfederatow ten był, aby nierozwięzywać poty konfederacyi, poki Naród żądań swoich do skutku nieprzywiedzie. Znać przeto, że Xże Repnin przeciwną brał drogę żądaniom konfederatow, kiedy się obawiał aby się był Seym nierozszedł. Czuł bez wątpienia niesłuszność swoich przedsięwzięć, y dlatego zapominaiąc prawie na Charakter swoy ograniczny y na inne względy Posłem w Osobach swoich Naród cały wyobrażaiącym, osmielił się w Obecności wszystkich

zgromadzonych.

zgromadzonych Stanow oswiadczyć na Piśmie, ze ani Senatora ani Posła z Warszawy niewypuszcą, aż do ostatniego dzieła Traktatu dopełnienia. Obowiązki ktore Jmperatorowa Jmć wczęła z konfederacyą całego Narodu, albo raczey ktorych nigdy niemiała, bo ich niedowodzi y nieokazuie niesiągaty się do Aktu limity, ani do Kommissyi Prawodawczey, lecz do wsparcia Obywatelow, celem przywrocenia Praw dawnych, dawney Rządu formy, poniżenia Ambicyi y uczynienia Sprawiedliwości Dyssydentom; to wszystko, ani przez Akt limity, ani przez Akt Plenipotencyi utożone bydź niemogło. Albowiem te dwa Akty powinny tylko dawać moc Kommissarzom do wchodzenia w Traktat, y ukazywać im drogę, ktoraby do wypełnienia chęci y żądań Narodu łatwo dojść mogli, do referendum iednak do Stanow zgromadzonych.

Przystąpiwszy do rozbrząśnienia Praw przez Kommissyą wraz z Moskwą ustanowionych obaczemy iak są obowiązki tego Dworu utrzymane czyli raczey dotrzymane. Co zaś do Jnstrukcyi Woiewodztw, ktoremi Xżę Repnin tak się chlubi, przeczytać Jnstrukcye Ziemi Mielnickiey, Drohickiey, Bielskiey Halickiey y Woiewodztwa Rawskiego, a każdy przyzna, ze są przeciwne wyrazom Aktu Konfederacyi a zgodne z chęcią Obywatelow, zkąd wypływa, iż tego Aktu przyięcie lubo żądaniom Narodu całego opadłego bronią Moskiewską wymuszone było, teraz gdybysmy widzieli, ze Punkta ktore rozstrząsamy od Narodu niby zkonfederowanego podane były, a zadym ze Akt limity y Plenipotencyi przeciwko mysli Narodu skonfederowanego byt utożony, komuż

więc y przeciwko komu Poseł W. wszystkiemi siłami dopomagać oświadcza się, y przeciwko komu do ostatnich y gwałtownych sposobow przymuszony bydź ma, Oto nieprzeciwko tym, ktorzy wbrew czynią Narodowi skonfederowanemu, bo Konfederacya Generalna gdyby była Obcą Potęgą nieprzycisniona, ma moc z Prawa zawsze sobie pozwoloną przywieść Obywatelow do powinnego posłuszeństwa zbyt upartych ukarać, a oczywiscie sprzeciwiaiących się przez Sąd za Nieprzyiaciół uznać Oyczyzny, według przykładu pod Okiennikami w Roku 1700. a swiezszego ieszcze, lubo nietak prawnego pod czas ostatniego bezkrolewia, Ale tym grozi Xże Repnin /: iak szczerze w Odpowiedzi swoiey wyraża :/ ktorzyby się żądaniom Nay: Imperatorowy Jmci, czyli raczey iego własnym sprzeciwiali. Dopełnił te swoie groźby w krotkim czasie, iak się daley w tralucie tego Pisma pokaże.

7mo Co się ma rozumieć o Salvach w Konfederacyach Generalnych znayduiących się.

Odpowiedź Salwy ktore czynią prekustodycye nieprzeciwne konfederacyi powinny bydź przyięte, ktore zaś repugnant per directum Tenorowi Aktu są nikczemne, y waloru żadnego niemaiące, ci zaś co ie czynili maią bydź rozumiani za odrzuconych a Corpore Konfederacyi, iako y ci co Akcessa poczynili przeciwko Intencyom Konfederacyi niemogą bydź zwani za konfederatow.

Odpowiedź ta Xcia Repnina całą Konfederacyą Radomską ukazuie iawnie, że do Aktu iey przymusił Narod. wszystkie

Salwy.

Salwy podpisane przywiązącey się Konfederacyi ostrzegaiące całość Praw panuiącey Rzymskiey Religii, są przeciwne Aktowi Konfederacyi, poniewaz ten wyraznie za Dyssydentami mowi, aby byli do rownosci zupełney przypuszczeni. Aze iest tylko sześć podpisow bez salwy, toć według Xcia Repnina tylko szesciu powinno było bydź prawdziwych Konfederatow, ktorzy przeciwko całemu Narodowi powinni byli powstać szesciu zaś Konfederatow, ze nie mogą Związku całego Narodu formować ktoz niewidzi. Aze cały Narod w Marszałkach Woiewodztw, Ziem y Powiatow w Radomiu zgromadzony, podpisał Akt przeciwny całe myslom y Żądaniom iego, to dowodzi, ze musiał do niego bydź przyniewolny, Idzie więc zatym, ze y ci, ktorzy z zgadzaiącemi całego Narodu Salwami czynili Akcessa lepiey Żądaniom Narodu dogodzili, iak ci, ktorzy bez zadnego Warunku do Aktu przystępowali „

8vo Gdzie Uwazać dzielność czyli Władzę Rzpptey czyli na Seymie czyli skonfederowaną, a wszakze iak Akt Konfederacyi referuie się do Seymu, tak y Deklaracya Nay Imperatorowi Jmci

To pytanie zdaie się ukazywać iż co innego był Seym, a co innego Konfederacya. A zatym ze dwie były naywyzsze Władzę, y Seymowania y Konfederacyi gdyz Seym w Izbie Senatorskiey Sessye odprawował, a Konfederacya wczasie zalimitowaney Sessyi Seymowey swoie trzymała w Pałacu Xcia Radziwiłła Marszałka Seymowego, iakto pogodzić? kiedy Akt Konfederacyi

deracyi y Deklaracya Jmperatorowy Jmci do Seymu się referowały toć ten Seym powinienby uspokoić Konfederacyi żądania y Nay: Jmperatorowy Jmci, y te żądania powinny były bydź zgodne. Były zgodne co do pozoru: iak sobie Naród w początkach podchlebnie tłumaczył, lecz w istocie były sobie przeciwne, Skutek Seymu iawnie to ukazał a dostatecznieyszego ieszcze dowodu teraźnieysza Konfederacya nasza przeciwko ustawom tamtego Seymu ostatecznie związana.

Ad 8vum Odpowiedź Konfederacya weszła w Obowiązki z Nayiaśnieyszą Jmperatorową Jmcią Naród cały skonfederowany, y Król sam do Konfederacyi przystąpił, Seym bydź powinien conformuiąc do Obowiązków y Punktów konfederacyi tym samym wszedł w iey Obowiązki, ktokolwiek się iey Sprzeciwia, sprzeciwia się iey Punktom y dla tego na przeciwko takowemu Jmperatorowa Jmć swoiey mocy zażyć nieomieszka.

Jużeśmy wyrzey ukazali, że konfederacya niedobrowolnie, lecz ponewolnie weszła w Obowiązki z Dworem Peterśburskim, że Naród cały niebył skonfederowany, że y Król przyzwoitemi sposobami nie przystąpił do Konfederacyi, bo bez przysięgi przykładem Króla mi chała, bez osobliwego aktu bez podpisu. tylko gotostownie, gdy by zaś to było nastąpiło, iak twierdzi Xże Repnin, niepotrzebaby Seymu złożonego z prawdziwych y przysiężnych Konfederatow przynaglać, aby był postępował conformuiąc do Obowiązków y Punktów Konfederacyi, bo ktoż przeciwnie własnym swoim czynnościom myślom. Mowi Xże Repnin, że ktokolwiek przystąpił do Konfederacyi tym samym

wprzód

wszedł w Obowiązki iey, a My powiemy według cytowaney tu nie dawno Xcia Repnina Odpowiedzi; Że kto z Salwą przeciwną Aktowi Konfederacyi podpisał, lub przystąpił do niey, iest a Corpore Konfederacyi exkludowany.

Więc że tylko szesciu bez Salw podpisało Konfederacyą toć tylko szesciu niecały Narod iest w Obowiązkach Konfederacyi, za co Jmperatorowa Jmć przeciwko każdemu przeciwnemu mocy swoiey ma zażywać, wszak Konfederacya y Seym maią Prawo takowych ukarać.

9o Termin w Akcie limity naznaczony ad tempus bene visum wzbudza strach w Narodzie, aby się traktowanie z Xciem Repninem Posłem, lat kilka nieprzewlekło,

To pytanie rownie iak y Strach cale był niepotrzebny, albowiem rzecz naturalna, iż nieodbite Kraju postrzegaiąc nieszczęscie, lepiey go było odwlec, niżeli przyspieszyć, a częstokroć y w Samey zwłoce znaleść można lekarstwo, Jakoż ten iest ze wszystkich ieden Punktow, ktory łatwą odebrał rezolucyą y do skutku przywiedziony został.

Odpowiedź wolno naznaczyć termin z Reassumcyi ex limitatione primis Februarij iakoż y naznaczamy.

10mo Czyliż niemasz żadney Nadziei aby te Proiekta mogły bydź odmienione, lub modyfikowane?

Odpowiedź żadney modyfikacyi niech się nikt niespodziewa, y ieżeli kto z Narodu z tey niekontent, szemrałby ieszcze, Nay: Jmperatorowa

torowa utrzymuiąc swoie Obowiązki, w ktore weszła z Narodem skonfederowanym zazyie wszystkich sił y mocy swoiey przeciwko tym wszystkim, ktorzy będąc reprezentuiącemi Narod skonfederowany, Jey byliby przeciwnemi, a przeto Dobru powszechnemu y Oyczyznie, traktuiąc ich na Ow czas iako Nieprzyiacioł według dawnego z wszystkich Konfederacyi zwyczaiu, ktore mawiały, Qui non sunt Nobiscum sunt Contra Nos y wtym tylko wolno się za iedną lub drugą deklarować Stronę. *

Niezastanawiamy się nad Konfederacyami wtey Odpowiedzi zawartemi, trudno odmienić, co chce mowić Xże Repnin, gdy mniema, że Konfederacya bydź może iey przeciwną. Ale trudniey ieszcze daleko poiąć, azeby Poseł mogł zapomnieć powinnosci swoiego Charakteru y interessu swoiey Monarchyni, biorąc się aż do pogrozek ktore niezostawiły iuż żadney wątpliwosci względem uformowanego na Ucisk Nasz y podbicie Proiektu, Widzieć ziedney Strony z drzeniem przystępuiącą y pytania swoie formuiącą Rzpptłą, z drugiey z takim Zuchwalstwem y wyniostością odpowiadaiącego Repnina, niepodobna niesplonąc wstydem na sam widok absolutnośćnaszey Niewoli. Przyznaiemy, że poodmowioney tak iawnie Nadziei Obowiązkiem to było Obywatelow zagrześć się raczey pod Obalinami swoich Wolnosci, żeby niemieli byli przyczyny oszczędzać Życie, w czasie pożyteczney Oyczyznie poswięcić maiące, Te sentymenta usprawiedliwione są w Oczach całey Europy przez Ofiary, ktorych czynić nieprzestaią, y krew codziennie tak hoynie laną do zmycia

* NB. w Francuskim lui servient contra ires, to słow lui stosowane w Polskim Narodowy do Narodu skonfederowanego ale po pilnym wstrząśnieniu pokazuie się że powinno stosować się do Imperatorowy.

Narodowey Obelgi y stargania złożonych Kaydan.

Respons Xcia Repnina czytany był w zgromadzeniu Stanow y wpisany acz niepodpisany w Akta Konfederacyi, w kilka dni Poset namysliwszy się potym atak iawnego Swiadectwa, gwałtow swoich zlększy się, JP. Mutuszewiczowi Sekretarzowi Konfederacyi z Protokułu wydrzeć kazał, lecz zostały się niektore kopie y Extrakty Slady niesłychaney w dawnieyszych y poznieyszych przykładach Absolutnosci, Zobaczemy w krotce, że ciążąca mu a względy powierzchne ukrywaiącą uchylał zasłonę.

Gdy w Nadziei umiarkowania Projekto Limity y Plenipotencyi, Sessye Seymowe zwlekano dla dostatecznego porozumienia się między Obywatelami, Sessye Prowincyalne w Osobnych mieyscach składano, z ktorych na iedney Sołtyk Xże Biskup Krakowski z Uwagą, a tęż samę, ktorą w Stanach zgromadzonych miał mieć, przeczytał mowę w niczym z winnego Nay: Imperatorowy respektu * niewykroczywszy dokładnie Naturę wymuszoney Gwarrancyi obiaśniaiąc, y Proiekt Aktu Limity y Plenipotencyi pozwalaiącey Prawodawczey Delegatom Władzy naganiaiąc, Tenże Biskup Xże Krakowski Jmć. Mniszha Marszałka na Ow Czas Nad: Kor. Ministra Status przyodbitey Woyska Moskiewskiego bramie przez Jmć Jlgiestrona Pułkownika tychże woysk był porwany, Temuż nieszczęsciu y wiedneyże godzinie popadli Załuski Biskup Kijowski, Rzewuski Woda Krakowski Hetman P. K. y Syn Jego Starosta Dolinski Poset Podolski z Domow własnych zabrani, w tych Czterech Obywatelach Senatorow

* widnieie tę mowę

Senatorow, Ministra y Posła Rzczpptta w czasie zgromadzonych na Seym Stanow poniosła gwałt, dotąd ieszcze nigdy niedoswiadczony. Gwałt tym cięższy do zniesienia, że od sprzymierzoney doznany Potęgi, Gwałt tym bardziey Serca Obywatelskie przerażaiący, że od tego Dworu na Oyczyznę Naszą wywarty, ktory był z nami sprzymierzony, y z Posiłkow swoich tyle nam razy Nayuroczysciey przyrzekał uszczęsliwienia, Gwałt na Ostatek w Oczach całego Seymu, w domu Ministra Status przy Obcey Potęgi Posła zgromadzaiącego Prawem Narodow Cywilną Obywatelow wolnością poświęconym wszech władztwa wolney y nikomu niepodległey Rzpptey Charakterem, Owoż skutki pogrozek Xcia Repnina nienaprzeciwionych Konfederatom, lecz na sprzymierzonych szczerze z Narodem wykonane (N.)

Jeżeli Xże

(N.) Jeżeli na Sprawiedliwe Narodu uzalenia odpowiedaią Nam, że porwanie Senatorow w Obecnosci Stanow zgromadzonych było wykonane za zezwoleniem Konfederacyi, albo iak niektorzy twierdzą, że na fundamencie podpisow JP. Brzostowskiego Marszałka Gnlgo Konfederacyi Litt. za coż tak wielkiey Wagi Ordynans niebył ogłoszony wydrukowany, y przez Xcia Radziwiłła iako Marszałka Glnego Konfederacyi podpisany, zkąd unieść należy, że albo był na JP. Brzostowskim wymuszony albo że się w cale nieznayduie, y że Poseł W. zażył tey Powagi do ostonienia swoiey gwałtownosci, Ale choćby był w Samey rzeczy wypadł ten Ordynans, to opoznienie wyiawienia onego, służące poniekąd do usprawiedliwienia krolow Xcia Repnina Posła. wydaie zawsze umysł rzeczywistych powierzchownych względow obrażony. Nadto ieszcze JmP. Brzostowski qua Marszałek Konfederacyi Litt. osobliwie w przytomności Xcia Radziwiłła Mar. Koronę bez wiadomości sprzymierzonych Stanow niemiał mocy Prywatney swoiey rozciągać Jurysdykcyi, a to ieszcze na Senatorow y Posła Koronnego.

Jezeli Xże Repnin sprawiedliwe miał zazalenie przeciwko tym wielkich Zasług y Kowazenia Obywatelom, zaliż się do Seymu Prawo y moc skarania maiącego udać niebyt powinien? a wszakże Konfederacya y Rzpltta Warszawska na Seymie Konwokacyi iakosmy wyzey widzieli nielączących się z nią Obywatelow y Woyskiem przez wyrok swoy saiągać kazała, iednych od Władzy do Urzędow ich przywiązaney odsądziła, drugich Konfiskacyą Dobr odsądzeniem ab Activitate y za Nieprzyiaciol Oyczyzny ſ: choć bezprawnie y niesłusznie:ſ uznała. Żaliż zazywać powinien byt mocy, niżeli ich przed Rzpltą oskarzyć y niżeli wyraznie sprawiedliwość mieć odmowioną. Ale cały ich występek, cała ich wina była gorliwość o Dobro publiczne y mężna szkodliwym Portá Projektom opponowania, wstawienie się za ich wolnością, tak przez Stany w Warszawie, iako przez Posłow Konfederacyi w Dworze Warszawskim, tyle kroć solennie acz bez skutecznie poczynane naydostatecznieyszym ich niewinności iest usprawiedliwieniem,

Ten iedyny gwałt rozrywał Seym, stać dłuzey bez zupełności reprezentacyą iego składaiących y bez wolności naradzenia się y zdania niemaiący ✕ iako obszerniey wyraza to zaniesiony ✱ widzieć manifest P. a iuż wyzey wspomniony Manifest, przez Jmć. Chreptowicza Posła Chreptowicza. Grodzieńskiego. Ale niebyt to ostatni wczasie Seymu Wielowładności y zuchwałości Xcia Repnina postępek y lubo wszystkiemi swoiemi gwałtownemi krokami niszczył wszystkie Narodowe Rady przecież sięgnął ieszcze powszechne Zgromadzenie

Seymem

Seymem przez nikogo nazwane, obrocił na zysk to powszechne zadziwienie y zalęknienie, ktore los tak zacnych Niewolnikow wmawiał w wszystkich y popierał nieprzerwanie absolutnych Proiektow swoich mimo tak liczne y ustawiczne Części Seym składaiących Protestacye, Na Sessyi ostatniey przed limitą Seymu 19. Pazdziernika, pierwszy raz Xże Radziwiłł Marszałek Generalny uraz y konfederacyi y Seymu pytał się Stanow zgromadzonych, Jezeli na Akt limity y Plenipotencyi zezwalaią, na co części tylko głosow z pozwoleniem odezwała się, napowtorne pytanie dwa, a napotrzecie ieden, inni zaś w Smutnym zachowali się milczeniu, ktore za powszechne udać smiano pozwolenie, nieuważaiąc, że to pochmurne słow zamilknienie, nieiuż wolney iednomyslnosci, ale u Nog okrucieństwa konaiącey wolnosci raczey było Obrazem.

Niepodobna wypisać tu sposobu dotąd ieszcze nigdy niesłychanego, ani widzianego mowienia y postępowania Xcia Repnina z Delegatami, w każdey zdarzaiącey się okolicznosci, obawiaiąc się sprawiedliwego sprzeciwienia się niesłusznym iego przedsięwzięciom, do przyięcia ktorych Obywatelow przyniewalał. Przymusił nayzwawszemi pogrozkami swemi kilku Obywatelow do dania na Siebie karty wwszetecznych okryslona wyrazeniach, ktore tu zwyrazonych iuż przyczyn słowo w słowo wypisać niewstydzemy się.

Daię ten Rewers na Siebie JO. Xciu Jmu Repninowi Pełnomocnemu Posłowi Nay: Jmperatorowy Rossyiskiey, iż żadney Konwersacyi

sprzeciwiaiącey się

sprzeciwiaiącey się Punktom y Proiektom, tegoż Xcia Jmci Repnina do Konstytucyi podanym, z osobami także Senatorami y Ministrami, iako też Posłami Polskiemi y Cudzoziemskiemi, z innemi oraz niebędącemi na Funkcyi, a przeciwnemi tymże Proiektom Obywatelami mieć niebędę; bez wiadomosci y pozwolenia JO Xcia Jmci Repnina żadnego Punktu z Instrukcyi Ziemi Halickiey promowować * nic niebędę w niczym woli JO Xcia Jmci Repnina nie sprzeciwię się, opisuiąc się pod karą rygorow, utraty Szlachectwa Fortuny y Życia, tudzież pod obowiązkami kary korporalney. Ledwie Potomnosć y Narody Obce wiarę dadzą, aby do tego Stopnia Jednowładztwo wyniesione bydź mogło, Uwagi nad tak extraordynaryinym postępkiem są prozne, Wierzyć niemożna, iżby Umysł ludzki był zdolnym do oczywistego postępowania tego przestępstwa, niewidziała ieszcze, ani uyrzy Europa podobney Negocyacyi, gdzie iedna Strona wiąże drugą, a to ieszcze drogą gwałtu, y przymusu, Ten iedynie wymierzonych Assekuracyi Rewers, rysować powinien w Oczach całey Europy wewnętrzny Xcia Repnina Charakter y w tymże czasie dowodzić słuszność skarg naszych; Ta iedynie okoliczność, dość zdolną iest do Oswiadczenia Dworu Rossyskiego, iżby się wyrzekł Traktatu, ktory tak

poważnego

* Ponieważ Xże Repnin zakazywał promowować bez wiadomości iego Punkta z Instrukcyi Ziemi Halickiey, iawna iest, że te z miałym Jego przedsięwzięciom, musiały bydź przeciwne, w wraz z nosi y twierdzenie Repnina w Pun: 6. odpowiedzi swoiey przyłożone, aby instrukcye miały zaś Confirmiter do Aktu wymuszonego Konfederacyi

powaznego niewart Imienia, jakoż w rzeczy samey iak nazwać Traktatem Akt taki w ktorym iednego woła Prawem, w ktorym ieden czyni, ktory przez nayswiętsze pogrozki ubespieczyt szczegulny z Exkluzyą drugich sobie przywileiy, wszystkie bez sprzeciwienia się czyiegokolwiek przepisowat Artykuły, a przeciez stanął ten pretendowany Traktat, przez ktory Delegaci czyli raczey Xże Repnin wyiurvat Prawa nasze, przepisat nowe, odmienił Rządu formę, a podaiąc Polskie Ustawy Cywilne y polityczne pod Moskiewską Gwarrancyą, w rzeczy samey poddał Rzpltą pod panowanie teyże Potencyi.

Ale przystąpmy iuż do dzieł Komissyi Prawodawczey nay pierwszy y prawie szczegulny iey cel był Traktat z Imperatorową Imcią, ktory zawierał w sobie Gwarrancyą, Prawa nasze y Formy rządow wewnętrzne, przed rostrząśnieniem wynikaiącego z niey dla Oyczyzny niebespieczeństwa, wczesnemu wprzod w Naturę Traktatow y Gwarrancyi, co do Traktatu, Traktat z dwoch zwykł się czynić powodow, albo dla przywrocenia iuż wzruszonego, czyli dla ugruntowania dopiero wzruszyć się maiącego między dwiema lub kilku Mocarstwy Pokoiu, albo dla wspolnego w handlach wypływaiącego pożytku. Wiadomo całey Europie, że Rzpltá z Moskwą na ow czas niebyła w woynie, że przed wymaganiem przez Dwor Petersburski na Polskie proszenia o Gwarrancyą y przywrocenia wolności Grekom Nie

unitom

Niecinitom y Dyssydentom, zadney niebyło do wzruszenia Poko-
iu pobudki, Dowiedziemy osobnym pismem, ze Dwor Moskiew-
ski z Prawa y opisania Traktatow między Polską a iego Pań-
stwem zasztych niemiał mocy domagania się przywrocenia
Dyssydentom utraconey przez Ustawy Oyczyste rownosci, Rzecz
iawna y z Opisu Traktatu oczywista, ze spolny handel, ani
Moskwę, ani Rzpplitą nieinteressował, zkądze Traktatu tak na-
gła y nieodbita wynikneła potrzeba, Niemogła Moskwa bez w-
zruszenia na Siebie Sąsiadow Naszych pilnie dla własney cało-
sci Wolnosci naszych otwarcie podbic Rzpplitę Polską, trzeba by-
ło do poddania iey swemu panowaniu subtelnych a pozorem
przyiazni Sąsiedzkiey pokrytych dla Usprawiedliwienia się całey
Europie użyć Sposobow, trzeba było iakożkolwiek w Narodzie Kon-
federacyą związać, Poselstwo uroczyste z proszeniem o Gwar-
rancyą odebrać, y swoiey sile, a Słabosci Narodu ufaiąc, iaki
taki skoiarzyć Traktat, dla podciągnienia pod Niego Gwarran-
cyi wszystkich ogolnie Praw naszych. Narody według Prawa
Natury między sobą będąc rowne, y wzaiemnie sobie niepodległe
niemogąc nic mieć iedno nad drugiego, chyba tyle, ile moc Trakta-
tow dozwala, Zaden niedał Prawa Moskwie protegować Dyssy-
dentow w Polszcze, wspierała się Moskwa, acz nadciągnionym Spo-
sobem na Traktacie Oliwskim, ale zaliz nieiest dosyć iawno, ze
Traktat, w ktory ta Potencya niewchodziła, ani sposobem strony
godzącey się, ani sposobem Strony gwarrantuiącey, za Zaden

Pretext.

Pretext iey służyć niemoże. Oświadcza się wyraznie Moskwa że iest do tego autoryzowaną przez Traktat Moskiewski 1686. lecz pierwsza Traktat ten nieczyni wzmianki o Dyssydentach mowiąc szczegulnie o Grekach Niunitach, powtore Traktat ten niezbespiecza wolności Duchowna, więc Moskwa niemogła się domagać, iżby Grecy byli przypuszczeni do Urzędow Cywilnych Potrzecie Traktat ten nigdy nie był ratyfikowany przez Rzplta, przeto niemoże iey w niczym obowiązywać, Poczwarte Grecy nieznay dowali się w przeyrzanym przez ten Traktat przypadku, więc Moskwa niemogłasię do niego odwoływać „Dla dowodu Naszego wniesienia, przytaczamy słowa tegoż" Traktatu Ar: 9. Vol. 5. na karcie 33. Krol Pol ski uciskać Nie będzie ani pozwoli, Osób Religiy Greckiey, nie będzie ich przymuszał do Religiy Katolickiey Rzymskiey, ale zachować według wolności Praw ich Kościoła, wszakże Polska nieuciskała Grekow, — Nieprzymuszała do odmienienia Religiy, iako o niey sama Moskwa wy mawiać to waży się, Jezeli które Cerkwie złączyły się z Kościołem Rzym skim, uczyniły to Dobrowolnie, To złączenie stało się przed Rokiem 1710. wspomniałaż co otym Moskwa gdy prosiła tego roku o Approbatę Traktatu, Zachowała aż sama Podobne zswoiey strony obowiązki, Car Piotr Pierwszy przyrzekł wtymże Traktacie, że we wszystkich Państwach swoich, osobliwie w Kraiu od Polski odpadłym, żadnego gwałtu Katolikom czynić nie będzie, ani przymuszać do przyięcia inney Religiy owszem ze w wyznaniu swoim wszelką można wolność, mieć będą, ani doznaią wich dobrach żadney przykrkody lub szkody.

Jest niezupełne

Zete niezupełne obowiązki ztąd widać, albowiem żadnego w Państwie ich niewidać Katolika, Jakim więc Prawem odwoływać się może do Traktatu, ktora sama tak oczywiście zdradziła,

Co do Gwarrancyi, weyrzymy teraz w Naturę Gwarrancyi ktora co dotrazniey szego przypadku ani w prawie Natury, ani w zdaniu Politykow prawdziwego nieznayduie dla Siebie wzytku mazenia y przykładu nawet w całey Historyi, gdyż tym sposobem nic innego tylko directum oznacza Dominium. Gwarancya bowiem używana bywa do wspolnego ubespieczenia Mocarstw Traktat między sobą zawieraiących, y z istoty samey iest tylko z dwoch albo więcey stron, bądź o Pokoy, bądź o Pospolyd bądź o handel czyniony warunek, lub poręka trzeciego zobopolnie dla ugruntowania Dzieła y wzaiemnego sobie dotrzymania wezwanego Mocarstwa, Strona zaś iedna o iakąkolwiek rzecz sprzeczce, sporowi czyli żądaniu podległa, sama sobie poręką y warunkiem bydź niemoże, boby się tym samym Natura Gwarancyi zniosła, przeto od wybranego iednomyślnie y polubownie przez Strony Pośrednika cała iey moc zawisła.

I tak pominowszy inne Nasze sprzymierzenia y Sojusze nay wyraźniey szym przykładem stanie się Traktat Oliwski do ktorego od Cesarza Jmci Chrześciańskiego, Elektora Brandeburskiego y Xięztwa z iedney, a korony Szwedzkiey z drugiey strony czyniącemi, Krol Jmć Francuski, wezwany był zobopolnie za pośrednika y Gwaranta.

Był Piotr Wielki Posrednikiem Traktatu 1717. między WP. Augustem wtorym a Naszą Rzpplitą, przecież niebył Gwarrantem, lubo Dwor Petersburski według potrzeby zdarzonych okoliczności czynił się raz Gwarrantem, drugi raz Posrednikiem Dziwować by się Nam wprawdzie nienależało smiałym Dworu tego przedsięwzięciom, kiedy dla przywiedzenia do skutku zamysłow swoich garnął się nawet na Traktat za posrednictwem Wielkiego Prawodawcy swego; Ustanowiony Traktat przynaymniey Polszcze pamiętny, iż w nim Władzę Hetmanow opisano y utwierdzono, Radę Senatu ograniczono, y iak daleko tollerancya Dyssydentow ma się rozciągać dostatecznie okryslono. Artykuł Czwarty tego Traktatu nietylko zabrania * Dyssydentom nowych budowania zborow, odwoływaiąc się wtey mierze do Konfederacyi w Roku 1632. 1648. 1668 y 1674. ale ieszcze przykazuie aby wszystkie Zbory od Roku 1614. wybudowane zniesione zostały jakaż więc ich może bydź domagania się prawności Obywatelskich y Uczesnictwa mocy Prawodawczey kiedy sprawowanie obrządkow ich Duchownych, tak iest scisnione. A niesłuszność domagania

się przez nich

---

* Zaczowszy od słow co do Gwarrancyi weyrzeymy teraz, aż do Artykułu. 2do Rozeznawanie Polskie daleko differt od Francuskiego, ale zewsłocie na iedno wychodzi filum argumentowania w polskim przerywać niechciałem zostawiłem iak iest wszak y tam wolno będzie poprawić.

się przez nich zupełney z Nami rownosci, co do Swobod Obywa
telskich y Uczesnictwa Mocy Prawodawczey, dostateczniey w
Pismie przyłączonym dowiedziemy Dwor Petersburski we wszy
stkich Deklaracyach swoich, zdaie się przywłaszczać sobie
Prawo mieszania się w Rządy Nasze na fundamencie, iż z
żadną Potencyą tak scisle iak z Naszą Rzpptą interessom w
spolney całosci nieiest związany, Roztrząsniemy krotko Na
turę tego Prawa z Traktatu nayprzod Oliwskiego, w ktory ze
Moskwa żadnym kształtem niewchodziła, naymniey dla Nas
niewynika Obowiązek, ieżeli gruntuie się na Traktacie Mo-
skiewskim Roku 1686. iuzesmy wyżey widzieli, iż ten Traktat
przyięty był przez Rzpptą w Roku 1710. pod Kondycyą przy
wrocenia Nam Inflant, niechże to dopełni Dwor Petersburski a
my żadnemu stwierdzeniu onego iakimkolwiek kształtem
iuż zaszłemu niesprzeciwilibysię. Ale musiał to poznać tenże
Dwor, iż niepełnienie tak walney Kondycyi znosiły wszelką
przyięcia onego ważnosć, kiedy w pienoszym Artykule mnie-
manego Traktatu Warszawskiego 1768. niezaniedbał odnowić
go Dwor Petersburski temi słowy, Potwierdzaią iak nayuroczy-
stszym sposobem stały y wieczysty Pokoy nieprzerwaną szcze-
rą Przyiazn, sciste porozumienie się y dobre Sąsiedztwo, inter
respectivos Status Possessyami y własnosciami według formal-
nego opisu Traktatu Moskiewskiego w Roku 1686. między

obiema

obiema Nayiasnieyszemi Potencyami zawartego, ktorego Tenor, moc, wazność y obowiązki reassumuią się per expressum et formaliter przez ten nowy Traktat we wszystkim ich okryslenia, iak gdyby ten tu wspomniony dawny Roku 1686. Traktat był ninieyszy słowo w słowo inserowany. Lecz iak pienosze przyięcie przez Konfederacyą Sandomirską w Roku 1710. przy nie dopełnionych warunkach, tak y teraznieysze siłą y gwałtem w Narodzie wymuszone rownie zadney niemaią wagi. Ale daymy to, ze ten Traktat ma swoią ważność, ktorą Dwor Peterburski utrzymowac usiłuie niestwierdzi przeto przywłaszczonego sobie iedynie siłą Prawa mieszania się do wewnętrznego Rządu Naszego, y owszem Artykułem 24. * wyraznie * nim ostrzeżono temi słowy, Zakazą wzaiem Wielcy Hospodarowie, Carowie, y Wielcy Kniaziowie Rossyiscy iawnych a nietaiemnych Nieprzyiacioł, ktorzyby byli Wielkiemu Adrastwu JK. Wieliczestwa y wszystkiey Koronie Polskiey y W. X. Litt. do wspołkowania przyimowac, ani pomocy im Skarbem y ludźmi, ani Okazyi przyimowac do Niedruzby y do Woyny, sami z Sobą, ani przez Subordynowane Osoby dawac, y tego czynic niemaią. Wszystkie od bezkrolewia począwszy Dworu Moskiewskiego z Rzpptą dotąd nieprzerwane obchodzenia się oczywiscie wydaią tego Traktatu o gwałcenie, Tyle mamy z poprzednieyszych z innemi Mocarstwy Traktatow, iako to z Francyą, z Cesarzem, z Krolem Pruskim, Szwecyą y Portą Ottomańską, a przecież za

v. fol. 60. * articulo 24.

dna

zadna ztych Potencya, ani przywłaszcza sobie Prawa mieszania się w Rząd Nasz wewnętrzny (g.) ale Obroimy się y do Traktatow z Moskwą."

To pewna na Traktacie 1717. na posrednictwie Piotra W. gruntuie Moskwa prawność swoią wdawania się w Polskie interessa Rzpptta wchodząc na Ow czas w zaspokoienie się z Własnym Krolem swoim Augustem II. przez Szwecyą od Tronu oddalonym, traktowała znim pod posrednictwem Cara Wielkiego Moskiewskiego, od tego momentu Jego Następcy, wzieli przed się postanowienia u Nas przemocy swoiey nad rządem Rzpptey mieszać się nayprzod w Elekcyą Krolow Naszych poczeli, po tym udawać się do fundowania Trybunatow, wspierania zuchwałych Obywatelow, na Ostatek robienia u nas Konfederacyi, znoszenia Praw dawnych, nowych a uciązliwych na Narod wkładania do Gwarrancyi przyięcia zniewolenia, a wreszcie zupełnie Nas pod swoie podbić Wszechwładztwo odważyli się, Ale kiedy Artykuł tego Traktatu do Dyssydentow sciągaiący się iest uchylony.

(g.) Należy tu podobno przypomnieć sobie, że pierwszy Traktat Rzeczypptey Naszey od Czasu prawdziwey iey Wolności y pierwszego Prawie wolnie Obranego Henryka Walezyusza uczyniony był w Roku 1573. z Krolem Francuskim Karolem dziewiątym pod ktorego Imieniem pierwsze Pacta Conventa z Bratem iego Krolem Polskim Rzpptta spisała, gdzie z Francyą Soiusz wieczny zawarta, ktorym Obowiązały się wspolnie Obydwa Państwa offensive ai deffensive w Zołnierzu."

iest uchylony, to cały Traktat zniesiony, Prawo Pośrednictwa zniesione, a zatym wszystkie upadły pozorne wdawania się na dalszy czas Dworu tego w Rząd nasz pobudki. Sądzilibyśmy się szczęśliwemi, gdybyśmy przynaymniey teraz z pod tak niebespiecznego iednowładztwa na zawsze wydźwignąć się mogli.

Wnidźmy teraz w rostrząsnienie waznieyszych Artykułow nowey Legislacyi przez Xcia Repnina sporządzoney,

Artykuł pierwszy ogolnie y obszernie odnawia Traktat Moskiewski 1686. przez ktory Jan Sobieski znaczne Prowincye bez potomnie ustąpił Carowi y ktory iako się rzekło nigdy niebył ratyfikowany, aż pod Kondycyą posledniego Narewskiego y przywrocenia Jnflant, lecz gdy o tym obszerniey mowiliśmy, tu tylko rzeczemy, że Moskwa odmawiaiąc Traktat Moskiewski bez wspomienia Narewskiego ubespieczała sobie Possessyą wydartych tak znacznych w Polszcze Prowincyi, uwolnić się chcąc z Obowiązkow, ktore na siebie włożyła wypłacić wszystko co winna była, acz nic niedawszy, Zkąd wniść łatwo, że wydarcie mocą wyswiadcza in existentiam Prawa.

Niebez słuszney przyczyny Obywatele na drugi tego Traktatu Artykuł narzekaią, oboiętno iego okryslenia roznemu tłumaczeniu podpadaiące, mogłyby czasem pogrążyć Rzpplitą w nieszczęscia, ktorych albo nieprzewidziano, albo zastanowienia się nad niemi zabroniono, Racya wzaiemna Państwo obydwoch

ich Possessyi

ich Possessyi y Granic aktualnych * w Europie czyli nieiawnie offensive ac deffensive Przymierza własność. Przymierze dla Nas Niebespieczne Nayprzod /: iawnie obaczemy :/ ze Rzpptta odbiera na zawsze moc * z miękczenia lub onego odmienienia, nawet co do Rządu wewnętrznego, a zatym odbiera nam wolność rozważania przypadkow wyniknąć mogących z Obowiązkow tego Traktatu, przymierze niebespieczne, albowiem będzie zawsze w mocy Dworu, ktory Nas siłą do zawarcia onegoż przynie wolit, mieszać nas według swego celu swoiey potrzeby, swego zysku y naywiększą szkodą naszą do własnych iego z kim kolwiek zatargow, niebespieczne na ostatek poniewaz nas przy nagla do uchybienia poprzednieyszym y daleko waznieyszym Soiuszom z innemi Mocarstwy, od ktorych nawet wszelką Nam Nadzieię posiłkow odeymuie, A do tego zważmy, iakie są tego Artykułu wyrazenia, zeby wzaiemną swą przyiaźń y wzaiemne swe wygody ugruntować na nieodmiennych fundamentach, to iest narownym Państw y systematycznym interessie oboyga Nay: wspołtraktuiących Stron zgodzili się oni gwarrantować ieden drugiemu całość y zachowanie aktualnych ich w Europie Possessyi ziem etc:

* Pomnieć tu należy iż Granice nasze z Moskwą nie są ieszcze dostatecznie z wielu miar ustanowione mur niemiestanne w nich Moskwy udzierania się iuż na kilka naście mil Kraju od niedawnego czasu odebranie.

---

* W Zołnierzu iako y w Pieniądzach dawać posiłki od Francyi przyrzeczone te były Rzpptey przeciwko każdemu na Possessyą iey targaiącemu się, a mianowicie Xciu Moskiewskiemu. Hoc loco videant Articuli Pactorum Conventor. Vol. 2. Fol. 859.

Ziem etc. Brzno stuchac by iasnego y wyraznego wtych sto-
wach obowiązku zrozumiei niemozna, co znaczy wzaiemna
przyiazń, wzaiemne wygody, Interess Systematyczny niemoze
bydz wzaiemnym, albowiem sądząc zteraznieyszego Stanu na
szego, naywięcey nam należy natym, abysmy Nasz interess od
Moskiewskiego oddzielili, niemoze bydź rownym, zwazaiąc
przywłaszczone Moskwy nad nami panowanie, a Jey interess iest
szukai zachowania tey przemocy, naszym zaś zpod iey wybić
się, przeto interess nasz y Moskwy ust cale ieden drugiemu prze-
ciwny, Rownie interess Systematyczny Obuyga Państwo podobnym
sobie bydź niemoze, albowiem iezeli mieszania się w interessa
nasze, ust Moskwy utozeniem, zupełna wolnosć y niepodleganie
usilnosciąc y przedsiewzięciem naszym koniecznie bydź powinny.
A zatym niemoze bydź między temi dwiema Państwami ieden
interess rowny systematyczny, ktoryby wspolnie uznat zyski.
Ten więc Artykut wykracza y przeciwko Naturze obowiązkow
ktorym nas oddawać zdaie się, y przez obcigłne wyrazenia swo-
ie, w naygłowniey szym iest błędem, w Traktatach; ktore za
przepisaniem Narod Prawa wszystkim służyć powinny, y kto-
rych iasność w wyrazeniu naypierwszą powinna bydź własnością
Przykłady w Historyi znayduiące się, y nad to Dowodzą otakie nie-
szczęścia przyprawiły rozne Państwa, obcigłne Traktatow wyrazy y
iak wielu ktorych woien albo rzetelną przyczyną, albo tylko
wymyślonym byto pozorem, podobnemu bysmy y my podpadli
niebezpieczeństwu.

niebespieczeństwu, bylibyśmy kiedykolwiek przymuszeni do wykonywania Obowiązkow Gwarrancyi, podług upodobanego a sitz. pomocy w mawiaiącego w nas iey tłumaczenia. Wanie to pewna Artykuł szosty, że wszystkie Obowiązki teraznieyszego ich Traktatu, y wszystko co tylko w nim iest postanowiono, niepowinno czynić naymnieyszego Uszczerbku mocy y tenorowi innych ich Traktatow y z obowiązkow z innemi Potencyami, ale iak pogodzić te tak ogólne wyiątzenia z Obowiązkami ścisłemi wzaiemnego y Systematycznego Polski z Moskwą interessu, z wzaiemnemi Państw obydwoch wygodami. Interess Dworu Petersburskiego wymaga, abyśmy z nim nowym y ściśleyszym nad inne Potencye związali się węzłem. Nieiest że to tym samym dawnieysze Nasze z Portą Ottomańską zerwać związki? Gwarrantuiąc Moskwie Possessye iey y Granice aktualne, nieiest że to powstać iawnie na przeciw Porcie Ottomańskiey w przypadku wydaney Moskwie przez nią Woyny, oprocz, że ten związek bytby Porcie urazaiący, a całe myśli Rzpltey przeciwny, nasz własny interess, nasze bespieczeństwo, wszelka zyskow naszych Nadzieia w starym utrzymywać nas powinny umysle, nienaruszenia w naymnieyszey okoliczności tak ścisłe, tak świątobliwie przez Turkow nam dotrzymanego Traktatu, ktory ze wszech miar dla Narodu, tak w do iego niepodległości, iako też w do swobod wewnętrznych iest użyteczny, y ktorego nam tak iawne taż Potencya data dowody, lecz w czasie Woyny Porty z Moskwą

zaliz ta niezażytaby na swoy pożytek rownosci interessu iednostay-
nosci Sistematis, izby przezto wciągneta nas w Woynę. Zaliz to
co o Kartowickim mowiemy do wszystkich innych niesciąga się
Traktatow, nieograniczony wyraz rownosci interessu in sistemate
zadney niecierpi excepcyi. Toz samo iest, izby była nam moskwa rze-
kła. Przykazuie wam abyście wszystkich moich Nieprzyiacioł
byli Nieprzyiaciołami. Niezaniedbały by pewnie tych swoich abso-
lutnych rozkazow w Woynie ninieyszey, gdybysmy nieszczęsciem
naszym ten szkodliwy byli przyieli Traktat, ktorego Artykuł wia-
ry nieuchronnych nieszczęść będąc zrzodłem, prędzey lub pozniey
Upadek Rzpptłey przyspieszyłby.
W Artykule trzecim pozwalaią Grekom Nieunitom y Dyssydentom
Wolnosć zupełną exercitij Religionis y pozwoleniem ich wszystkich
Praw y Prerogatyw tak Duchownych iako y Swieckich wszystkim
innym Obywatelom y Mieszkancom ostrzezonych, To pozwolenie
mienia Prawem Kardynalnym fundamentalnym y wieczystym
obiasniaią to wszystko przez Akt osobny, ktoremu tęz samę moc y
Władzę zadaią, iak gdyby w Traktat słowo w słowo był wciągnio-
ny. W Roztrząsnieniu Obowiązku Artykułu drugiego wi-
dzielismy wynikaiące z Traktatu deffensive ac offensive dla
Rzpptłey niebespieczeństwa, lecz większym ieszcze poddał nayro-
czystsze Prawa Nasze Artykuły Czwarty, ktory mowi wyraznie.
Forma Rządu Rzpptłey Polskiey y Wolnosć Wolnych iey Oby-
watelow, wyciąga dla potomnych czasow wyraznieyszego y

w niczym

w niczym nieporuszonego postanowienia, zeby nowe przypad-
ki niemogły na potym wprowadzać nowe odmiany, ktore upo-
spolitym Rządzie niepowinny nigdy sciągać się do samey fun-
damentalney Konstytucyi. Niemozna tu takze wiedzieć o
iakich nowych przypadkach, mowi Traktat, ktoreby napo-
tym mogły poprowadzić odmiany nowe, ale minimy sło-
wa do treści przystąpmy; Forma nieporuszona Rządu
iest rzecz nigdy ieszcze niewidzialna, y tylko co w umyśle
utworzona, iezeli rządu niema na Swiecie, ktory by iakiey
niepodpadał odmianie wynikniony z rozniących się, albo
Interessow, albo przynalezytosci, albo z powodow dla przewi-
dzenia trudnych, iakimze prawem chciano w Polszcze For-
mę Rządow nigdy nieporuszoną ustanowić, y wymagać,
aby Potomkowie Nasi utrzymywać ią byli scisle obowiązani.
tym bardziey ieszcze Potencya z Nami granicząca, czyli mo
ze gwarrantować nam zawsze iey trwałość rzecz zdaie się
niepodobna, przecież ią Dwor Moskiewski przywiodł do sku-
tku Aktem osobnym, o ktorey nizey mowić będziemy, a ktory
tu wyraziney temi słowy stwierdzony słowy. Ten osobny Akt pod
Gwarrancyą teraznieyszego Traktatu, powinien wraz ze
wszystkim tym co iest naturalnieyszym postanowiono Sey-
mie mieć wszelką tę moc, ważność y obowiązek, iak gdy-
by on ze wszystkim Seymowym ustanowieniem, wcu-
stkim ich okresleniu y słowo w słowo w ten Traktat

być.

był inserowany. Nieiest zeto na zawsze skrępować nam ręce y zupełną wyzwolenia się oddać Nadzieię, Nieiestzeto gwarrantować za naruszenie Swobod Naszych y wieczne nasze poddaństwo, Nieiest zeto uznaney za prawną na wieczne czasy tak mocnego Sąsiada przemocy nayuroczystszą przycisnąć Pieczęć, lecz niedosyć natym, dzielą Rząd nasz na dwie części, pierwsza zawiera w sobie Prawa kardynalne, ktore ani zmiękczone, ani odmienione, ani odrzucone bydź niemaią. I tak niech będzie naygodnieysza na odmienienie ich Rzpp̄tta, niech naywiększa z ich statosci urosnie nieprzyzwoitość, niech naynagleysza przycisnie potrzeba do postanowienia nowych Praw az pozytkem Narodu y czasem zgadzaiących się Rzpp̄tta względem tych wszystkich okolicznosci, w zupełnym zachowac się bezczynieniu iest osądzona.

W drugiey części zamykaią się Materiæ Status, ktore tylko unanimitate na Seymach wolnych decydowane bydź powinny. Te Materiæ Status wyzey wyrazone /: przydaie Traktat :/ pod zadnym pretextem y tłomaczeniem wzadnym czasie, ani od nikogo sub pluralitatem podciągane bydź niemogą, ale na wolnych Seymach unanimitate decydowane bydź powinny, a zatym oppozycya zawsze kierowana będzie, przez ten Dwor, ktory znaydzie swoy zysk wdawania się w Rząd Nasz wewnętrzny opewnie nieinny, iak Dwor Moskiewski.

a choiby

A choćby naypożytecznieysza dla Rzpptey forma Rządu pod przywłaszczoną tak oczywiscie Powagą gwarrantowana była ta nadzieia bliskiego lub oddalonego pożytku, nieprzydałaby była nigdy prawnosci w podbiciu wolnego Narodu.

Akt osobny ustanawiaiący Rząd nasz na wieczne czasy ukazuie, że nietylko Nas podbito, ale też że nas ze wszystkich dzwigania się obnażono srodkow, koniec tego Artykułu gdzie Moskwa wszystkie Seymu tego gwarrantuie Ustawy, dowodzi że ten Dwor poddał swemu dozorowi naymnieysze wewnętrznego rozrządzenia okolicznosci, ktore w trzeciey zawarte są części pod imieniem Materyi Ekonomicznych,

Idzie więc zatym że ywtych żadney bez pozwolenia Moskiewskiego Dworu czynić by niemożna odmiany.

Artykuł 5. Traktatu Gwarancyi, stwierdza całe dzieło, tey Gwarrancyi sciągaiącey się, nietylko do Naszey Konstytucyi y formy rządu ale ieszcze do swobod Praw y Wolnosci, łatwo z tego rozciągnienia wynikaiące poznać Niebespieczeństwo, albowiem rownie wewnętrzne rozrządzenie uroczystosci prawnych postępkow dostoynosci Nasze, bespieczeństwo Dworu y Osob naszych, wszystko to pod tę Gwarrancyą podciągnąć można. Artykuł 5. Traktatu Gwarranc:

Artykułem dziewiątym dla dostatecznieyszego ieszcze okazałą prawnoscią oczow omamienia, wyznaczaią we dwa Miesiące czas wymienienia ratyfikacyi Dzieła, przez moc otwartą y Traktat Gwarrancyi Artykuł 9.

pogrozki

pogrozki celem statecznym podbiia Nas ustanowionego.

Pierwszy akt osobny tego Traktatu sciągaiący się do Dyssydentow y Grekow Nieunitow, takze iest we wszystkich Artykułach swoich przez Dwor Moskiewski gwarrantowany, Tą Potencyą stanowiąc u Nas Tollerancyą y porownywaiąc Religie w Polszcze nadała Dyssydentom Luterskiego y Kalwinskiego wyznania y Grekom Nieunitom, takie Prawa, takie dostoynosci, ktoremi się nawet w Rzpp̄tey Wiara Rzymska Katolicka niezaszczyca, niebezfundamentu więc Narod przeciwko ponizeniu Wiary Panuiącey y przeciwko dozwolonym Swobodom Sekt mnieyszą przez Prawa nasze u Nas Konsyderacyą maiących, ktore ledwie nawet potaiemnego, nawet w domach własnych odprawowania swych Obrządkow dopominać się mogą. Zadnego niemieli Prawa nie tylko domagać się rownosci z Wiarą Panuiącą, ale y chcieć gwałtem otrzymać Tollerancyą szczegulnie co do Duchownych Obrządkow, ani Dwor Moskiewski z Swey strony, ani zadna Potęga z mocy iakieyozkolwiek Traktatu wdawania się do Nas za Niemi y wspierania ich zadnego niemaią Prawa.

Pierwszy akt osobny sciągaiący się do Dyssydentow Grekow Nieunitow.

Niebędziemy rozwazać tu wszystkich Artykułow porownywaiących te odmienne wyznania z wiarą Naszą panuiącą gdyż mniey to iest potrzebne, a nadto by Nas daleko zaprowadziło, Rozstrząsniemy szczegulnie wprowadzone, a Wierze S. Katolickiey

Dowiedziemy to iawnie w przyłączonym tu Pismie Pod Tytułem Odpowiedz na wykład Praw Dyssydenckich

Katolickiey uwłaczaiące nowości, dla Usprawiedliwienia skarg y użaleń naszych, ktore spodziewamy się /: iz odtąd niezawrzask Fanatykow, ale za słuszne Narzekania gorliwych Obywatelow brane będą, znosząc na zawsze Prawa Jagiellońskie przeciwko Heretykom stanowione y Dekret Janusza Xcia Mazowieckie go przeciwko wchodzącym do Polski nowym Sektom pod uda tnym pozorem, ze Grecy Nieunici przed tym ieszcze swobod tak Duchownych iako y doczesnych uzywali, y ze Dekreta Xcia Janusza do wyznania teraznieyszego Dyssydentow sciągać się niemoze, zadnego Warunku, zadney tamy, nowym łatwo wnisć mogącym do Polski Heretykom, pod zasłoną nieogra niczonych Tollerancyi tak Duchowney, iako y doczesney pozy tkow niezatożono. Lecz to ieszcze niewszystko uchylaiąc Statut Wła dysława Jagiełły wypadły w Wieluniu w Roku 1424. Zaruszono gront Pier wiastkowego Rzczy Pltey założenia, zniszczono dostoienstwa Religiy Rzymskiey Katolickiey, ponieważ zadnego procz tego Statutu niemamy Prawa, ktoreby tak Uroczyście Wiarę Naszą grontowało, albowiem wyra znie ten statut nakazuie, aby iedna w Polszcze była wiara Rzymska Katolicka y aby wszystcy heretycy, nie tylko od swobod Oyczystych odłącze ni byli, ale nawet z Krolestwa wygnani * Jezeli więc Xiąże Repnin tak wielkiey wagi smiał znieść Ustawy, coż w dalszym czasie moze bydź trwa łego, coswiętego, cozgwałceniu niepodległego „ Dyssydenci nadak oczewiste odpowiadaiąc Nam Prawa, zetę stoią się do Heretykow owego czasu bę

* Obaczyć odpowiedz nawykład dyssydentow Praw.

dących

dących, gdy ich sekta była ieszcze niewiadoma, ale pozwolmy, że dyssydenci są innego gatunku heretykami, ale że Niemi wcale nie są. Czyliż sami Naszego w tym mniemania nieusprawiedliwiaią, czyliż sami nie czuią się bydź pod tym nazwiskiem zawartymi, kiedy tak przyłożyli usiłowania, na uchylenie Mocą Moskiewską Statu, przeciwko wszystkim tak dawnieyszym iako y przyszłym Heretykom wypadłego. Czyliż można było znaleść oczewiste a nasze dowody wspieraiące własnego ich Mniemania przeciwności. Tęż samę Niebespieczeństwa spływaią z zniesienia Statutu Xcia Janusza zakładaiącego, Jak nayuroczyściey w nim stanowi, aby Wiara Katolicka z wyłączeniem wszelkich innych Sekt była w Panstwach iego panuiąca, w czasie Jnkorporacyi Xięstwa Mazowieckiego do Ciała Rzeczy Pospolitey, Dekret ten był przyięty y w dalszym czasie wielą Prawami Utwierdzony, Niszczyć go teraz Aktem Jednowładnym Xięcia Repnina, iest to potargać wszystkie Nayuroczystsze Rzpltey obowiązki, iest to sprzeciwić się y wcale znieść Pośrednictwo Piotra Wielkiego, ktory Artykułem Czwartym swego Traktatu z Rzą Pospltą stwierdza wszystkie Prawa, przeciwko Tollerancyi a Katolikow stanowione y odnawia wszystkie Artykuły Przywilejów Xięstwa Mazowieckiego Na tym dekrecie, albo Statucyą Xcia Janusza ugrontowanych.

Pozwolono Dyssydentom oboyga wyznania dla utrzymania Potrzebnego w duchowienstwo Jch porządku zgromadzenia tak częstego, iak się Jm zdawać będzie, Nietylko Konsystorzow ale nawet y kongregacyi Synodalnych, bez żadney od nikogo przeszkody. Pozwolenie ktorym słusznie Wiara Katolicka

sznie Wiara Katolicka u nas panuiąca niezaszczyca się, y ktorego bez wyraznego Krolowi opowiedzenia się uczyć niemoze, Latwo to zrozumiec, iz w kazdym Państwie potaiemne Rady zabronione bydź powinny. Jezeli się Rady ze wszechwładztwa, albo mieysce iego zastępuiący onych dozwoli, trzeba przynaymniey, aby zramienia swoiego wyznaczył Kommissarza, ktoryby był tay Rady świadkem. Bozor interessu Religii niejest dostateczny do cierpienia Synodu, żadney władzy w całym Państwie niepodległego. Porownywaiąc Duchowieństwo Grekow Nieunitow y Bredykantow Dyssydenckich z Duchowieństwem Naszym Katolickim y uwalniaiąc ich od wszystkich podatkow kontrybucyi y nakładow krayowych, nie pomyslono podobno, ze za dozwoleniem Nayuyższey władzy y Głowy Kościoła Rzymskiego, mozemy żądać od naszego Duchowieństwa kiedykolwiek iakiegoż wsparcia. Ale ze iuż odtąd niepodobna nam będzie w naywiększey potrzebie, utworzyć choćby naymnieyszy podatek na Duchowieństwo Nieunickie y na Bredykantow Dyssydenckich, to rzecz niezbita, kiedy ich prawa, ich wolności są przez Moskwę gwarrantowane y że łatwiey nam otrzymać wszystko ode Dworu Rzymskiego, niżeli cokolwiek od Petersburskiego stanowiąc w Polszcze rowność Wiar odmiennych, trzeba było przynaymniey, aby był kray z kąd iaki odniosł pożytek. Zaiąc Dyssydentow y Grekow Nieunitow natakim u nas postawiwszi stopniu, naiakim w Państwach nawet, gdzie ich uznania są panuiące nieznayduią się.

Chcą uyiąć

Chcąc wyiąć Dyssydentow y Grekow Niemitow zpod Władzy Trybunatow Naszych w Sprawach Wiary, Ustanowiono Judicium mistum z Osmiu Katolikow Swieckich y zrowney liczby Grekow Niemitow y Dyssydentow, za Nominacyą Krola złozone, przydaiąc Biskupa Białoruskiego Niemickiego, ktory w Miesiącach należącey Rezydencyi Grekom Niemitom, nieodmiennie ma zawsze prezydować, Bynaymniey wtym Ustanowieniu rownosci niezachowano, Nasze Duchowieństwo przez Swieckich, a Niemieckie prze Głowę swoią Duchowną nigdy odtego Trybunału nieoddalaiącą się, y przez kilka miesięcy do Roku prezyduiącą sądzone będą. Toż samo y Dyssydenci znaydą sposob mieszania się wtym Trybunale. Osob swych konsystorzow, ktore wraz y Sędziami y Stroną zawsze będą, inny ieszcze dotąd wynika zysk dla Dyssydentow y Grekow Niemitow, będą mieli zawsze wtym Sądzie Dziewiąciu swoich Sendziow, a my tylko osmiu, więc zawsze większość zdań będzie za niemi. A cóż mowić otym, że tenże Biskup Grecki Nominacyi będąc Moskiewskiey, a przeto Dworu tego Poddanym z iakiego Pretextu, lub Prerogatywy Sądem Naszym Nadwornym prezydować smieć może, Zachowana przynaymniey Przytomność, azeby Biskup Religij panuiącey przeto Rzpptey Senator, sprawiał się w Sądzie Greckiego Biskupa, zadnego Charakteru w Stanach Rzpptey naszey niemaiącego.

Pozwalaią Dyssydentom y Grekom Niemitom nietylko utrzymywać y reperować ich Zbory y Cerkwie, ale nawet y nowe

wystawiać

wystawiać, iako też Szkoły y Szpitale y inne należące do ich wyznania budowle, Prawo ktorego w Polszcze sami niemaią Katolicy, albowiem żadnych im niewolno nowych czynić fundacyi, ate ktoreby przez Stany na Seymie zgromadzone approbowane niebyły, żadney nie powinny wa znosci mieć. Ten warunek mieysca niema dla Dyssydentow y Grekow, Nieunitów. Traktat im wszelkich dozwala fundacyi, owoż nowe ich nad Katolików wyniesienie, z ktorego sądzić łatwo, iak daleko panuiąca Reli gia iest znieważona y uciśniona, aztąd wnieść dość czy słusznie fanaty cznemi zowią Usiłowania Nasze szczegulnym celem odzyskania iey Praw y Prerogatyw odważone.

Niedosyć było Dyssydentom y Grekom Nieunitom na pozytkach Duchow nych tak rozległe otrzymanych, Traktat czyni ich sposobnymi otrzymania wszystkich Urzendow Ziemskich Koronnych y WW. XX. Litt. Starostw Grodo wych posiadania, dostoynosci Senatorskich y Ministrowskich, daie im Prawo dostąpienia Funkcyi Deputackich y Poselskich, znosi y niszczy wszystkie Prawa przeciwko Szlachcie Dyssydentom tylekroć wypadłe, oddalaiące ich wyraznie od Prawodawstwa, starał się nayprzod ten Traktat ugruntować Prawa Dyssydentow nadawnych Przykładach. Odpowiadamy ze Przywłaszczenia nigdy przeciwko wyraznym Prawom dowodami niebyły. Otworzyć Xięgi Na rodowych Praw aweyrzeć w Ustawy roznymi czasy przeciwko Nim wypa dłe, iuż to pod wsunieniem się Dyssydentow do Naszych Urzendow, iuż to wczasie posiadania Onychże, iuż to po zupełnym ich od tychże Urzendow oddaleniu, wszystkie są Przeciwko Nim, Coiawnie ukazuie, ze przez

Artykuł 2. §. 14.

swoią

swoią liczność swą siłą y wygorowanie dowygorowanie dostąpili, szczegulnie naOw czas Uczęstnictwa Rządu wewnętrznego, tak iak dziś Mocą y wsparciem Moskiewskim przywłaszczyć sobie Prawa nato wszystko dokazali. Czyliż Potomność Uznatę gwałty za Prawo. Wspiera Niby naostatek ten Traktat dyssydentow żądania, na Traktatach Oliwskim y Moskiewskim, lecz my odpowiemy ieszcze, że Mniemane dyssydentow Prawa, ani moc Dworu Peterzburgskiego wdawania się U nas zaniemi, wżadnym tych Traktatow nieznayduią się Artykule * A nadto iak niewyczerpane zamieszania, rozroznienia y rozterkow wypłynęłoby zrodło, gdyby tak obszerne RzeczPlta wielością odmiennością zdań w Materyi wiary zrządzona była wewszystkich okolicznosciach, Przydaymy tu ieszcze że przypuszczaiąc dyssydentów do Prawodawstwa, iest to dać Mocarstwem ich wspieraiącym, Prawy sposob mieszania się wrządy nasze, zwłaszcza gdy tak szczupła partya poddana zupełnie obcym Mocarstwom Utrzymywać by się zupełnie bez ich pomocy niemogła. Patrzmy naprzykład wszystkich innych Kraiow obcey Religyi w Legislacyi nic niecierpiących. Tak więc ieżeli kożdemu Narodowi, dopieroż ce Polskiemu Prawo takie byłoby nayszkodliwszym, gdzie iednego zuchwałe lub Przekupna Oppozycye, Przeciwko Narodu Zgubie dosyc iest ważna. Traktat ten z dyssydentami, konczy się Prawem stałym, wiecznym y nigdy nieporuszonym, Aktoby kolwiek /: słowa Prawa :/ one naruszyć ważył się, Ma bydź y będzie poczytany iako Pokoiu publicznego wzruszyciel y Nieprzyiaciel RzPlcey. I to Prawo równie iako y wszystkie Artykuły Traktatu są przez Moskwę gwarantowane.

* Obaczyć odpowiedź nawykład Praw dyssydentow.

artykuł 5. §. 4.

Potym roztrząsnieniu

Potym roztrząsnieniu spytaćby się podobno mozna, czyli to nie na żart w drugim § Aktu drugiego podobnego wyrazenia nakazano. aby ile razy wiara Rzymska Katolicka w Prawach Konstytucyach y wszelkich Aktach wspomniona będzie, zawsze iey był dawny Tytuł Panuiący. Gdyby iey wszystkich Doystoynosci Panuiącey Wierze służących nieodebrano było, nietrzebaby pewnie dokładać y tego ubespieczenia, ktore z własciwosci iest iey przyzwoite, ze wie czyscie będzie Panuiącą oswiadczyć, ze ten ktory ma moc stanowić Prawo, niemoze go w Czasie Modyfikować, przydać, uiąć, lub odmienić iezeli się zgadza z Swiattem rozumu. Ktoz niewidzi? A przecież Moskwa sakryfikowała te wszystkie Uwagi, byleby tylko otrzymała okazałość Zwierzchności swoiey, ktorą w Polszcze rozciągneła, Jakoż w Samey rzeczy rozciągnowszy Zwierzchność swoiey względem Religii, targnęła się na Cywilną, czyli formy Rządow Powagę. Przychodziemy teraz do rozwazania Aktu drugiego osobnego tegoz Traktatu; Przezorność ktorey użył Dwor Moskiewski stanowiąc rozne Artykuły do wewnętrznego Rządu Naszego sciągaiące się, ukazuie otwarcie, ze Ułożenie iego było Panowanie swoie ugrontować w nas y przeciwko wszelkim utwierdzić Odmianom, ktoreby Obywatelom z Czasem przynieść chcieli, gdyby wszystko dostatecznie niebyło przewidziane, wszystko zabronione, y my z wszystkich przypadkowych Nawet wybicia się obnazeni sposobow zupełnie nie zostali. Ta Potęga Prawa nasze tak ograniczyła, Władzę Dostoyności Narodowych tak scisneła w dawanie się swoie w Rządy nasze

Prawem zawsze

Prawem zawsze /: lubo niesłusznie :/ mianowane tak umocniła, iż otwarte kroki z tey przemocy szczegulnie wydobyć nas mogą, Same tego Traktatu Artykuły iawnie to wszystko, cośmy tu namieni li dowodzić będą, te zaś dowody bez odpowiedzi będą.

Pod Nazwiskiem Praw Kardynalnych rozumiano bydź Prawo trwałe, wieczyste y nigdy odmienić się niemogące. Ten obowiązek z istotney własnosci swoiey iest przeciwko wszystkim pierwiastkowym na ktorych się Narody gruntuią y zasadzaią Ustawom y przeciwko essencyonalney czyli istotney własciwosci Mocy Prawodawczey.

§ Pierwszy Moc Prawodawstwa /: mowi Paragraff 1: / dla Rzpp̄ltey w trzech Stanach, to iest Krolewskim, Senatorskim, y Rycerskim dotąd trwaiąca niewzruszoną zawsze zostawać powinna, y tey mocy ieden Stan bez drugich dwoch, ani dwa bez trzeciego przywłaszczyc sobie ani zażywać niebędą mogły, ktoż nieczuie, iż Obowiązek tego rodzaiu gwarrantowany przez Potencyą Sąsiedzką daie iey Prawo mieszania się statecznie w nasze Prawodawstwo. Moskwa wszystkich w Rzpp̄ltey nastąpionych rozterkow Naturalnym staie się Sędzią, poty poki to Prawo innego nad Nas samych nie miało Gwarranta niebyło Nam Niebespieczne, lecz dziś staie się szkodliwym, kiedy ten Artykuł nayistotnieyszą wolney Rzpp̄ltey własciwość y moc nadania według Upodobania swego Każdemu z tych trzech Stanow, całą istność iey składaiących odeymuie. Pozwolmy, że w dalszym czasie zdawałoby się Rzpp̄ltey ograniczyć lub uiąć Powagi Krolom swoim, daymy izby sądziła

potrzebną odmianę

potrzebną odmianę Rady Senatu, albo żeby ięz w Ustawiznie trwaiącą przemienić chciała. Daymy żeby Osądziła przyzwoitością inaczey Izbę Poselską rozporządzić, tak co do iey wewnętrzney u-
tworzenia, iako też co do przedłużenia Funkcyi Poselskich y przydania im władzy, Moskwa sprzeciwić się temu zawsze będzie mogła za
stawiaiąc się tym Artykułem, ktory tey Stany Rzpltey takie na zawsze rozumieć, iak się teraz znayduią. Przeto choćby nayważnieysze
w Rząd sumety się nieprzystoyności, choćby nayważnieyszy zmiarkowania lub odmiany tych Praw wynikać dla Rzpltey pozytek, Dwor Petersburski to zawsze co się z iego zyskiem zgadzać będzie iak Gwarant Prawodawstwa naszego, potrafi ustanowić. §

Paragraffem piątym Moskwa wieczne w Rzpltey stanowi Prawo. §Piąty.
obierania Krolow, przydaiąc, żeby nietylko wolne Unanimitate o-
bieranie Krolow w zupełney mocy swoiey na zawsze zostawało, ale
też, żeby pod żadnym Pretextem, y w kazdym czasie Sukcessya do
Tronu Polskiego ustanowiona y dopuszczona bydź niemogła. Ten
Artykuł na dwie dzieli część, pierwsza ciągła się do Elekcyi ko-
nicznie iednomyślney, chociaż to iest naykardynalnieyszym Rzpltey
Naszey Prawem, nic Nam iednak przed tym Traktatem niezabrania-
to zabiezeć nieprzyzwoitościom, iezelibysmy zawsze Dobrowolnie,
albo większością głosow, albo dwie części przeciwko iedney, albo
inna iakie w tey mierze umiarkowanie utworzenie moglibysmy na
mieysce zupełney całego Narodu iednomyślności, to iest podzielić,
na większość głosow przez Woiewodztwa, Ziemie, y Powiaty

wypadły

wypadłych, teraz iakakolwiek odmiana, iakiezkolwiek względem Elekcyi Umiarkowanie iest zabronione Traktatem. Naród Polski iest przyniewolony trzymać się koniecznie y na zawsze iednomyślności, a ztąd mieszania się Postronnych Potencyi, a mianowicie wygorowaney nad Nami Moskwy w Obieraniu Krolow Naszych iest utwierdzone, iest zapewne uznane, Druga część tego Artykułu zmierza do odięłey na zawsze Rzpptłey mocy ustanowienia /: ieżeliby się iey kiedykolwiek zdało :/ Tronu Sukcessyi, Obieramy Krolow ponieważ Stany nayistotnieyszą sądzili to bydź wolnością przecież nieodeymowały sobie Władzy postanowienia Sukcessyi, ieżeliby się im zdało było; Jest wprawdzie Prawo zabraniaiące Krolowi mianowania swego Następcę, albo podania Tron Dziedzictwu lecz ten Obowiązek, ta Ostrożność, nieobowięzuie Rzpptłą tylko Panuiącego pro tempore Krola,

Czyliż trafić się niemoże okoliczność, w ktorey Sukcessya Tronu iedney tylko Familij służąca, zdawać by się mogła Stanom użyteczną? po gruntownym Utwierdzeniu y Umocnieniu Wolności przez uięcie Krolom tak Władzy iakoteż y srodkow wkładania Obywatelom Umysłami. Alboż Hollandya na Statuderach swoich niedoznała odmian? Wolno nayprzod miała Elekcyą, potym obierać ich poprzestała, dziś ma ich Dziedzicznemi, ktoby chciał był tę Rzpptłą do czynienia żadney w tey mierze odmiany przyniewolić skaziłby był Prawo iey Wszechwładztwa.

§. Osmy. Paragraff Osmy, Moskwa gwarrantuie Prawa y Przywileie

Prowincyom

Prowincyom, a mianowicie te z ktoremi do Rzpptłey przystąpiły y Osobom w nich mieszkaiącym służące, chcąc aby te Prawa y Przywileie w całosci na zawsze zachowane były. Nic sprawiedliwszego bez wątpienia, iako każdemu zachować to, co mu słusznym należy Prawem, od tego bowiem zawisła wzaiemna poufałość y spokoyność Rzpptłey. Ale z drugiey Strony nic niebespieczenieyszego, iako podobne Warunki poddać pod Gwarrancyą potężnego y możnego Sąsiada. Widzialnym więc iest, że przez ten sposob Moskwa Naywyższym a Prawnym co do pozoru obrała się Sendzią, Między zachodzącemi tych Prowincyi z Rzpptłą Sprzeczkami. Na tym fundamencie Rzpptła zdała się zbiorem wielu części, ktorych ogolna społeczność Moskwie iest podległą y ktorych zaszłe rozroznienia przez nię tylko mogłyby bydź rozeznawanemi przez nię nawet pierwey buntowanemi.

Tak Unij W. X. Litt. Traktat z Koroną iako też y inkorporacyą innych Prowincyi y Ziem, iedno ciało Rzpptłey składaiących według Warunkow swoich wieczyscie trwać maią y nigdy nierozdzielne zostawać będą. Moskwa więc nie Rzpptła tych Traktatow wystawia się Gwarrantką. Jakże ten Artykuł pogodzić z poprzednim Xcia Janusza Mazowieckiego Dekret znoszącym, ktory iest gruntem wszystkich Praw y Przywilejow tego Xięstwa iak go poiednać z nadwerężeniem Traktatu 1717. Te przykłady bynaymniey innych Prowincyi nieubespieczaią, Jezeli niebyło względow na Przywileie na mocnieyszych daleko zasadzone gruntach, iakąż ma mieć wa §—9.

znosi ten

ważność ten Traktat. Rzecz dziwna ukryte Prowincyi stanowić Prawo, a wraz wszystkie do Obrony odbierać sposoby, ktore są iedynie strażą własności granice każdego.

§. 13. Państwa y Miast Ziem Pruskich na zawsze konserwowane będą Circa jura legitima ich ad Privilegium Imperationis, iaka przeciwność z wypadłą na Konwokacyi Ustawą, Przywileie tey Prowincyi znoszącą, gdzie bez niey przeciwko niey stanęło Prawo (.p.) owoż zgwałcenie nayoczywistsze Aktu jnkorporacyi.

§. 15. Xięstwo Kurlandzkie y Semigalskie na zawsze circa Pacta Subiectionis de Ao. 1567. et circa formam Regiminis de Ao. 1617. zostawać powinny. bez żadney na wieczne czasy in forma Regiminis. ich Aktualnie existentis Odmiany; To się znaczy, że ani Rzeczpospolita, ani Kurlandya zawspolną nawet umową rządzenia się u Siebie Prawa niemaią. A zatym jus Supremi Dominij nad temi Xięstwami iuż nie przy Rzpptey, lecz przy Moskwie zostało. Dwor więc Petersburski pod zasłoną tego Artykułu może przywłaszczyć sobie

---

(p.) Jest to Argument Dyssydentow przeciwko Katolikom, ta iest roznica Dyssydentow od Prowincyi Pruskiey, że Pierwsi przez Statuta dawne żadną swieższą nieodwoływane Ustawą, od Prawodawstwa są oddaleni, Prowincya zaś Pruska od inkorporacyi swoiey zawsze była iest y bydź powinna w Osobach Senatorow y Posłow swoich Uczesniczką Prawodawstwa.

sobie Prawo do Traktatu tym Xięstwom służących, y według upa
trzonego zysku swego naciągać onym tłumaczenie. Jaka potrze
ba dla Rzpp̄ttey, aby Sąsiedzka Potencya Gwarrantowała Prawa
Przywileie przystępowania Jnkorporacyi y Lenności iey Państwa,
aby gwarrantowała dawnieysze do Traktatu tego Umowy y ułoże
nia swiątobliwie dotąd zachowywane, y ktorych sama według
przynależytosci była Gwarrantką. Nieiest zeto nad Panstwami Rze
czypttey pozwolić Moskwie Prawa, ktore ta Potencya mocą swoią za
własciwe zawsze udawać potrafi. Unia W.o X.a Litt.o z Polską bez naymniey
szego iednosci ktorey kolwiek strony zerwania, lecz taiest roznica przez
dwa wieki utrzymana była. Woiewodztwa Pruskie rownie od Jnkorpora
cyi aż do Seymu Konwokacyinego, z swoiemi bez Gwarancyi Moskie
wskiey szczycilisię Nienaruszenie Przywilejami, dowiedli to otwarcie
Miasta tey Prowincyi, lubo Dyssydentami Napełnione, kiedy przy
stąpienia do Spisków Słuckiego y Toruńskiego w R.u 1767.m Mocą Potę
gi Moskiewskiey wspartych Uniknęły. Przywłaszczone dworu Peterzbur
gskiego nad Xięstwami Kurlandzkim y Semigalskim od dawnego
czasu Panowanie, nie potrzebowało iuż pozoru Gwarrancyi na o
derwanie tych Xięstw z pod Władzy Prawney y Naywyższey Rzczy
Pospolitey, ktora pozorny tylko nad niemi zachowała dotąd Pra
wa tytuł, z tych dowodów Niech uzna kożdy, ieżeli Rzplta mo
gła, z dobrey chęci takiey żądać Gwarancyi, ktora ią podległosci
potężney Sąsiadki oddawała, y ieżeli Moskwa niemiała tego, za cel
pryncypalney, iako pod Pretextem Gwarrancyi rozciągnąć Panowa

nie swoie

nie swoie nad wszystkiemi Rzppltey Polskiey Prowincyami.

§. 17. Liberum voto na Seymach Wolnych y Materyi Status zupełney mocy zachowane bydź zawsze powinno. A te Materiae Status Unanimitate zawsze decydowane bydź maią, zachowuiąc na wieczne czasy, każdey Osobie składaiącey Seym, moc zniszczenia activitatis Seymowania in Materijs Status przez iedne, szczegulnie Kontradykcyą wolnego głosu ustnie albo przez Manifest uczynioną. Z tego Artykułu wiele wynika rozważenia, to pewna że Liberum Voto na Seymie 1618. stałosię Prawem lecz te nieoznacza iak daleko moc głosu wolnego ma się rozciągać. Tu y Owszem Akt nayuroczystszy nietylko wytuszcza, nietylko rozciąga to Prawo, ale nawet nam go gwarrantuie przez Potencyą, nadto Wielki bez wątpienia Zysk dla Siebie w Utrzymywaniu Nas przy Nim na zawsze upatruiącą. I tak choćby Rzpplta chciała kiedykolwiek oznaymić Właściwość Prawa Wolnego głosu, choćby widziała potrzebę, aby Poseł tego Prawa zażywaiący, wytuszczył Przyczyny y powody tamowania Obrad publicznych, choćby sądziła przyzwoitością, aby ten wolny głos nieobalał całego Seymu y znieznosił ułożonych iuż poprzedniczych Ustaw, lecz aby się iedynie do tey ściągał Materyi, na którą byłby użyty, niemoże względem tych wszystkich okoliczności nic stanowić Rzpplta. Jedno słowo nie pozwalam czyli to przez Nieostrożność wymowione, czyli umyślnie wyrzeczone, po mimo niszczyć wszystkieby też nayzbawienniey sze ułożenia, pomimo cały Seym wywrócić, Tym sposobem iuż

zupełne

zupełne umiarkowania lub ograniczenia tego Prawa, przez Przodków Naszych nigdy tak rozciągle nie branego upadła dla Nas Nadzieja rownie iako zapobieżenia, zażyciu tey wolnosci naszłe, ktore z czasem umyslić by się mogło.

Termin Szescioniedzielny wyznaczony na Seymy ordynaryine a dwoch Niedzielny na Seym extra Ordynaryiny nie będzie mogł bydź przedłużony, ani Seymy niemogą bydź limitowane, tylko per Unanimitatem w czasie wolnego Seymu, łatwo poiąć iż przypisować na zawsze Obradom Publicznym czas tak krotki zabraniaiąc Nam Onego przedłużenie, y to Nam gwarrantuiąc, iest to chcieć odiąć Nam na zawsze porządek, y zagrodzić drogę do polepszenia Stanu Naszego. Albowiem pod pozorem iednomyslnosci, y pod Nazwiskiem Seymu wolnego, znaydzie Potencya interessowana iakieś Prawo sprzeciwieniu się Obradom Publicznym, nad czas wyznaczony przeciągnionym. Niech Rzplta czas trwałosci Seymom wyznacza, Niech im iakie chce przepisze Granice, ma do tego Prawo, y pewnie według upatrzoney Panstw swoich potrzeby, zawsze czynić będzie. Lecz poddać pod iednomyslność moc przedłużenia y Limity Seymu, choćby w Naypotrzebnieyszych y nayużytecznieyszych dla Rzpltey okolicznosciach wymyslić tak oboiętne y niezrozumiane wolnych Seymów Nazwisko (.9.) y pod Upodobane Moskwie poddać tłomaczenie §.24.

(.9.) Potencya ktora Nam od czasu Bezkrolewia, wolność na obradach kozdego gatunku przynależytą gwałciła, Maracyą czynić roznicę Między Seymami wolnymi y gwałtownymi. Ale kiedy iuż Przywłaszczyła sobie nawszystkie Prawa nasza Gwarrancya, lepiey było szczerzey Napisać że na kozdym Seymie zrobi to, co iey się Należało, albo też nic czynić niedopusci, kiedy iey się zdawać będzie.

macznie, iest to powiedzieć Rzpltey, że odtąd niema Wszechwładztwa, tylko przez Niedziel sześć w dwa lata, a czasem przez Niedziel dwie w czasie Seymow Extraordynaryinych.

§ 24. Artykut ostatni konczy temi słowy wszystkie te Prawa kardynalne w kazdym czasie pod żadnym Pretextem przez kogożkolwiek ani przez same Konfederacye, ani nawet pod czas bez Krolewia udziatane, ani per Unanimitatem niebędą mogły bydź odmienione y wzruszone: Sprzeciwność iawna żadną mocą przedłużenia Seymow za iednomyślnością Stanow dodaie ten Artykuł: ktoby więc przeciwko tym Prawom, albo iednemu z nich postępował, takowy za Nieprzyiaciela Oyczyzny ma bydź poczytany, y iako taki będzie traktowany, Zostawuiemy Potencyom Nam sprzyiaiącym y Obywatelom rozważenie każdego z tych Artykułow w szczegulności y Naturę Traktatu tego gatunku. Daymy nawet że by Stany Rzpltey iednomyślnie żądały tego Rodzaiu Gwarrancyi niemogłyby nigdy mieć Prawa podłać swoich Potomkow tak Niesłusznym obowiązkom, tak przeciwnym pierwiastkowey Rządu naszego Ustawie.

Drugi gatunek Aktu osobnego tegoż Traktatu ściąga się do Materyi Status pod Nazwiskiem wiecznych zawarte wszystkie Materye z istoty swoiey do Wszechwładztwa tylko należące. które tylko Unanimitate na Seymach wolnych decydowane bydź powinny. Iuzesmy mowili, że to wyrażenie nieest dosyć iawne y podległe roznym wynalazkom y tłomaczeniom, ktorych Potencya

Drugi gatunek Aktu osobnego Materie Status.

interessowana

interessowana pewnie użyie doznieśienia lub przeszkodzenia, stanowie
nia Praw Rzczy Pltey nayprzyzwoitszych, ktore by ią z Stanu nieczynno
sci wyprowadzić mogły „

Niebędzie można na Seymie wolnym, bez iednomyslnego zezwolenia Sta §.1.
now Rzczpltey powiększenia żadnego lub odmiany Podatków raz ustano
wionych, iako też odmiany Taryff stanowić, pod iakim kolwiek bądź pre
textem Rzczypltey, więc tym artykułem iest obnażona z Prawa stanowie
nia Podatków, wyznaczenia onych gatunku, według upodobania swego
y przyzwoitosci y zniesienia Nowych, a Narodowi uciązliwych, Jednomy
slność zdawać się Może dziś użyteczna, czyliż nie przypadnie ten czas, ta
okoliczność, ktorych Rzplta, większość głosow zwyczayną albo przez wyna
leziona w niey proporcyą za potrzebnieyszą Uzna „ Już na fundamencie
Traktatu tego zupełna iey w tym odięta władza „ Pierwsza y Naywiększa
kozdego Państwa wolnego iest Maxyma, nigdy niebydź przed obcą Poten
cyą, Nawet do dobrego przymuszonym. Co do Taryff, ktoż nie czuie że te
podpadaią odmianom, podług polepszenia lub Upadku dobr Ziemskich
przygody, Nad to często przy zamieszaninach Naszych zdarzaiące się „

Niebędzie pozwolono na wolnym Seymie, tylko za iednomyslnoscią Pomna §.2.
zać liczby Woyska Rzczy Pltey raz ustanowionego, w iakiey kolwiek stronie
Krolestwa y pod iakim kolwiek bądź Imieniem y Pretextem, Przeto choćby
Nam iaką kolwiek odebrano Prowincyą, choćby Nam Granice zgwałcono,
choć by Woyska obce w Nasze targnęły Państwa, tam osiedli, rożne wywie
rali gwałty y Prześladowania, Rzplta prawa niema temu zabieżeć

gdyż zostawuiąc

gdyż zostawuiąc iey tylko władzę poźnego y nigdy niedosyć rychłego w nagłych przypadkach zgromadzenia Seymu, a iednomyslnoscią tę okoliczność stanowiące go, to iest: odiąć iey wszystkie zatamowania Złego sposoby. Daymy to że Polska wczasie, mogłaby nieodwołuiąc się do Seymów, znaleść obrony swoiey srodek, Moskwa przywłaszczy sobie Prawo sprzeciwiania się pod Pretextem że Woysko Nasze w żadnym czasie Panstwa powiększone bydź niemoże, Nad to ten Artykuł uwłacza wyraznie Prawom Woiewodztw Naszych Pogranicznych, ktore maią Moc dla własney obrony wystawienia y trzymania w nagłych przypadkach zbroynego Zołnierza.

§. 3. Niebędzie się godziło na wolnym Seymie bez iednomyslnego zezwolenia Stanow Rzeczy Pltey żadnego przymierza, ani konwencyi, związku, Przyiazni lub handlu z postronnymi Potencyami zawierać, Nielepiey że było powiedzieć, ze względem tych odmiennych okoliczności, nic Nam zawrzeć niewolno, albowiem tensam duch podbiiaiący, przeyrzy, oddali y zagrodzi drogę, wszystkim Traktatom Nam uzytecznym, w ktorebyśmy z Panstwem iakim wniść chcieli, dla otrzymania od niego posiłków do wybiciasię z oczewistey podległosci, w ktorą Nas podaie ten Artykuł obowiązek.

§. 4. Wypowiedzianie Woyny y zawieranie Pokoiu niebędą mogły bydź uczynione na wolnych Seymach tylko, zaiednomyslnoscią. Ta nawet zasłona okrywaiąca istotną podległość Naszą, iest Uchylona, y ukazuie wiawnym widoku oczywiste Niebespieczeństwa w tey Mierze dla Nas wynikaiące, z wygorowaney tey Potencyi, ktora na Nas takie włożyła Prawo.

§. 5. Liga, kurs y walor.

§5. Liga, Kurs, y Walor wewnętrzny Monety krajowey niebędą mogły bydź odmienione na wolnym Seymie, tylko za iednomyslnością, Moneta Zagraniczna przyznana przez Kommissyą Skarbową za dobrą redukowano bydź niemoze, tylko za takąz iednomyslnością na Wolnym Seymie; Tym Artykułem zabieżono wszystkim prędkim sposobom, ktorych by Rzpptta użyć mogła przeciwko nieprzyzwoitosciom nadto często wynikaiącym zfałszowania lub kursu nad wewnętrzny szacunek Monety tak Krajowey, iako też Zagraniczney niewłasciwego. Zacoż Potencya Sąsiedzka wszystkie Prawa nasze iednomyslnosci ma przywięzywać? zacoz ona ma mieć, aby Rzpptta nazawsze y wewszystkich zdarzaiących się przypadkach ten iedyny stanowienia Prawa miała srodek. Kommissyi Skarbowey więcey tu nadano mocy, niz wszystkim zgromadzonym na Seymie Stanom, kiedy iey dano moc większością głosow stanowienia Kursu monet Zagranicznych, ale takze sine Unanimitate redukowane bydź niemogą.

§6. y 7. Pomnozenie lub umnieyszenie Władzy y Prerogatyw Ministrow Pacis et Belli w Koronie y w W. X. Litt niebędzie można stanowić na Seymie wolnym tylko za iednomyslnością. Alboz zdarzyć się niemoze Przypadek, w ktorym potrzebaby koniecznie przywrocić Władzę dawną niektorym Ministrom, bądź w czasie Woyny, bądź dla iakiego oczywiscie dla Rzppltey wynikaiącego Dobra, bądź dla iakiey nagłey szkodę przynoszącey okoliczności. Czyliz się trafić niemoze, iż przywiązana do tych Urzędow Władza, lubo iuz okryslona grozić przecie będzie niebe

spieczeństwem

spieczeństwem Rzpltey, ktora chciałaby się w ciemnieysze ieszcze zamknąć granice, wewszystkim Rzecz Pospolita związane Maręce, ieden zeduch te wszystkie układał Artykuły, przyniewalaiąc Nas do Uciekania statecznie do iednomyslnosci Seymów wolnych. Zostawił sobie łatwy sprzeciwienia się sposób, wszystkim szkodliwym sobie Materyom, odiął nawet Rzeczy Pltey moc rozważenia, ieżeli zawsze będzie iey uzytecznie, te wewszystkich okolicznosciach tak rozciągłą zachowac iednomyslnosć, ktoraby na wieki została nienaruszoną. Odebrano władzę Ministrom przez większość głosow, a wrocić im niewolno tylko za iednomyslnoscią.

§. 8. Porządek Seymowania y Seymikowania, ktory przez Konstytucyą natym Seymie ustanowiony iest, niebędzie mogł bydź odmienny, na Seymie wolnym tylko per Unanimitatem, Choćbysmy byli pewni, ze Sposob Obrad naszych publicznych iest nam naypozytecznieyszy, y ze iakazkolwiek wtey mierze nowość będzie Nam szkodliwą, iakąz moze władzę kto na Nas wkładać Prawo trzymania się na zawsze tego sposobu, y zaco Rzpplta ma sobie przez obcą Potęgę gwarrantowac Obowiązek, ktory iey moc nieodmienia inaczey sposobu formy Rad swoich tylko per Unanimitatem Seymow Wolnych niezostawuie, y ktory atoli zwynikaiących okolicznosci łatwo moze potrzebowac odmiany.

§. 10. Konstytucya Roku 1717. Tui Reassumptio opisuiąca Senatus Consilia trwać na zawsze nienaruszenie powinna, Ale ze w punkcie zakazu niedysponowania Skarbem Rzpplttey dołozona Klauzula bez oczywistey y nieuchronney potrzeby, szkodliwe do tegoz Skarbu pociągac moze tłumaczenie, więc na Kazdym

Seymie

Seymie w Traktacie Materiarum Economicarum ma bydź iaka Summa naznaczona do Dyzpozycyi Senatus Consiliorum, nie będzie tego mogła uczynić na wolnym Seymie tylko za iedno myślnością. Przy tego Artykułu wynikaią Uwagi. Nienaruszenia nayprzod porządku, Rady, Senatu, nic niemoże ani Rzpltta przyrzekać, ani go Potęga obca gruntować, co Rzpltta w R. 1717. ustanowiła, zdawać się, iey mogło na ow czas użytecznym, lecz kto ią upewni, że czasem toż samo będzie iey szkodliwym. Powtore, czyliż może Rzpltta dozwolić przepisować sobie Prawo. do wyiątków Skarbowych sięgać się. iey to iest własnością Skarbu powierzyć Staranie, komu iey się zdawać będzie, iey to iest Prawem przyiąć lub uiąć Senatu Władzy, oddać ią wtey mierze Kommissyi Skarbowey, albo ią przywrocić Podskarbiemu wielkiemu. Potrzecie Powaga naostatek Senatu powinna koniecznie od Rzpltey zawisnąć Woli, ta zaś Wola Wszechwładna przez własne iey Ustrzenie, czyli iednomyślnością czyli innym upodobanym przez nię sposobem ma bydź stanowiona. Zaco Moskwa, ktora Artykuł Konstytucyi 1717. Dyssydentom przeciwny zniesła, chce ten gwałtownie zachować, ktory się sciąga do porządku Rady Senatu y poddać go iednomyślności wolnych

§. 12. Seymow

Pospolite ruszenie Rzpltey niema bydź zezwolone, tylko mocą Seymu y za iednomyślnością wczasie wolnego Seymu, uważyć tu należy, że gdy ten Artykuł iest gwarrantowany, Pospolite ruszenie, ostatni ratunek Państwa naszego sposob, ani zwołane

nigdy

nigdy bydź może, ani przynieść zysk przez Przodkow naszych w nim przewidziany, Pospolite ruszenie powszechnie przeciwko napasciom Woyska obcego, albo też w celu ponizenia wygorowaney nadzamiar zpomiędzy Stanow a niebespieczeństwem Oyczyznie grożącey Władzy używane bywało. Dziś pozor ustanowioney y gwarrantowaney tego rodzaiu iednomyślnosci sprzeciwi się zawsze odważnym Rzpptey przedsiewzięciom, w przypadku obrony przeciwko Nieprzyiacielowi Obcemu znaydzie on zawsze sposob uięcia Obywatela stan iakizkolwiek w Oyczyznie składaiącego, a sobie obowiązanego zupełnie, w przypadku zaś ponizenia wygorowaney Władzy Partya iest przychilna, rownie natym spieraiąc się Artykule Konfederacyi Generalney zawsze przeszkodzić potrafi, y tak w zadnym zdarzonym przypadku niebędziemy mogli tey rządowi Naszemu właściwey anieraz zpozytkiem doswiadczoney użyć obrony. Dwor Petersburski podaiąc wieczyscie zupełney iednomyslnosci wolnych Seymow wszystkie Materye do Rządu Rzpptey sciągaiące się może bydź pewnym, że Pozwoliwszy Dyssydentom przez niego wspartym mieysca w Senacie y w Izbie Poselskiey, nic niebędzie ustanowiono za iednomyslnoscią na wolnych Seymach coby mu szkodzić mogła, acz y mimo to co za sposob wmowić iednomyslność każdemu Szlachcicowi, całemu Senatowi, wszystkim Posłom, na ostatek wszystkim Stanom przez iaką moc, z tylu roznych skłonnosci y woli, z tylu roznych Prywat y interessow załozyć y uformować chcenie y

głos ieden

głos ieden spodziewać by się można.

Te Materie Status wyżey wyrażone pod żadnym pretextem y tłumaczeniem w żadnym czasie, ani od inszego sub pluralitatem podciągane bydź niemogą, ale na wolnych Seymach unanimitate decydowane bydź powinny. Daią inszym okrysleniem temu aktowi osobnemu takowąż moc, skutek y obowiązek, iak gdyby tenże w ten Traktat słowo w słowo był ubespieczony. Idzie więc zatym, że kozdy z tych Artykułow iest wszczegulnosci osobną stwierdzony Gwarrancyą, dla dostatecznieyszego ukazania Prawnosci tego dzieła, zdaie się rzeczą potrzebną donieść tym, ktorzy by ieszcze nie byli wiadomi że Xiąże JMość Repnin Poseł Wielki Moskiewski, dnia podpisow wszystkich części tego osobliwego Traktatu, rozkazał Pałac swoiey gdzie Mniemani Kommissarze Rzpospltey znaydowali się, Granatyerami Moskiewskiemi obarczyć, a Dziedziniec iego y pobliższe Miasta Ulice Kawaleryą strzeżone były. Tamoc iawnie okazywała przygotowanie do gnębienia, ktoby kolwiek iednowładney iego smiał się przeciwić woli.

Rozwazenie tego Traktatu, naturalnie prowadzi Nas, do naywazniey szych uwag, wzglendem teraznieyszego stanu Oyczyzny naszey. A nay przod powinnismy otworzyć oczy na iednomyslnosci Naturę, narozciągnienie y postanowienie iey nazawsze za Prawo fundamentalne rządu Naszego y nigdy niewzruszone. Jezeli ią więc brać zechcemy, za podporę wolnosci naszey, Niechże się spytać godzi? czyliż by ią Moskwa wzieła za pozor, do założenia naiey gróncie swego z Nami Traktatu, ktorychmy zewszech miar zaszkodliwy dla Nas, a dla niey zbyt uzyteczny uznawać. Mamy. Prawo w kozdym Artykule niezapomina przywodzić Nam Na

Pamięć

Pamięć tę dostoyność, przy zachowaniu ktorey z Praw nayscisley z wszech władztwem spoionych, iestesmy obnażeni. Powtore zbytnie Moskwy staranie, wrozebraniu wszystkich władz Rzczy Pspltey w podzieleniu na wiele części Rządu wewnętrznego w przepisaniu Mu granic, w rozroznieniu Praw gatunku, wrozłożeniu onych na Kardynalne, y Materye Status, w utwierdzeniu całosci nazawsze iednych, w poddaniu drugich pod Gwarrancyą swoiey tylko woli, powinno Nas przezwyciężyć, że ułożenie iey Nie inne, tylko przywłaszczyć sobie u Nas Naywyższe Panowanie ystwierdzić onęż traktatem, Potrzecie daymy na ostatek, że pomyslny teraznieyszey Naszey Konfederacyi skutek, ugrontowane na niesprawiedliwosci, a gwałtami y siłą wspierane obali dzieło, obawiać się iednak na dalszy czas Należy, aby taż Potencya okazałego wdawania się wrząd Nasz niezachowała zawsze pozoru, do utrzymania ktorego nowe okolicznosci, nowe Przypadki, dać Jey mogą sposobność.

Ktoż po roztrząsnieniu tego Traktatu niewidzi, iak są w nim dostoieństwa wiary Naszey Panuiącey poniżone, iak forma rządów odmieniona, iak Narodowa obalona wolność iak cała Rzecz Pospltа Moskiewskiemu poddana Panowaniu, ktoż przyzna że ztego dzieła, okazywany podchlebnie w początkach odniosła pożytek, ktory iednym tego Traktatu był celem, iak same iego słowa poznać daią. Nayjasnieyszy Krol Polski y Stany Rzczy Pspltey oboyga Narodów Polskiego y Litewskiego spoione między sobą węzłem Konfederacyi Generalney z iedney strony, a Nayjasnieysza Imperatorowa Jeymć całey Rossyi z drugiey, Uznali rzeczą bydź potrzebną ystosuiącą się do wzaiemnych

ich Interessow.

ich interesow, postanowić y umocnić sposobem Traktatu Naypo
zytecznieysze czasem y cyrkumstancyom bardziey służące, Rzpltey
zaś Polskiey wzglendem bespieczeństwa iey konstytucyi y wolnosci Nay
pozytecznieysze Umowy, więc dla uczynienia takowego Traktatu z
obu stron Traktuiących są Actu wyznaczeni Plenipotenci &c.

Jezeli fundament to iest pozytek Rzpltey na ktorym Traktat ten był
stawiony, w samey usuniętey robocie, iakże cała Traktatu Machina upa
dać niema, weyrzeymy ieszcze w przynależytę, według opisu, a niezacho
wane Traktatu tego Uroczystosci, w ratyfikacyą wspolnie nastąpić.
miana y w potwierdzenie onego przez Stany Rzpltey przy kończącym się
Seymie,

Czytamy w Tytule Aktu osobliwego Pierwszego Traktatu Pag: 35. Nayja
snieysza Imperatorowa Imsc całey Rossyi, iey Alianci Krolowie Imć
Pruski, Dunski, Angielski y Szwedzki, na fundamencie obowiązkow
Państw swoich, oswiadczywszy się bydź wsparciem Grekow Oryentalnych
Nieunitow y Dyssydentow, mieszkaiących w Panstwach Rzczpplitey
ktorych Prawa ustanowione przez tyle Konstytucyi są utwierdzone
Traktatami Oliwskim R.u 1660. y Moskiewskim R 1686. z iedney
a z drugiey strony Nayjasnieyszy Krol Jegomość y Nayiasnieysza
Rzecz Pospolita chcąc Uczynić sprawiedliwość etc. Wiemy o Deklara
cyach Uroczystych od wspomnionych Dworow za nieunitami y dyss
sydentami wypadłych, Widzielismy Ministrow tych Dworow Alian
ckich, lubo na nieprzyzwoitych mieyscach według Charakteru swego,
rownie przecież z Xięciem Repninem na Legislacyi czasem zasiada

iących

iących wspolnie (:r:) z Nayjasnieyszą Imperatorową Hymnią podług słow tego aktu, iedną stronę reprezentuiących, Podpisow ich iednak nigdzie w całym ciągu dzieła tego nieznaydziem. Niechcemy tu powtarzać Rzeczy całey Europie wiadomey, że ani Dwor Petersburgski, ani Nieunici żadnego do Nas przez Traktat Oliwski * Niemaią wstępu, Krol ieden Szwedzki, iako przeciwko nam wtym Traktacie strona miałaby naygrontownieysze dopominania się uiszczenia przez Nas tego Traktatu Przyczyny, gdybyśmy w czym obowiązkom przezeń na nas włożonym uchybili. Ale że ten Dwor znał scisłe y wierne nasze dotrzymanie tegoż Traktatu * Naypozniey wydał swoią deklaracyą * * skłaniaiąc się tylko y niby wiążąc do deklaracyi Jmci Imperatorowey y Krola Jmci Pruskiego pewnie iedynie przez wzgląd tych Potencyi. Cozaś do Traktatu Moskiewskiego.—

* Obaczyć w Przyłączonym tu piśmie odpowiedź na wykład Praw Dyssydentckich w części trzeciey

(r.) Władyga Nieunitow Mochilowski, Pierwsze miał przedwszystkiemi Cudzoziemskiemi Ministrami na Legislacyi Mieysce, y zaraz siedział po Xięciu Repninie z iakich przyczyn niewiadomo, Bo ieżeli dla Charakteru Duchowieństwa, to y Xiąże Repnin powinienby mu ustąpić, ieżeli iako Aktor do Sądu stawaiący, to niezasiadać, ale rownie z Biskupami Naszemi Unitami w Sądzie rozposcierać się był powinien, ieżeli zaś dane Mu mieysce iak drugim Aktorom Dyssydentckim, w osobach Marszałkow y Konsyliarzow Mniemaney Konfederacyi Dyssydentckiey, to przystało muraczey ich tylko poprzedzać, a nie posiadać Ministrow Monarchow swoich reprezentuiących, Lecz na ow czas y Nasi Biskupi Ruscy umieszczeni bydź by byli powinni.

Artykuł dziewiąty mowi o Grekach Nieunitach ze Krol Jmć Polski *** wtey wierze zostaiącym zadnego ucisnienia nieczyni y czynić niekaze do Wiary Rzymskiey y do Unij przymuszenia, y bydź to niema, ale według dawnych Praw we wszystkich swobodach y wolnosciach Cerkiewnych będzie zachowywał. Niemasz więc tu zadney wzmianki o Swobodach Narodowych, ani o Pozytkach Oyczystych, przeto Rzpptta przeciwko temu Traktatowi niewykroczyła w R. 1710. w ktorym ten Traktat pod Kondycyą oddania Jnflant był przyięty, iuz tez same Cerkwie, Metropole, Władyctwa, Archymandrye, ktore y teraz w Unij zostaią do Kosciola naszego Rzymskiego były przystąpiły. (S.) Aze Białoruski Władyga został dotąd przy swoiey Wierze, wydaie się oczywiscie ze do przyięcia Unij Rzpptta nikogo nieprzymuszała, albowiem y Władyga Białoruski niuniknął by był tego zniewolenia.

Tenze sam zas dowod na opak obrocony iawnie ukazuie, ze Moskwa rowny na Siebie przyiąwszy Obowiązek przystąpiła kiedy teraz w odesztych Stronach od Rzpptey. (t.) zaden nieznay duiesię

(S.) A iako pożądane dzieło złączoney Religii za Darem Ducha S. przez Koniuracyą Narodu Ruskiego w Państwach naszych prawdziwie Gentes in Unitate Fidei congregat, tedy R. 1710. Vol. 6. Fol: 168 Fit securitas Dobr metropolis, Władyctw y Archymandryi Pieczarskich.

(t.) Wzaiem ich Car Wieliczeństwa ludziom y Religij Rzymskiey w Państwach ich zwłaszcza teraznieyszych odesztych Stronach do wiel kich Adarow

duie się Uniat, niezostaie na Ostatek tylko wniść, ze gdy ten Praktat nowy 1767. na niedowiedzionym przestąpienia wyzey wspomnionych Traktatow na przywłaszczonym tylko Prawie ztych niby Traktatow wypływaiącym grontuie się. Gdy na nim rownie interessuiący się, bądz z iakiegokolwiek Powodu Monarchow y wspolnie iedno z Dworem Moskiewskim układaiących (w.) Podpisy nieznayduią się, dostatecznym nazwać się może Traktatem choćby tez szczegulnie niedostawało mu Uroczystosci.

o Ratyfikacyi

---

wielkich Adarow ich Car Wieliczeństwo w zadney mierze nie ma bydź bezprawnie czynione, y do inszey wiary przypuszczenie y owszem będą mieć wszelką Wolność tey wiary trzymać się y w Dobrach swoich zadney przeszkody y Uszczerbku niepono-sząc Traktat Grzymułtowski Ar: 9. Vol. 6. Fol. 154.

(w.) Niezawadzi uwiadomić wtym Mieyscu, ze Konfederacya Generalna w R° 1767. usilnie w Radomiu y w Warszawie domaguła się, aby udać się do Dworow Katolickich, a mianowicie do Nay: Krola Jmci Francuskiego, iako Traktatu Oliwskiego Gwarranta. Lecz Xże Repnin przeczuwaiąc podobno skutki tego wdawania się odrzucił te żądania, y wszystkim sobie obowiązanym zalecił, aby usilnie bronili odwoływać się w Instrukcyach na Seym Posłom dawania do Gwarrancyi Nay: Krola Jmci Francuskiego, Wola Xcia Repnina nadto skutecznie woyskiem Moskiewskim wsparta była.

O Ratyfikacyi ze Strony Nay: Jmperatorowy Jmci Moskiew
skiey dotąd niesłyszemy, czyli wczasie swoim nastąpiła, albo
nie? ale mało wtym ciekawi, a mniey ieszcze chcący, o nasze cokol-
wiek namieniemy, Dana Moc przez Stany skonfederowane Krolo
wi Ratyfikacyi tego Traktatu y zamienienia oney na Ratyfika
cyą Jmperatorowy Jmci, awraz podtymże wszystkie dzieła Delega
tow stwierdzone, zaczoz niedana raczey w Krolewskie ręce od Stanow
Ratyfikacya, gdyz ta naybardziey do Wszechwładztwa sciąga się.
ktore nie w Krolu lecz wspolnie we wszystkich Stanach zawiera
się * Jnadto dokładniey ten sam oczym w Materyach Kardy-
nalnych y Statystycznych tę naywyzszą iakosmy iuz widzieli
okryslił Władzę, atam iey Uwłacza, gdzie koniecznie y nieodbicie
wszystkim wspolnie należy Stanom * *. Mamy Przykłady w
Aktach Rzpp̄ttey znayduiące się, Welawskiego, Oliwskiego y Karło-
wickiego Traktatow Ratyfikacyi, ktore nieinaczey tylko w zupełnych
Stanach Rzpp̄ttey na Seymach wolnych /: według Nazwiska Xcia
Repnina :/ następowały; Ale nienarzekamy, ze się tak przy zawar-
ciu nowego Traktatu niestało. Naywyzszey na Nas iest to wzgląd
Opatrznosci, ze przy tych gwałtach y o należytych Uroczystosciach
zapomniano, y tyle bezprawia, tyle niewyrozumnianych popełnio
no przeciwnosci. Stany skonfederowane daiąc moc Ratyfikacyi
Krolowi y same wszystkie stwierdzaiąc temi mowią słowy, Przy-
chilaiąc się do Aktu Limity Seymu teraznieyszego, ktorym wyzna
czyliśmy Delegacyą zPanow Wierney Rady NN y Posłow Ziemskich

utszona

* Obaczyć §1. Praw Kardynalnych w nowym Traktacie.

* Obaczyć iuszcze §3. między materyami status wtymże nowym Traktacie, iż wszystkie nowe Traktaty y ich Ratyfikacye zostawione są iednomyslnosciąc wolnych Seymow.

ułożona do umowienia y zawarcia Traktatu y innych Aktow z Dwo
rem Rossyiskim wzglendem interesow wtymże aktcie Limity wy
mienionych, iakotez do Plenipotencyi, za powszechną zgodą zgro
madzonych, natym Seymie skonfederowanych, Stanów teyże Dele
gacyi daney. Tenże traktat zawarty y z aktami dwiema osobny
mi y ziedney strony przez Xięcia Repnina Wo Posła &c, a zdrugiey
strony przez całą Naszą Delegacyą podpisane, Natymże samym
Seymie do Approbacyi Naszey podane y przeczytane, wwszystkim
Approbuiemy y za Powszechną tychże Stanów skonfederowanych
zgodą Ratyfikacyą tego Traktatu y Aktów dwóch osobnych we
wszystkim sposobem zwyczaynym sobie zostawuiemy, ktorey Ra
tyfikacyi Instrument przez Nas Krola y Ministrow Naszych
oboyga Narodów podpisany Pieczęciami Większymi Koronną y Wo
Xa Litt stwierdzony, za podobny Instrument Ratyfikacyi Nay
Jasnieyszey Imperatorowy Imsci całey Rossyi na termin w
Traktacie położony, lub y prędki, ieżeli będzie można Zamieniemy.

Moc Ratyfikacyi zostawiona Krolowi, nie sposobem
zwyczaynym /: tak opiewaią Słowa :/ ale raczey wcale nowym y nigdy
nieużywanym. Chcąc zaś rozeznać, ieżeli się Stany przychylili /: iak ten
akt twierdzi :/ w Approbacie swoiey do Aktu Limity przez Stany na nich
włożone, Należy tu co do tey okoliczności słowa onego wypisać: Denomi
nuiemy dlatego Delegatow, nizey wyrażonych, daiąc im wszystkim
wspolnie moc zupełną, Negocyowania, konkludowania y podpisa
nia Traktatu, przez ktory zyczymy sobie, aby wszystkie abusus według

Potrzeby Rzeczy Pospolitey

potrzeby Rzpptey naprawione były, tudziez aby Prawa Forma Rządow y Wolność Narodowa przez Wysoką Nay: Imperatorowy Jmci szczerey Przyiaciołki y Aliantki naszey Gwarrancyą na zawsze utwierdzonemi były. Żądamy przy tym, aby się pod tąż Wysoką Gwarrancyą, Grekom Nieunitom y Dyssydentom wspoł Braci y wspoł Obywatelom Naszym wszelkiego Stanu y kondycyi zupełna stała Satysfakcya, według Traktatow, y według Sprawiedliwosci onymże winney, sine preiudicio Religij Rzymskiey Katolickiey panuiącey et ad tenorem Deklaracyi Nay: Imperatorowey Jmci całey Rossyi.

Jakież JchMMęć Delegaci znieśli abusus? nowe y owszem iakośmy iuż ukazali wprowadzili. Samo Ministerium Moskiewskie w Deklaracyi swoiey a naybardziey w liscie Graffa Panina na Ustanowienie Kommissyi Skarbowey y Woyskowey zaliło się, Konfederacya Radomska y w Akcie swoim y przez Instrukcyą Posłom do Moskwy daną, zniesienia ich otwarcie domagała się, Wiele Woiewodztw y Ziemm skonfederowanych, iako to Woiewodztwo Rawskie, Halicka, Bielska, Drohicka y inne Ziemie też do Stanow zgromadzonych przez Posłow swoich żądania wyraziły. Chciał Narod wygorowany nad Prawa wyniosłosci należyte przepisać granice, pragnął Duchowi Panowaniem tchnącemu /: stosuiąc się nawet do Deklaracyi Dworu Petersburskiego y listu Hrabi Panina :/ uiąć

sposobu

sposobu dopięcia w iednowładztwie zakładaiącego celu swego.
Czyliż Delegaci pomnażaiąc Milionem pięciukroć stotysięcy do-
chodow Krolewskich niewykroczyli przeciw myslom Dworu
Petersburskiego y Chęciom Narodu, czyliż dozwalaiąc zupełney
Grekom Nieunitom y Dyssydentom rownosci co do posiadania
wszelkich naywyzszych w Rzpplitey Urzędow, a Wiarę ich nad
przynalezyty wymiar Dostoienstw Panuiącey Religij wyno-
sząc niepostąpili Sobie nad Opis Traktatow nad sprawiedliwość
Grekom Nieunitom y Dyssydentom winną * cum Praejudicio
Religij Rzymskiey panuiącey, y nad tenor Deklaracyi Nay-
Imperatorowey Jmci, ktora domagała się tylko dla nich
sprawiedliwosci według Traktatow y Praw Naszych, przez
ułozenie działu tego, ktory by im, tak in Administratione
Status iako y w pozytkach należał od Rzpplitey, czyliż nie
przestąpili ieszcze ciż Delegaci granic sobie wyznaczonych
przyznawaiąc dawnieyszym Traktatem obowiązki całe się
w nich nieznayduiące, ani bynaymniey ważące, Przyrzekły
to pewna Stany utwierdzić, cokolwiek ciż JchMć Delegaci
ustanowią, ale pod iaką Kondycyą oto in tantum in quan-
tum według tenoru Aktu tego y znayduiącego się w tym wy-
razenia sobie postąpić, to iest Conformiter interessem Rzpplitey
y Wolnosci Narodowey, iak iest wyżey powiedziano et sine
praeiudicio Wiary Katolickiey panuiącey.
Dosyć przezorne posrod tak wielu y wielorakiego rodzaiu

gwałtownosci

* Obaczyć iescze odpowiedź na wykład Praw Dyssydentow.

gwałtowności na przeciw sile y mocy, to w przeyrzeniu potwier-
dzenia dzieł przez Kommissyą stanowić się maiących zdawało
się otworzenie. Chciały Stany iak Akt limity wyraza, aby
ci Delegaci osobną mieli Plenipotencyą wteyże mysli utożoną
ale iak wszystkie rzeczy natym Seymie w zamieszaniu nie
porządku, w trwodze y gwałtowności działy się, tak też doto
zono wtymże Akcie, aby ta Plenipotencya przez Krola y Mini-
sterium podpisana była, iakoż na niey podpis tylko Krolewski
z Pieczętarzami widziemy, a na Akcie Limity Krolewskie z
Marszałkami Konfederacyi Obuyga Narodow. Coż ta Warta
Plenipotencya, gdy nieast w tey mysli utożona, iak Akt limi-
ty; Coż mieli Delegaci za moc traktowania, gdy w przyto-
mności Stanow od Krola tylko y Ministrow umocowani byli
Jakąż Władzą Król obowiązał się słowem Krolewskim, iż
cokolwiek Plenipotenci uczynią y ustanowią, to nietylko przy-
ięć y ratyfikować, ale też y do Skutku przywieść. Ten obowią-
zek będąc przeciwnym zdaniom Stanow, niemogł bydź za
ich powszechnym zezwoleniem, iako Plenipotencyi Akt chce
w Nas wmowić. Idzie więc zatym ze Akt limity w iednym
szczególnie Punkcie potwierdzenia dzieł Kommissarzow in
tantum in quantum &c: bardziey zgadza się z mysla Narodu
podpisany, istoty swoiey y zdrawa Naszego, więcey powinien
by mieć Wagi niżeli plenipotencya od Krola tylko y Ministrow

dana

dana, przeto Stany Rzpplitey gdyby były w Czynach swoich wolne, pewnieby były obowiązkowi z Aktu Limity wypływaiącemu a zgadzaiącemu się z myslą Narodu y interessami Oyczystemi przy kączącym się Seymie zadosyć uczyniły, a nie aktowi Plenipotencyi, zadney z przytoczonych wyzey przyczynić maiącemu wagi. Ale Xże Repnin chcąc do zamierzonego przez Siebie doyść celu, y zgwałtownosci iuz poczynionych dostateczną Odnieść korzyść nieuważaiąc na sprzeciwienia się Obywatelow, Ukaz milczenia z nieprzyzwoitemi wydaie, Pozostali Obywatele (W.) swiezemi ieszcze przykładami do gruntu serc swoich przeięci, w powszechnym prawie milczeniu wszystko ze wstydem przyiąc y stwierdzic bez rozwazenia y czytania nawet dzieł Kommissyi Prawodawcey przyniewoleni zostali, rownie y Konfederacyą rozwiązać. Uważmy teraz opis tego rozwazenia, a iako Konfederacya oboyga Narodow pierwey po Woiewodztwach, Ziemiach y Powiatach uczynione, a potym generalnie sprzymierzone y razem złączone, wziąwszy.

(W.) Dla tego mowiemy pozostali Obywatele, bo się iuz wielu roziachało y na koniec Seymu niepowrociło. zaden Poseł W. Xięstwa Litewskiego na koncu Seymu nieznaydował się

wziąwszy nierozerwaną iednomyslnoscią (X.) za cel czynnosci swoich dobro powszechne Oyczyzny Naszey wszelkie w dopełnieniu czystych Jntencyi swoich czyniły Usilnosci, tak gdy te potomnym wiekom sławne y Pamiętne (Y.) do skutku przyprowadziły Dzieło, oraz gdy nietylko ab extra o zupełney dla Nas o postronnych Monarchow przyiazni, ale też ab intra o nieporuszoney Ku Maiestatowi Naszemu od Obywatelow Krolewstwa tego Wiernosci, o Uprzeymey poufałosci y uzaiemney miłosci iesteśmy pewni y natym Uszczęsliwienia Rzpplitey wszelkiego dobra obfitosci nieuchybnie zakładamy Nadzieię, Za czym też Konfederacye tak co do osobnych w Woiewodztwach &c. Związkow, iako co do Generalnego między sobą sprzymierzenia się y Obcych dwoch skonfederowanych Narodow złączenia się rozwięzuiemy. Nietrzeba rozumiem zastanowić się nad roztrząsnieniem tego Aktu, każdy albowiem z Uwagą czytaiący, przytoczone wyżey y od bezkrolewia ieszcze brane okolicznosci łatwo postrzeże, że powody do rozwiązania Konfederacyi tu wyrażone w istocie nieznaydowały się, ani też można

(X.) Była bez wątpienia iednomyslnosci do celu Dobra powszechnego, ale nie co do dopełnienia czystych Myśli Narodu, albowiem wyżey widzieliśmy że nie Konfederaci Posłami zostali.

(Y.) Pamiętne, bo wnukowie Nasi poczuią ieszcze ruinę z tych przyczyn wynikaiącą, choćbyśmy naypożądańszy dla Dobra Oyczyzny z teraźnieyszey roboty odnieśli Skutek.

mozna było ztego Dzieła rościć sobie tak rozciągnionych pomy
słnosci Nadzieię, ile że iuż Warszawa o nowo knuiącey się w
Barze Konfederacyi miała podeyrzenie apodobną y dostateczną
wiadomość.

W tymże samym kączącego się Seymu czasie, bo ieszcze przed
terminem skączenia onego, nowa pod Laską Jmć. Krasin
skiego Podkomorzego Rożańskiego Marszałka y Posła na Ow
czas Ziemi Ciechanowskiey, dziś naszego generalnego Mar
szałka wyniknęła w Barze Konfederacya, ciągnąca ieszcze
Konfederacyą Radomską, iako w skutku przedsięwzięć swo
ich zawiedzioną. Woysko zaś koronne tamże obrało za Mar
szałka Związkowego Jmć. Puławskiego Starostę Wareckiego,
Konsyliarza nayprzód Woiewodztwa Podlaskiego, a potym
Konfederacyi Gnlney Radomskiey. Żalą się ci godni Mężo:
wie wraz z Obywatelami roznych Woiewodztw y z Woyskiem
Koronnym o zwiedzenie y ułudzenie zacnych wspot ich Braci
y ichże samych przez wciągnienie do Konfederacyi Radom
skiey. Wytykaią poczynione w roznych czasach przez Xcia
Repnina gwałty, skarżą się na lekce ważenie Konfederacyi Se
natorow y Posłow na zgwałcenie bespieczeństwa publicznego
y Prawa Narodow, na Kommissyą Prawodawcą po zerwanym
Seymie, iako się wyżey rzekło, tak Manifestom JP. Chreptowicza
Posła Grodzieńskiego, iako posledniey Jmć. Wybickiego Posła Pru
skiego w ustanowioną na zgładzenie Praw wszystkich Wiarę

naszę

naszę panuiącą gruntuiących, na zniesienie Dekretow Seymowych y Trybunalskich, na zniesienie Kommissyi Toruńskiey (Z.) Ubolewaiąc nad przewroceniem dawnego Stanu y formy Rzpplitey, nad wprowadzeniem Woyska Cudzoziemskiego bez wiadomosci Rzpplitey wposrodku Kraiu. Zalą się na Uciemiężenie Obywatelow, gwałcenie Seymikow y Seymow tymże Woyskiem, utyskuią na wszystkie iuż wyżey tu po części wyrażone Xcia Repnina kroki. czyliż nienależało Krolowi przez wzgląd ucisnionego Narodu zniszczonych Ziomkow y zgnębioney Oyczyzny weyrzeć w uzalenia wtylu godnych Obywatelow? czyliż niepowinien był wystać /: choć lez duymy to :/ nieumocowanych Charakterem, lecz z Imienia y przyiętosci zacnych Obywatelow do wyrozumienia Celu przedsięwziętey Konfederacyi, y doprzełożenia Konfederatom przyszłey /: ieżeli iaką Krol zkąd widział :/ nieprzyzwoitosci (A) Lecz dzieie się przeciwnie, Krol zwołuie = Senatu

(Z) Kommissya Toruńska wyznaczona była z Seymu 1717. do przywrocenia Katolikom Dominikańskiego Kosciola wtymże Miescie przez Dyssydentow dawniey odebranego, na dokonanie ktorey Krol dzisieyszy przyiął in Pactis.

(A.) Posłał wprawdzie Krol Jmć. Mokronowskiego Starostę Janowskiego, lecz że ich przed wniściem z niemi w traktowanie buntownikami zazwano, Konfederaci go iuż niemogli przyiąć za Delegata, tylko na listach y Responsach ta skączyła się Negocyacya.

Rada Senatu ę 24. Mar. od prawitaię R. 1768.

Senatu Radę * y bez wniscia wprzeciwny konfederuiących się Obywatelow, iuż ich Propozycyi swoich Punkcie spisek formuiącemi mianuie y tęż Radę Senatu z pomocą pogrozek Posła Moskiewskiego do uznania ich za Buntownikow, mimo sprzeciwiania się wielu Senatorow przynagla y Kommissyi Woyskowey Ordynans do sciągnienia ich iako wzruszycielow Pokoiu publicznego do Woyska koronnego wydać nakazuie, Dobrzy Obywatele, bardziey zadziwieni niżeli zatrwożeni tym Senatu y Krola krokiem. Halicką podnoszą y Bracławską Konfederacyę, czyli bardziey dawnieysze odnawiaią, bo pod tymi Marszałkami co na generalność Radomską ** JP. Dzieduszycki Czesnik koronny odebrawszy Ordynans Kommissyi Woyskowey (b.) a zapomniawszy podobno iż się Synem Oyczyzny niżeli Zołnierzem urodził, iże jako Regimentarz nienagnębienie y zniesienie wspoł Obywatelow, przy Wierze Prawach Wolności sprzymierzonych, lecz nabożne zaszczytow Rzpplitey przyiął Obowiązki odważa się Nas attakować, krew Ziomkow swoich Bogu y Oyczyznie poswięconą przelewać, chcąc Nas do Nieprawego, bo powinności Obywatelskiey y Sumieniowi Naszemu sprzeciwiaiącego się nakłonić posłuszeństwa, Ale gdy mu się to nieudało

** Jmć. Maryan Potocki Marsz: Konfederacyi Halickiey Joachim Potocki Podczaszy Litt. Marszałek Woiewodz Bracł.

(b.) JP. Moszynski Kasztellan Lubelski będąc tey Kommissyi Prezydentem, a niemogąc przemoc iuż ukartowaney y napiętey większości głosow, Recess od Urzędu swego uczynił.

nieudało przedsięwzięcie, albowiem większa część Woyska koronnę na Stronę Prawowiernych y gorliwych przeszła Patryotow; Regimenta na Ostatek Moskiewskie Przyiacielskiemi przez Radę Senatu nazwane nadeszły y pokilku potyczkach przymusiło na ostatek Konfederatow do schronienia się w Granice Tureckie, gdzie dla rozlokowanego się po Woiewodztwach pogranicznych tegoz Woyska Rossyiskiego, blisko dwoch lat bawić musielismy. Officyerowie Moskiewscy idąc za nami wpadłszy nayprzod z Zolnierzami do Kosciola w Podhaycach Jmci Xiędza Arcy Biskupa Lwowskiego Pontificaliter celebruiącego bez naymnieyszego na Charakter Jego względu nieprzyzwoicie traktowali, Człowieka iego Pana swego broniącego mocno ranili, Jmc X. Kanonika Cieszkowskiego Pasterzowi swemu assystuiącego, kolbą w bok uderzyli y na reszcie Miasto spalili, Poz uczynili y z Klasztorem Berdyczowskim, z kąd wszystek skład Obywatelow kilku Woiewodztw (c.) zabrali. Te nieznosne w kraiu wolnym przez Woysko obce przesladowania niezatamowały krokow mężnych y gorliwych Obywatelow. Wkrotce potym y inne wyniknęły Konfederacye, y lubo ich roztozone po całym Krolewstwie woysko Moskiewskie wpoczątkach samych przeszkadzaiąc ich wzmocnienia się

(c.) Twierdzą że ztysiąc Kufrow y Skrzyń zroznemi rzeczami w Berdyczowie znaydowało się, y ktore wszystkie zabrane y do Moskwy zaprowadzone, mozna więc Sądzić, siła natym Obywatele ponieśli szkody.

nia się znosiło innych Konfederatow po zabraniu Piechota do Po-
tonnego pędziła, drugich iuż po zawarciu Kapitulacyi na Spi-
sy /: daiąc sobie iakieś sercom Chrzesciańskim do poięcia trudno
igrzysko :/ brać kazało z mieysca Swiętych, z pod samych Ołta-
rzow y spokoynym popiołom poswięconych grobow wydobywano
y wyciągano, izby tychże lekką smiercią y nayokrutnieyszemi
trapić Mękami. Ale ten lekki dzikosci Woysk Rossyiskich abrys
nieodpowiada daleko skutkom, ktore czuć y znosić musielismy
mimo te wszystkie atoli samę ludzkość obracaiącą Tyranią pra-
wem Woyny wzgardzoną y zakazaną z popiołow Sprzymierzeń-
cow rosły związki, y nowe na tychże samych y na innych miey-
scach wprędce zmogły się Konfederacye, tak iż w tym momen-
cie cała Korona y W.X.Litt. w generalnym y iuż złączonym znay-
duie się Związku. Tych wszystkich Konfederacyi ieden iest Cel,
alubo z nich niektore dla przemagaiącey siły Woyska Moskiew-
skiego upaść zdały się, trwaią iednak Obywatele w stałecznym
umysle y żadną mocą y uciemiężeniem wymuszone Recessa
nieoddalą prawowiernych Obywatelow od poprzysiężonych Bo-
gu y Oyczyznie Obowiązkow. Zalą się wszyscy na popalenie
przez Woysko obce Miast tak wielu, iako to Krakowa, Lublina,
Podhuice, Toporowa * Zytomierza y innych na zniszczenie for-
tun y Maiątkow Szlacheckich, na Znieważenie roznemi Kształ-
tami godnych y zacnych Obywatelow, Nazgwałcenie Swiątnic
Boskich y Klasztorow Panieńskich, Azaliż iedney Strony te
do wyliczenia trudne a nieustanne od Woyska niby Przyiacielskiego

ponoszone

* Grod Zytominski y inne spalone, iaka ztąd dla Obywatelow stała się szkoda przez spalone Papiery, widzieć manifest Władztwa Sandra Ruskiego Marszałka zgromadzonych w Muszynie.

ponoszone Uciski, y za Konfederatami po wszystkich kątach uga-
niania się, z drugiey zaś przy niewystarczaiącey ze wszech miar
do oparcia się sposobnosci, niewygasła z Ofiarą Fortun, krwie y Zy-
cia gorliwość nasza niedowodzi iawnie naszey rozpaczy do ktorey
przywiedzeni iesteśmy, Konfederacye Dyssydentow przeciwko tak
wiele Prawom Naszym Wiarę panuiącą gruntuiącym uczynione,
od Krola przez danie Delegatom ich Audyencyi upoczątkach sa-
mych zaraz stwierdzone, a od Nas z przymusu y Ułudzenia za
prawe uznane, niebyły spiskiem. A my skafederowani przy Wie-
rze, Prawach, dawnych, Swobodach y Wolnosci Narodowey mamy
nosić obmierzłe buntownikow Jmie, konfederacye Partykularne po
Woiewodztwach w Rᵘ 1767. iako tez y generalna w Radomiu pod
bronią Moskiewską przy wyrychtowanych Armatach sporządzone,
maią bydź prawne, a Nasze iedynie z gorliwosci ku Wierze panu-
iącey y Swobodach Narodowych z Niebespieczeństwem Fortun y
zycia związani, za Spiski, za bunty są wzięte, wszak zopisu
Aktu Konfederacyi Radomskiey co do przywrocenia Praw dawnych
co do ograniczenia Władzy ducha wyniostością tchnącego, a co
do ubespieczenia dostatecznego swobod Naszych, przeciw zama-
chom na Wolność wywartym oczywiscie ukazuie się, ze Seym
mniemany niedokonał Chęci całego Narodu, w braw mu y
owszem wszystko ustanowiono. Wszak JP. Krasiński przedtym
Ziemi Ciechanowskiey, teraz generalney Konfederacyi Naszey
Marszałek, Maryan y Joachym Potoccy przedtym y dziś Mar-
szałkowie Konfederacyi, Posłowie y konsyliarze wteraznieyszey
znayduią się Generalnosci, co pewnym iest znakiem, ze Przysię

dze Swoiey

dze swoiey na Konfederacyi Radomskiey wykonaney zadosyc
nieuczynili, kiedy nowe wiązące konfederacye odwołuiąc się do
prawdziwey Konfederacyi Radomskiey, mysli nowe na siebie w
ktadaią obowiązki wybicia się, tak z domowego iako też obcego
iednowładztwa (d.) y zatarcia nawet szladu niewaznego ze wszel
miar Traktatu.

Naszą to iest ieszcze przynależytością rozstrząsnąć Radę Senatu
Dnia 6. Października w Roku teraznieyszym 1769 złączoną,
Zaliż niewydaią się w niey iawne przeciwności, Senatorowie
na niey zasiadaiący wyznaią prawie wszyscy, ze Naród iest Kon-
federowanym, atoli iednak niektorzy z nich oddaią mocy Krolew
skiey wysłanie Poselstw do Dworow obcych, drudzy nawet one
usilnie radzą, ale kiedy Senat zkolem iuż uznaią Konfederacyą
w Narodzie, toc samo czuć powinni, ze ani Krol, ani Senat
wysyłania Poselstw y naywyższey w Polszcze niemaią władzy
a zatoż Krol z Senatem wazyli się nieprzynależyte przywłaszczyć
sobie

(d) Że Galliczyn Generał Moskiewski konfederatow w manifescie swo-
im zowie buntownikami wzruszycielami Pokoiu Publicznego, zkąd
dowodzic się może, ze Moskwa traktuie Polakow, iako swoich iuż pod-
danych, Pan albowiem przykry tytuł niemoze bydź dany, tylko zbun-
towanym poddanym przeciwko prawemu swoiemu Panu, rzecz
dziwna, ieżeli Moskwa, ktora nas tym imieniem obciąża, przy
znata za prawną ligę Dyssydentow.

sobie Prawo. Posłowie przez Konfederacyą Radomską do Dworu Petersburskiego postani, czyli się tam wraz z Rezydentem Krolewskim nieznalezli. apewnie ich traktowania, ich interessa cale były sobie przeciwne. Seyze samey nieprzyzwoitosci aż zwiększych bez wątpienia pobudek dziś obawiać się nam należy. Cóż znaczy, ze tenże Sam Senat, ktory w Maiu smiał Konfederatow za buntownikow osądzić, dziś Konfederacyą za prawą uzna ić, iakaż to nagła odmiany przyczyna Albo sprawiedliwosć powodow czyni prawnym zniknieniem chęci, zdania y siły Obywatelow, albo ich liczba, co do pierwszego uciski y Skargi Narodu są iedne od Czasu Konfederacyi naszey Barskiey 29. Lutego w Roku 1768. związzaney. Co do drugiego, mogłże Dwor Warszawski osmielic się tamowac rozpościerającą się Konfederacyi postempowania, kazac sciągać Obywatelow Woyskiem Rzp: pltey, y użyć obcego do prześladowania Nas y gnębienia. Dziś Senat naciągając gwałtowności Xcia Repnina y Woyska Moskiewskiego przyznaie /: bez czegobysmy się obeszli :/ y skargy y kroków naszych sprawiedliwość, bez kiedy się zali na przykre Xcia Repnina panowanie w czasie Seymu 1767. powinien był brać uwagę troche rzeczy powinien był narzekać na Gwarancyą przyięta y uznaną na Seymach Konwokacyi y Koronacyi, powinien był zalić się na dane pozwolenie pod czas Seymu koronacyi do zawarcia z Moskwą obronnego y obrazliwego Traktatu Powinien był użyskiwać na zuchwałe Dyssydentow przedsięwzięcia

y wspieraiącą ich siłę, Xże Kopnin ostatnią tylko przywła
szczoney od kilku lat mocy na Seymie 1767 położył pieczęć.
Nabycie niewłasciwe Powagi Rzpptey Warszawskiey wy-
pływa istotnie z nieograniczoney Umysłu iey wyniosłości.
Ona to sama miarkowała, wkładała y wszystkie swoie wy-
konywała zamysły. Ona sama pobudziła Potencyą, ktorey się
zupełnie poruczyła, Ona sama na ostatek wynalazła do
podbicia Nas srodki, y owez obcey podała potędze, Ten sam
duch panowaniem tchnięty trwa zawsze w iey sercu, trwa
zawsze w wyniosłych zamysłach swoich, zawsze usiłuie
przez naszą zgubę zmocnić y utwierdzić swoią powagę, do
tego iedynie celu y teraźniejsze do Dworow Cudzoziemskich
wysyłania Poselstw zmierzaią z przywiązanych zupełnie
do Rzpptey Warszawskiey Osob wybrane. Mowy przytomnych
na tey Radzie Senatorow uchazią Nieptonnośc czynow przez
Nas tu przywiedzionych, dowodzą ich Niebespieczeństwa y
wynikaiącą dla Rzpptey nieprawność, oczywiście daią poznać
wać. Protestuiemy się więc przeciwko tey Radzie Senatu y
nayszczegulniey przeciwko wysyłaniu Poselstw do Dworow
Cudzoziemskich. Rada bowiem Senatu w czasie trwaiącey
Konfederacyi tego niema Prawa, spodziewamy się y owszem
iesteśmy pewni, że wszystkie Potencye a zwłaszcza Nam
sprzyiaiące przyiąci tych Postow nieraczą, albowiem byto byto
Nam zniszczyć szczegulnie właściwą Moc y Władzę traktowa
nia zdrożnemu

nia z postronnemi Dworami, a dotego iaka bydź może pra-
wnosć Resultati Senatus Consilij, ktore według przynalezy
tey Uroczystosci swoiey do Akt Metryki koronney podane niebyło.
Co zaś do Punktu tyże Rady Senatu usituiący koniecznie do-
wieść, ze Traktat Kartowicki niciesk przestąpiony, te oprocz
niewłasciwego przywłaszczenia Traktatow przynależytey,
iuzesmy wyzey dowiedli, ze zachodząc z Moskwą wOb-
wiązki sbronnego y obrazliwego Traktatu, iest przeto potar-
gać dawniey z P. Portą Ottomanską zawarte, ze przekta
dać Moskwie na zawsze obronę iey Granic, iest to powstać ia
wnie przeciwko Porcie, ile razy zda się Moskwie do tego Nas
przyniewolić, Jakze Król z Senatem, ktorzy powody kon-
federacyi Naszey za słuszne uznaią ważąsię przeczyć rzecz
wistemu Traktatu Kartowickiego przestępstwa, tak dowo-
dnie przez wypowiedzenie Woyny idwierdzonemu. Gdyby
był Senat z Krolem oswiadczyłsię, ze Rzpplta go nieprze-
stąpiła, wyznałby prawdę, ale zawsze iako sam tylko Duch
Wyniostosci mowi y wszystko stanowi, tak czuie to doskonale
bez wątpienia, iz to przestępstwo, ktorym go obwiniamy, wsa
mey znayduiąsię istocie, ze Sam krokami swemi iest mu przy-
czyną, iz P. Porta, iako iuż z Deklaracyi swoiey oswiadczyła
nie na Rzpplitey, ale nanim sprawiedliwey szuka zemsty Jakowie
Prawem Senat wprowadza całą Rzpplitą wodpowiedź za przestępstwo
przez samego Ducha wyniostosci popełnione.

Juz to Rok

Już to Rok szosty, iak wywartych wszelkiego rodzaiu gwałtow na Prawa swobody tak wiak naygorliwszey powszechnosci, iakotez iak nayscisleyszey szczegulnosci cała Oyczyzna wyroki wkłada ne y wykonywane przez Partyą w kraiu wygorowaną a od Dwo ru Moskiewskiego wspartą nieprzewrociły na Konwokacyi formy Rządow, nieukroczyli mocy Ministrom dla przydania iey pienosze mu Dostoieństwu, ktoremu się teraz zadna w Narodzie władza oprzec niemoże, alboż na wszystkich od czasu bezkrolewia Sey mach y Seymikach szczek broni Wolnego Narodu niettumił zda nia, alboz dziwna Birona Inwestytura iednym ze Prawem y z iednym powodow wraz y zniesiona y stwierdzona, powagi Rzp. pltey nieuszczerbiła, iakaz była przyczyna po zakonczoney Kon wokacyi, ktora iuz była Konfederacyą Generalną podnieść po wtorną bez poprzedzaiących partykularnych po Woiewodztwach Ziemiach y Powiatach Uniwersałow, a wszak ogolnosc skła da się z częsci szczegulnych; albosmy niewidzieli na kilku Sey mach wolnie niby obranych Marszałkow, a na wszystkich radach Publicznych nieczulizesmy naywyzszey, arownie niezno sney iak Rzymskiey Dyktatury ciężar. Alboz tenze nieuciskał wolności Obywatelskiey w czasie samey Elekcyi, ktorey Pole obcemi, y Nadwornemi Partyi wygorowaney Pułkami otoczone oglądaliśmy. Alboz Sama Konfederacya niespisywała prze ciwko kardynalnieyszym Prawom Naszym Pacta Conventa na iaki koniec cztery Regimenta Gwardyi Nayznacznieysze

z woyska Rzpltey

z Woyska Rzpltey, Pocztą koronną y Lit. moc bicia monety
Krolowi w ręce oddata, Alboż Seymu Koronacyi cum derega
tione zaszczytow Praw nieostrzeżonych Woiewudztwu y Miastu
Krakowskiemu zaczęty y odprawuiący się pozorem iednomy
slnego Seymu przez Ustanowienie cła generalnego nieztamad
Prawa inkorporacyi Prowincyi Pruskiey, nieprzestąpił Fra
ktatu Welawskiego? Alboż ten Krok niemogł był potargać
naydelikatnieyszych y nayswiętszych między Krolem Stanią
Pruskim obowiązkow, alboż nieciągnął na obywatelow
szkody milionowe przez opłacenie cła Prawem Opornym w
kwidzynie wprowadzonego, ktoż niezna nieprawności Seymu
1766. y pod wolnie obranym Marszałkiem, a przysięgą iedno
mysłnego Seymu obowiązanymi y wraz pod konfederacyą
odprawionego y zakączonego, słowem mowiąc, alboż można
zamilczeć nieprawności, nieprzyzwoitości y niebespieczeństwa
wynikaiących, zwypadłych na Seymie Ustaw, na powtorny
zniesionych, a natrzecim znowu odnowionych, a zatym prze
mocą iedneyze wygorowaney nad Nas Partyi. Alboż możemy
o mnogości gatunkow stanowionych y wraz odmieniaiących
się podatkow, alboż nienależy przywieść tu ustawiczne z
osob siste Dworowi obowiązanych składane, awyraźne
mi Prawami zakazane Gabinetowe schadzki y Rady. Co
za przyczyny wysyłania Posłow do Dworow Postronnych
za co dwoiakie dawano im Instrukcye mianowicie do

Dworu Peters

Dworu Petersburskiego partykularne tylko przez Krola y części Ministerij podpisane y korrespondencye z niemi trzymane ta iemnie y ukryte przed Narodem były. Za co unikano y odwlekano powinney czynienia Stanom zgromadzonym tychże Poselstw Relacyi. Alboż to wszystko niezdaie się bydź tylko igrzyskem z poważnym zdawna od wszystkich Potencyi Narodem, albo to wszystko gwałt nieustanny swobodom iego y cel do iednowładztwa dążący oczywiscie niewydaie. Cozmowić o Konfederacyi Radomskiey, ktora Wiarę y Wolnosć od wszelkich zamachow na Wiarę ugruntować mogła, Duch panowania ograniczyć wywroconą formę Rządow przywrocić, y wnisć tylko w Uzalenia Dyssydentow. Czyliż Dwor Moskiewski nieuwiodł Obywatelow y nieprzymusił ich bronią do podpisania nieprzyzwoitego y myslom ich przeciwnego Aktu. Czyliż Obywatele zamiast spodziewanego y przyrzeczonego im ztey Konfederacyi Zysku, niebyli y owszem zniewoleni, zawrzeć Traktat bez poprzedzaiącey Woyny, ani tez zprzyczyny handlow. Czyliż Gwarrancya wolną Rzpplitą Moskiewskiemu panowaniu poddaiąca mocą narzucona niebyła. Alboż Senatorowie, Biskupi y Poseł gwałtem, zdradą wprzytomnosci Stanow porwani niebyli, Alboż Urzędnik koronny z domu własnego bez zadney przyczyny w niewolą niewzięty, za Woyskiem Moskiewskim wszędzie włoczony y dotąd w niewolniczych więzach nieięczy w Polonnym! Alboż ztyle innych

Obywatelow

Obywatelow, ktorych Regestr nadto byłby długi nieponiosło ro-
znego gatunku przesladowania, gwałtow y wzgardy. Wolnosć
Narodowa pod pozorem wprowadzenia porządku, nieiestże
zniszczona. Wiara Panuiąca w dostoynosciach iey przynalezytych
poniżona, a Prerogatywy Dyssydentow y Nieunitow nad Wy-
miar w Kraiach nawet Protestantskich y w Moskwie samey
pozwolony, niezostałyz wyniesione. Czemu Imie Woyska Auxy-
liarnego czyli Przyiacielskiego bez prowadzenia z nikim Woy-
ny przyznane, aprzyznane Woysku Nas gnębiącemu. Znosi
więc Dostoynosci przytłumienie /: w spokoynosci Narodowych
Praw dawnych y swobod zniszczenie, wywrocenie z gruntu for-
my Rządu nowey uciązliwey ustanowienie, Pomnozenie Wiary
panuiącey wymuszony przez Moc Traktat y Gwarrancyą rownym
narzuconą sposobem, całą Rzpplitą dotąd niepodległą iednomy-
slnemu Moskiewskiemu poddaiącą Panowaniu znosić powta-
rzamy:/ w spokoynosci doznanych tylo gwałtow y zniszczenia
y znieważenia. Alboż niesłuszniey podłoscią hańbę, całemu
Narodowi przynoszącą, anizeli z wruszeniem powszechnego
Pokoiu nazwaćby przynalezało, Chciano podobno abysmy przy-
gotowane na Nas od bezkrolewia apowoli władne Kaydany,
wrowney iak dotąd dzwigali cierpliwosci, Lecz iuż miarka nie-
szczęsliwosci Naszych iest przebrana, iuż to ciężkie do znoszenia
jarzmo, abysmygo zruszyć nieusiłowali iest na Nas włozone,
Przywrocony Nam z Laski Naywyzszey Opatrznosci stały y

gorliwy

gorliwy starodawnych Polakow umyst. A lubo oswiadczaiąca się zawsze z Przyiaznią dla Rzpplitey Naszey Potencya, niewypowiedziawszy Woyny gnębi Nas y Dzieła nasze Patryotyczne wysiliła się przytłumić, zaden iednak postrach nas niezatrwozy, zadna moc przedsięwzięć Naszych nieprzełamie, y owszem im więcey będzie doznawać przesladowania, Niesprawiedliwosci y nieprzyzwoitych ze wszech miar od Woyska obcego uciskow tym więcey przybędzie nam męstwa, tym większą odniesiemy sławę, w zgromnieniu tak mocnego, tak bitnego y tak hardego Nieprzyiaciela. Juzto cała Polska y W. X. Litt. mimo znayduiące się w kraiu obce Woysko y wszędzie Obywatelow gnębiące przy Wierze Prawach, Dostoieństwach y Swobodach Narodowych sprzymierzyły się, Te sprawiedliwe Nader przyczyny dały nam pochop do tak zbawiennego Związku, podobne Przodkow naszych w niebespiecznych okolicznosciach przykłady utwierdziły w tey mierze Mysli y przedsiewzięcia Nasze, na niezbitych gruntuiąc fundamentach sama Nay: Imperatorowa Jmc ten iedyny ratowania się w Rzpplitey naszey znayduie sposob, kiedy mowiąc o konfederacyi Dyssydentow, tak w Deklaracyi swoiey na karcie drugiey wyraża, więc w tey ostatniey niedoli* nic inszego tylko zupełną dla siebie widząc ruinę, uciekaią się do sposobu tego, ktory im Natura, rozum y forma Rządow, Oyczyzny podaią, konfederuiąc się dla obrony przeciw niesprawiedliwosci y zasłony, przeciw przesladowaniu, będąc przez

Prawa

* Obacyi wyżey na Karcie pod L. C. że Dyssydenci żadney u nas niecierpieli krzywdy rozważaiąc Prawa nasze Kardynalne.

Prawa przez przykłady Przodkow swoich, tudziez y przez Zwyczay inszych w Narodzie członkow w przypadkach nie bezpiecznych zaszły, do Związku takowego autoryzowani &c. Przykłady przez Przodkow Dyssydentow zażyte, lubo ich bardzo mało w Historyi naszey znaydziemy, mogąz autoryzowai Dyssydentow do czynienia Związkow, a nas oczywistym Przodkow Naszych idących torem, mozeli buntownikami obca mianowac Potęga, wedlug mniemania Dworu Petersburskiego zdało się Nieunitom y Dyssydentom żadnego ciała żadney społecznosci w Rzpplitey nieskładaiącym konfederowac się z wyniosłego szczegulnie Umysłu pobudką do dostąpienia Naywyzszych w Rzpplitey Urzędow, do ktorych im Kardynalne Prawa nasze zawarły, a nam iuz niedootwarcia zamachow na Wiarę y Wolność, lecz dla dzwignienia upadłych zupełnie Wiary Wolnosci y Swobod Oyczystych niema bydź wolno, słuszniey araczy samym Dyssydentom Buntownikow y Fanatykow należy Nazwisko, kiedy zapomniawszy o Maxymach Rządow Rzpplitey własciwych ktore gront panuiącey Religii odmieniac, y rownosc iey wprowadzać zabraniaią, wyzuwszy się nawet z Miłosci Braterskiey y z Obywatelskiey powinnosci wraz z Woyskiem obcym iakoby nanaygłownieyszych Nieprzyiacioł, na nas biią ktorzysmy dotąd cierpliwie przywłaszczenia ich znosili y o Prawach dawnych przeciwko nim wypadłych niemal za

pomniec

zapomniec zdawali się, ktorzy w początkach zwłaszcza przed
się wzielismy bez naymnieyszego braci naszych gnębienia, po-
nizoną Wiarę Panuiącą podnieść y wolność Obywatelską od-
zyskać y wszystkie zdeptane swobod, wolnosci, Prawa kardy
nalne do swoiey przywieść mocy, Co wszystkich Obywatelow
choć y odmiennego wyznania Oyczyznie swoiey przychilnych
rownie interessować powinno. Jezeli wspieraiąca Dyssydentow
Potęga uznała za prawne spiski tych ktorzy w liczbie 573.
Szlachty * tak małą cząstkę składaią Obywatelow, z iakieyże
/: pewnie podziwienia godney :/ przyczyny, taz potęga Oby-
watelow wszystkich Woiewodztw, Ziem y Powiatow, iednym
a powszechnym złączonych węzłem, wzruszycielami Pokoiu
publicznego nazywa. Azaliz przystało Xciu Galliczynowi nie
własciwych naprzeciw Narodowi słow y wyrazeń w Manife
scie ** swoim uzywać, iaką władzą /: chyba iedynie wzby
tecznym siły woyska swego zaufaniu :/ ukazy niepodległym
nikomu Obywatelom wydawać y grozić wszystkim, ktorzyby
się z Konfederatami directe u inderecte wiązali
Zastanowmy się tu ieszcze na buncie Chłopskim w Ukrainie pod
niesionym, Przyczyny onego zapewne niemozna przypisać Ucie
mięzeniu Poddanstwa przez Dziedzicow, albowiem, nietayno
nikomu, iz w tamtym kącie Pospolstwo iest nad inne w całey
Rzpplitey nayszczęsliwsze y naywolnieysze spokoyne dwoch wiel
kiey y nieodwołaney pamięci Augustow krolowania czyliż nie
przymnozyły

* Liczba podpisow Dyssydenc w Aktach Toruń y studium nie przenosi 573. Ktorych pewnie po wszystkich częściach Krolestwa y WX Litt Lisc zbierali

** Ten manifest wydany d. 13. mar. 1769.

przymnozyty tey Prowincyi naywięcey dostatkow y obfitosci.
Wszak zrzodło bogactw Obywatelow naszych, z zyznosci Ziemi
tamtego Kraiu wypływa, iakiez bydź może podobieństwo, abyś
my byli przyczyną zapalonego iedynie Duchem fanatyzmu
ognia, ktorey wzniecionej iskry w Monasterze Motraniéckim
do Polski należącym, a przez Nieunitow Bazylianow mie-
szkaiących płomieniem wybuchnąć, y cały kray tamten ogar-
nąć, mogli bydź naymnieysze podeyrzenie, aby rozpostarty po
wielu mieyscach na zniszczenie Stanu Szlacheckiego na O-
statnią Oyczyzny naszey klęskę pożar naszą był robotą. Tamto
Kozacy maiętnieyszych Obywatelow naszych Poddani przez uta-
ionych dawniey Postancow poduszczeni z winnego odważyw-
szy się wybić postuszeństwo, na iedno zbiegli się mieysce y z
kozakami Zaporowskiemi y Siczowemi do Moskwy należącemi
złączyli się w Roku przeszłym 1768. Miesiąca Czerwca, do kupy
zebrani y w oręż woienny opatrzeni rozproszyli się po kraiu
w przeciągu mil 60. wzdłuż a 40. wszerz żadnemu prawie nie
przepuścili Mieszkancowi; Miasta Humań, Żabotyn, Pytyow
Lewanka, Sawron y wiele innych lubo z niemi kapitulowały
przecież ich zapalczywości nieuszły. Szlachta wszelkiego wieku
Stanu y Stanu dla nasycenia wrodzonych ich ku Wierze Na-
szey zapalczywości, naywymyślnieyszemi męczona była sposo-
bami, ktoż mógłby wymyślić, tyle rodzaiu okrucieństw na

Xięży Rzymskich y Greckich Unitow ztąd iedynie wywartych ze Schyzmie przychilnemi niebyli, ktorych przez naysrozsze przepusciwszy męczarnie na Ulicach publicznych wieszano, ktoż wyliczy tyle Szlachty zakłotych, dzieci na sztuki porąbanych, albo w kolebkach duszonych, tyle białogłow z Krwie Szlacheckich wzgardzonych, zgwałconych y zamordowanych, Byłazto przez zemstę ostrego /: w ktorym mniemali zostawać :/ Poddaństwa, ze ci kozacy prowadzeni zawsze przez Siczowych y Zaporowskich, Zydow wszystkich y do Unij przywiązanych Rusinow wyrzynali, Byłozto mszcząc się poniesionych od Panow własnych Uciskow, ze ci Hultaie w ręce im wpadłych do wyrzeczenia się Unij a wyznania Schyzmy przymuszali, aby ich zaraz potym okrutnie zamordować. Gdyby tylko złość mieli do Panow swoich, byliżby się osmielili gwałcić Swiątnice Boskie, Ołtarze wyuracać, y Nayswiętszy Sakrament nogami deptać, gdyby byli iakiegoś wsparcia niemieli Nadziei odważyliżby się byli Akt niby Konfederacyi do Grodu Winnickiego podawać, poddaiąc się y łączyć z Woyskiem Moskiewskim, Więcey Dwochkroć Sto tysięcy dusz Ogniem y mieczem od tych bezbożnych zginęło Fanatykow, y ta nayludnieysza, nayobfitsza, y nayżywnieysza z Państw Rzpplitey Prowincya, dziś w okropną zamieniona iest Pustynią, Niebyłozto Woyskowey Kommissyi powinnością zaraz w początkach, ten zarzący się utłumić płomień. Możeli się spodziewać zatrzeć sprawie

dliwe podeyrzenia

sprawiedliwe podeyrzenia nasze wystaniem tak szczupłey Woyska komputowego części przeciwko tym buntownikom y to iuz potylu popełnionych okrucieństwach, kiedy smiała wydać Regimentom Rzpltey Ordynanse do przesladowania gorliwych aprzy całosci Wiary S. y Obronie swych Swobod skonfederowanych Obywatelow. Czyliz ten bunt nietrwał roku zawsze przez nieszczęscie naszych Sprawie poduszczony, Przywodcow tych zbrodni /: to pewna :/ tracić publicznie kazano, lecz to tylko działo się dla dania udatnieyszego tey roboty zrzodła, Coz sądzić z wyznania niektorych, ze ich do tey zbrodni pobudzano, ze dwoma laty przed wybuchnieniem tego Pozaru rozni Postancy niepodległosć y przywrocenie Schyzmy nieustannie przed oczy wystawiać usiłowali. Mogąz tego gatunku wyznania w okropnym momencie zblizaiącey się przyzwoitey zatakie zbrodnie smierci zdawać się wątpliwe. Czemu w początkach zaraz wyznaczoney przez Lwowski Trybunał Jnkwizycyi, nadeszła z Warszawy Sztafeta dalsze wtey mierze tamuiąca y wszystkie Prawne na dalszy czas postępki zakazuiąca. Niektore Papiery u Hersztow znalezione nieukazuiąz dostatecznie zkąd poduszczenia tych buntownikow pochodzić mogły, czyliz z nich więcey słupię dziesiąt bez zadney prawney niestracono uroczystosci. Officyerowie Moskiewscy dosć iuz pozno po wyniknionych buntach, czyli na nich uderzyli dla poskromienia ich złosci, spokoyna cierpliwosć poty utrzymana była, poki wszystko niesplądrowali, wszystkiego nie

zdarli

zdarli, wszystkiego nieztupili, wszak to iawnie Dowodzi, zebyto ich celem tup wszystek przywłaszczyć. Dla ukazania rzetelnych do tych buntow pobudek, dosyć iest powiedzieć, ze trzeba byto w tamtym kraiu wykorzenić Plemie Szlacheckie y nadto dotączenia się zKonfederacyą skwapliwe, trzeba byto zburzyć y zniszczyć ta ty ten Kray tak obfity, aby mozniejszym Obywatelom wszystkie do oparcia się jednowładztwa odiąć sposoby, trzeba byto tym straszliwym przykładem zatrwozyć skafederowanych Obywatelow aby ten pozar niezasiągnął Podolskie, Wołyńskie, Bełzkie y Ruskie Woiewodztwa, gdzie iuż onego iskierki pokazywać się poczynały, lecz w krotce potym przez boiaźń woyska Turkow pod Chocimem Oboz swoy trzymaiących przygaszone zostały.

Dlatym ieszcze kączą się uiski nasze przy pierwszym Chocimia Attaku Woysko Moskiewskie naymniey kilkanaście tysięcy podwod przy każdey po dwoch ludzi, ktoremi iak Watami, albo szancami, zastawiała się, sądzić łatwo, ze zwyciężaiącym orężem Tureckim wszyscy polegli Chłopi.

Mozesz się podobne Narodowi iakiemu trafić nieszczęście, kiedy z własnemi poddanemi przez Woysko obce z włosci naszych brancu, o Wiarę, Wolność, Prawa Dawne, Swobody Szlacheckie, y zupełną istność naszę bić się musiemy, aztąd większa iescze y ledwie w poźne wieki nadgrodzona z naszego Zwycięstwa, a nizeli z przegranej odnoszemy szkodę. Ale iakże nie mamy

bydź przerażeni

bydź przerażeni, okryslaiąc tak znaczne uciemiężenia y uciski od Obcey Potęgi pod imieniem Przyiaciołki y scisle z nami sprzymierzoney doznawane. Już się Naywyższa Opatrzność /: powtarzamy :/ nad Nami ulitowała Prze: Porta Ottomańska statecznie zawsze obowiązki z nami utrzymuiąca, na fundamencie Pruteckiego, Karłowickiego Traktatow, tę przywłaszczoną y nad Nami wygorowaną zbytnie moc ukrocić y nas zpod jarzma wydobyć przedsięwzięła, Obeyrzą pewnie y inne Katolickie Mocarstwa na uciski Nasze, na przestąpienie zawartych z nami Traktatow, na niesłuszne przywłaszczenie Obowiązkow wynikaiących niby z Traktatu Oliwskiego, o ktorego złamanie, lub dotrzymanie sam tylko N. Król Francuski z mocy y istotney Gwarrancyi y żadnemu tłomaczeniu niepodpadaiącey dopomnieć się ma Prawo. Wzywamy zatym zpowinnym Uszanowaniem, wszystkie w Traktat Oliwski y w inne Soiusze z Rzpplitą wchodzące Potencye. Oswiadczamy się przed Bogiem, Oyczyzną, wszystkiemi Europeyskiemi Mocarstwy y wspoł Obywatelami Naszemi, iż krokami Patryotycznemi nikogo urazić niemieliśmy chęci. Przywrocić dawne Prawa, Swobody Szlacheckie, Wolność Narodową, Dostoieństwa Wiary panuiącey, znieść uciążliwe Ustawy, zgładzić zupełnie wszystkie bezprawne y gwałtowne od czasu bezkrolewia czyny, dopomnieć się wypełnienia Kondycyi konstytucyą 1710. podczas przyimowania Traktatu Grzymułtowskiego warowaney iedynym iest

celem naszym

Celem naszym sprzymierzyliśmy się węzłem konfederacyi wzaiemną
Naywiększe lekkie wążąc niebespieczeństwa, przyrzekliśmy sobie
nieodstępność poty, poki dostatecznego żądań naszych nieotrzy-
mamy skutku. zadne Prawo tych zmiękczenia, zadna w niekto
rych tylko częściach wspomnionych Ustaw y Dzieł nieuspokoi,
nas odmiana, wszystko uciązliwe, wszystko bez prawne, wszystko
gwałtowne y narzucone tak niszczyć, tak zgruntu wykorzeniać
pragniemy, aby unikaiąc Obelgi Naród naymnieysza Potomności
niezostawała podległość.

Wzywamy przeto wspoł Obywatelow iednymże Duchem y umy
słem z nami tchnących do tak chwalebnego podściwość Chara-
rakter y serce zdobiącego Dzieła, Wyzuycie się iedni z Slepego ko-
muzkolwiek podlegania, upodla to Umysł wolnie zrodzonego
Obywatela, Porzuccie drudzy ku szczegulnemu pozytkowi, albo
ku uniknieniu własney tylko strony kierowane starania, niesą
te ani Urzędem, ani Urodzeniu waszemu przyzwoite; Otworzcie
Oczy wszyscy dobrze zyczący na Stan Oyczyzny, w ktorey Wia
ra poniżona, zgnębiona Wolność, zniszczone swobody, Senator-
skie, Ministrowskie y Poselskie zdeptane Doystoyności, tyle lu
dzi roznego Stanu y kondycyi okrutnie zamordowanych, tak
znaczną Część kraiu zburzono y wperzynę obrocono, bespie
czeństwo w Domach własnych y na drogach publicznych z-
gwałcone zgoła wszystkie Nasze Prawa Oyczyste, Prawa Na-
rodowe.

Narodowe publiczną Funkcyą sprawuiących, Swiątobliwość
nawet Traktatow przestąpiona, Wszechwładztwo naostatek
niepodległey nigdy bezpłatny odebrane. Przypatrzcie się iedni
własnym obcigtnym krokom, zważcie drudzy bezczynność
y iakowes opuszczenie się, Czyliż dalszey wesołą źrzenicą
na takowe kraiu całego nieszczęśliwości y zniszczenia za-
patrywać się będzie, czyliż Was starsi Bracia nasi dotąd ie
szcze niezłączeni, ktorzysmie iuż tyle kroć razy gorliwosci Wa-
szey przy Wierze y Swobodach oczywiste ukazali dowody, nie
wzruszy litość, niepobudzi miłość Braterska do dania nam
iuż to Rady, iuż to Maiątkowi Waszemu powinnego y potrze-
bnego ratunku. Wy ktorych niedlanabycia wyniosłosci Ducha
ani też dla okazałey tylko wspaniałosci, lecz dla użytecznego
Oyczyznie radzenia y wspierania się w potrzebach Opatrznosć
w Senacie osadziła y znacznemi obdarzyła dochodami, po-
mnicycie na Obowiązki przysięgi Waszey. Wszystko co bydź
może Oyczyznie szkodliwego odwracać y temu się opierać.
Utorowalismy iuż wam drogę, My młodzi Bracia Wasi,
iuż lud pieniężny przełomalismy, łączcież się więc z nami, za-
klinamy Was na miłość Boga, ktory wam urodzić się wol-
nemi dozwolił, na miłość Oyczyzny, ktora w Sercach wa-
szych czuiecie, na własne na Ostatek wewnętrzne wasze prze-
swiadczenia, ktore wam powinnosć Wasze przypominaią, y

Drogę

drogę krokom waszym ukaziią. Pociągnięcie dobrym przy
kładem reszte młodszych Braci, na was się ieszcze oglądaiących
dayąc poznać wszystkim Europeyskim Mocarstwom, że cały
Naród iest myśli iedney, iednego zdania iednychże usilności.
Przeto gdysmy iuż do generalnego przy błogosławieństwie Nay
wyższego Stworcy przyszli Związku, ustąpmy dla Was iaka okoli-
czność, iaki wzgląd, ktoreby Was utrzymywać mogły, waszym
wrodzonym znami spoieniem się, ziednoczonemi wspolnie sita
mi życzliwym wspieraiącey nas Potęgi zamysłom dopomożemy
y Oyczyznę z Przepaści wydźwigniemy. Bamiętaiąc na Osta
tek że ście BOGU y Oyczyznie zopuszczenia nawet użyta-
cznych Dobru powszechnemu krokow a Wam szczegulniey y
z Urzędow y z Sposobnosci waszych przynależytych winni
rachunek. Tym sposobem, będąc sercem, sitą, y umysłem
ztączeni, spodziewamy się zgładzić y zetrzeć zuchwalstwo, Pra-
wa, Wiarę, Wolności, Rząd Nasz y Wszechwładztwo Rzpltey
naszey, wydobędziemy się z iarzma zewsząd nas ściskaią-
cego y przywrocimy Oyczyznie naszey Prawo powszechney Wol-
ności, Prawo Obywatelstwa; Że to są żądania, ten cel, te usił
ności Związku naszego, w tey iedynie skonfederowalismy się my-
śli, w tych statecznie trwać będziemy obowiązkach, albo zginąć
albo do zamierzoney przyść mety. Nam perire possumus

timere nunquam.

ZYGMUNT AUGUST KRÓLEWIC.

Rkps Nr. 277.
K. zapisanych 94 (+117 str.)

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.